Mezinárodní-právo-soukromé-zkouška-AK 2020 2021-(GWU-Codex-Novus)

Mezinárodní právo soukromé II - cvičení (Masarykova univerzita)

messages.pdf_cover_qr_code_label

messages.downloaded_by

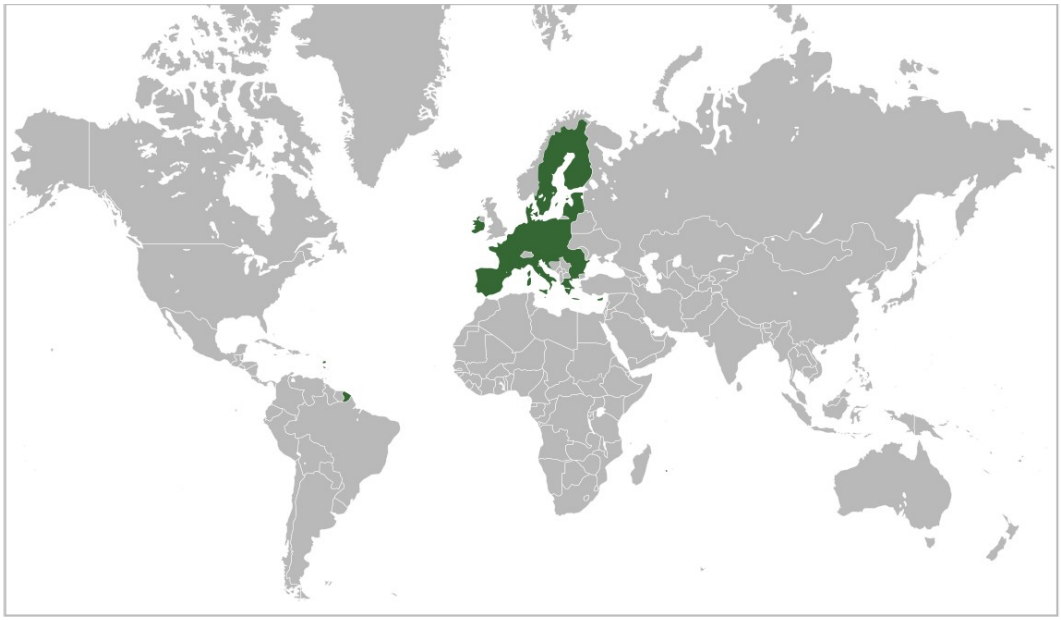
messages.studocu_not_sponsored_or_endorsed_by_college

Zkušební okruhy ke zkoušce

MP601Zk

Mezinárodní právo soukromé I + II

Akademický rok 2020/2021

Vytvořila skupina studentů God with us – Codex Novus

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Obsah

OKRUHY ZE SEZNAMU 1

1. Evropský justiční prostor – pojem, vývoj, interpretace. Prostor unifikační. Národní prostor. 1
2. Fórum v řízení s mezinárodním prvkem před obecnými soudy. 2
3. Používání cizího právního řádu před českými soudy. 5
4. Kvalifikace v mezinárodním právu soukromém. 6
5. Imperativní normy v mezinárodním právu soukromém. 8
6. Výhrada veřejného pořádku a jiné prostředky ochrany tuzemského veřejného zájmu. 9
7. Autonomie vůle stran v kolizním právu. 10
8. Obligační statut. 14
9. Meze obligačního statutu. 19
10. Věcný statut. 24
11. Deliktní statut. 26
12. Mezinárodní pravomoc (příslušnost). 28
13. Nakládání s rozhodnutím cizího soudu. 34
14. Nakládání s rozhodnutím cizího soudu – EET, EPR, DN. 35
15. Právní pomoc v mezinárodním právu soukromém. 37
16. Veřejná listina v mezinárodním právu procesním. 39
17. Dědické poměry s mezinárodním prvkem (příslušnost, rozhodné právo, uznání a výkon). 42
18. Rodinné právo (vztahy mezi manžely) s mezinárodním prvkem. 49
19. Rodinné právo (vztahy mezi rodiči a dětmi) s mezinárodním prvkem. 56

D**OPLŇKOVÉ OTÁZKY** 60

Jak řešit příklady v MPS? (postup + metodika). 60

Vybrané stěžejní příklady se vzorovým řešením. 65

Judikatura. 67

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

OKRUHY ZE SEZNAMU

1. Evropský justiční prostor – pojem, vývoj, interpretace. Prostor unifikační. Národní prostor.

Evropský justiční prostor (EJP) je oblast, ve které evropské státy spolupracují v civilních justičních otázkách. Je přímo navázán na vnitřní trh EU, tj. na volný pohyb osob, zboží a kapitálu. Současně navazuje na právní unifikaci v rámci EU. V současné době jsou součástí Evropského justičního prostoru všechny státy EU, a to s výjimkou Dánska.

Unifikace národních právních řádů slouží ke sjednocování norem určujících rozhodné právo (kolizních norem), jedná se o realističtější možnost než sjednocení přímých norem a zároveň je zachována diverzita a hodnoty národních úprav. Unifikace přístupu k soudu a unifikace zacházení se soudním rozhodnutím mají za úkol zajistit předvídatelnost procesu výkonu a uznání a sjednocování vyžadovaných dokumentů.

Tím, že se přijímají pravidla o právní pomoci, se zjednoduší komunikace mezi soudy členských států EU. Mezi tradiční prostředky právní pomoci patří doručování a dokazování, ale obecně se hojně využívá také méně formální komunikace.

K unifikaci hmotného soukromého práva na úrovni EU dochází skrz harmonizaci hmotného práva v podobě směrnic, jejich pravomoc je dána čl. 114 – 116 SFEU, dále skrz nestátní aktivity jako například Principles of European contract law nebo Společný referenční rámec a dále také skrz Nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje a v něm obsažené úpravě práv spotřebitele.

Vývoj EU = Řím – Maastricht – Amsterdam – Nice – Lisabon

Vývoj Evropského justičního prostoru – Přelomovou byla smlouva o EHS, která vytvořila základ pro budoucí unifikační snahy. Stanovuje, že členské státy mezi sebou mají v případě potřeby jednat, aby ve prospěch svých státních příslušníků zajistily ochranu osob a jejich práv, zamezení dvojího zdanění vevnitř Společenství, vzájemné uznávání společností a zachování jejich právní subjektivity i v případě přesunu sídla do jiné členské země, zjednodušení uznávání a výkonu soudních rozhodnutí. Díky Jednotnému evropskému aktu a Maastrichtu se dále sjednocoval vnitřní trh a také další snahy harmonizace práva. Třetím z pilířů zavedených Maastrichtem byla zabezpečena mimo jiné i policejní a justiční spolupráce. Ta byla dále označena jako jeden ze společných zájmů členských států. Amsterodamská smlouva přesunula soukromoprávní prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti do pilíře prvního (komunitárního). Za základ EJP je považován článek 65 Smlouvy o založení ES. V roce 1998 byl vydán Akční plán, který předpokládal modernizaci Bruselské, Římské a Luganské úmluvy. Dnes je základem pro EJP a obecně justiční spolupráce upraveno ve článcích 81 a.n. SFEU. Důležitou složkou EJP je i jednotná **interpretace** norem evropského práva, tu provádí soudy vnitrostátní a ty také odpovídají za řádné provádění práva EU. Velkou roli zde hraje také SDEU, který výklad práva v pochybnostech provádí, a to prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce. Vnitrostátní soud, který má pochybnost o výkladu nebo platnosti předpisu EU, může SDEU požádat o vysvětlení. Toto vysvětlení je pak pro vnitrostátní soud závazné.

Zdroje a oblasti právní úpravy evropského mezinárodního práva soukromého a procesního

- **Právo primární** – Je zakotveno v SEU a SFEU. Jedná se o prvotní základní pravidla, ne přímé prameny soukromého práva. Jsou z něj dovozovány hodnoty a principy naplňující ochranu skrz výhradu veřejného pořádku a imperativní normy. Dále sem patří také principy, které napomáhají interpretaci kolizních či procesních norem nebo podmiňují jejich formulaci.
- **Právo sekundární** – Dle čl. 288 SFEU je tvoří nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Nařízení mají obecnou působnost a přímou použitelnost a jedná se o základní možnost unifikace EJP. Směrnice jsou založeny na tom, že závazný je výsledek, kterého se má dosáhnout, a ne forma jeho dosažení. Nejsou také ideálním prostředkem pro unifikaci kolizních norem. A konečně sem můžeme zařadit doporučení a stanoviska, která nejsou závazná, ale objevují se jako stanoviska orgánů EU k různým dokumentů.
- **Právo terciální** – Právem terciálním se rozumí mezinárodní smlouvy.

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Aplikace norem mezinárodního práva soukromého EU: Kolize mezi vnitrostátním vs Evropským právem se řeší tak, že primární právo a nařízení mají přímý účinek, směrnice zpravidla ne. Obecně aplikační přednost má právo EU před národním. Kolize mezi Evropským a mezinárodním právem se především objevuje u vztahu mezinárodních smluv a norem sekundárního práva EU. Neexistuje ale obecné pravidlo, jak jej řešit.

V případě sporu MS mezi členskými státy a sekundárním právem EU si většinou právo EU upraví vlastní přednost. V případě MS i se třetím státem vs. Sekundární právo EU se smlouvy aplikují přednostně a musí být upraven nesoulad v evropském právu. Dochází-li ke kolizi MS, díváme se na to, jaký je předmět jejich úpravy. Pokud mají stejný předmět úpravy – lex posterior derogat priori / pokud mohou existovat vedle sebe, tak se využije ta, kterou můžeme výsledku dosáhnout snadněji. Pokud ale mají různý předmět, tak obecně přednost není stanovena.

2. Fórum v řízení s mezinárodním prvkem před obecnými soudy.

Fórum – *Forum* je latinské slovo, kterým Římané označovali veřejná místa, kde se snažili prodat své přebytečné zboží. Ovšem právní teorie tento pojem přejala a přiřadila mu význam označující mimo jiné soud, sudiště. Odtud také pochází slovo forensní – soudní.

Otázka určení místa (státu), ve kterém se sudiště nachází, tedy otázka mezinárodní pravomoci, je jednou z klíčových otázek MPS. Sudiště se určuje na základě odpovědí na dvě otázky:

- Je stát sudiště mezinárodně pravomocný k projednání sporu? Odpověď poskytují normy MPP, zejména rozsáhlá unifikovaná úprava v Brusel I a dalších nařízeních. (Podle terminologie Brusel I se jedná o příslušnost, je to ale jen záležitost překladu)
- Jaká je místní a věcná příslušnost? Na to odpovídají národní procesní předpisy, není-li tu unifikovaná úprava nebo mezinárodní smlouva.

Mezinárodní pravomoc – Pravomocí se rozumí souhrn všech oprávnění, která zákon přiznává soudu, jako svému orgánu. Vnitrostátně ji řeší OSŘ, ve vztahu k cizině potom normy MPP. Jestliže se má soud zabývat sporem s mezinárodním prvkem, musí nejdříve vyřešit otázku, zda má vůbec mezinárodní pravomoc podle norem MPP (tedy podle ZMPS, unijních předpisů či mezinárodních smluv). Jedná se o podmínku řízení, které se zkoumají kdykoliv za řízení (§103 OSŘ). Mezinárodní pravomocí je soubor oprávnění justičních orgánů jednoho státu vzhledem k justičním orgánům druhého státu. Každý stát si stanoví sám svoji mezinárodní pravomoc, tedy rozhodne se, jaké spory ještě chce soudit a jaké už ne. Zásadně se přitom nezajímá o to, jak si pravomoc stanoví ostatní státy.

V našem právním řádu najdeme mezinárodní pravomoc zakotvenou v § 6 ZMPS:

> *(1) Pravomoc českých soudů je dána, jestliže je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území České republiky, pokud z ustanovení tohoto zákona nebo jiného právního předpisu nevyplývá něco jiného.*
> *(2) Je-li ve věci dána pravomoc českých soudů, vztahuje se jejich pravomoc i na vzájemný návrh z téhož právního poměru nebo z týchž skutkových okolností.*

Hned následující ustanovení § 7 stanovuje meze mezinárodní pravomoci, tedy stanoví okruhy, jež jsou vyňaty z pravomoci českých soudů:

> *(1) Z pravomoci českých soudů jsou vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí, včetně jejich majetku, který je k takovému výkonu používán nebo určen.*
> *(2) Vynětí z pravomoci českých soudů se nevztahuje na jiná jednání, úkony nebo případy, a to v rozsahu, v němž podle obecného mezinárodního práva nebo mezinárodní smlouvy lze proti cizímu státu uplatňovat práva u soudů jiného státu.*
> *(3) Pravomoci českých soudů nejsou podrobeny osoby, mezinárodní organizace a instituce, které podle mezinárodních smluv, obecného mezinárodního práva nebo českých právních předpisů požívají v České republice imunity, a to v rozsahu, který je v nich uveden.*
> *(4) Ustanovení odstavců 1 a 3 platí i pro doručování písemností, předvolávání svědků, výkon rozhodnutí nebo jiné procesní úkony.*
> *(5) Doručení cizím státům, mezinárodním organizacím, institucím a osobám požívajícím imunity v případech, kdy nejsou vyňaty z pravomoci českých soudů, zprostředkuje Ministerstvo zahraničních věcí. Nelze-li takto doručit, ustanoví soud opatrovníka.*
> *(6) Ustanovení odstavců 1 až 5 se použijí i pro postup jiných českých orgánů veřejné moci, rozhodují-li ve věcech upravených tímto zákonem, přiměřeně.*

Ovšem dále musíme brát v potaz úpravu, která je obsažena v unijním právu, především pak Nařízení Brusel Ibis a Brusel IIbis a další předpisy o určování mezinárodní pravomoci. Český překlad nařízení Brusel Ibis zave

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

mezinárodní příslušnost, prof. Rozehnalová ovšem na přednášce zmiňovala, že je užit na těch samých místech, kde ve starších verzích předpisu byl užit pojem mezinárodní pravomoc. Pravomoc tedy zůstává pojmem doktrinálním, příslušnost legislativním. Pravidla pro určování příslušnosti v Nařízení Brusel Ibis jsou zakotveny v článcích 4-26, články 27 a 28 poté stanovují další meze mezinárodní příslušnosti (pravomoci)

Mezinárodní příslušnost – Pojem mezinárodní příslušnost můžeme chápat v tom smyslu, že určuje soudy, kterého státu jsou povolány k rozhodování mezinárodní pravomocí vymezeného okruhu záležitostí. Unijní předpisy používají pojmu mezinárodní příslušnost, ten ovšem z terminologického hlediska odpovídá v českém právu pojmu pravomoc. Unijní předpisy totiž neřeší, který konkrétní soud bude věc rozhodovat – otázka jejich příslušnosti je ponechána na vnitrostátním právu – mělo by se tedy používat pojmu mezinárodní pravomoc. Jelikož se ale používání pojmu mezinárodní příslušnost vžilo, je vhodnější ho nadále používat a smířit se s tím (někteří autoři dokonce tvrdí, že pojem mezinárodní příslušnost je pro účely nařízení Brusel I správný, neboť se nekryje ani s pojmem pravomoc, ani s pojmem příslušnost).

Vnitřní příslušnost – Určuje se podle vnitrostátního práva, užijeme tedy OSŘ. Pokud je dána vnitřní příslušnost, je dána i mezinárodní pravomoc.

Vliv na fóra na aplikaci jednotlivých skupin norem (procesní, kolizní, hmotné, imperativní) včetně případných výjimek z pravidel

Kolizní normy – Státní orgány aplikují vždy svoje kolizní normy (normy legis fori). V nich jsou obsaženy určité pojmy, které vyžadují interpretaci. Pokud se jedná o vnitrostátní normy, použije se kvalifikace podle legis fori, neboť pojmový aparát legis fori je nejvhodnější vztáhnout na vnitrostátní předpisy. Pokud se jedná o unifikované normy, použije se autonomní výklad, pokud existuje, a pokud takový neexistuje, měla by být vznesena předběžná otázka.

Kolizní normy mohou mít trojí původ: **vnitrostátní, mezinárodně smluvní a unijní.** Povinnost státu (soud je jeho orgánem) aplikovat kolizní normu se odvíjí od jejího původu. Pokud jde o vnitrostátní kolizní normy, ty jsou u nás obsaženy v ZMPS, což je zákon. Dle Ústavy je soudce vázán zákonem. Unijní kolizní normy jsou obsaženy v přímo použitelných předpisech Unie, povinnost je aplikovat vyplývá ze smluv, jimiž je Unie založena. Povinnost aplikovat mezinárodněsmluvní kolizní normy vyplývá z mezinárodní smlouvy. U všech tří typů pramenů je různá úroveň vynutitelnosti této povinnosti náležející státu. V doktríně se řeší otázka, jestli má soud povinnost aplikovat kolizní normy ex officio nebo jen na návrh, a z toho plynoucí otázka, jestli je aplikace samotného cizího práva na základě kolizní normy určeného v dispozici stran. V české doktríně převládá pozitivistický přístup, a sice, že jestli zákon stanoví, že se použije právo státu X, musí se použít, nebrání-li tomu jiné ustanovení zákona nebo předpis s aplikační předností anebo některý z vyšších právních principů. Z toho tedy plyne, že jedinou možností stran disponovat s právem rozhodným zůstává volba práva se všemi náležitostmi, které mají být splněny pro její platnost. Souvisí to ostatně s myšlenkou kolizní spravedlnosti, a sice že právní řády jsou stejně kvalitní, a bylo by nespravedlivé vybírat mezi nimi na základě nepředvídatelných kritérií. Těmito kritérii jsou právě hraniční určovatele v kolizních normách. Meze použití kolizních norem stanoví §24 ZMPS, dále z unijních předpisů Nařízení Řím I. v článku 9 odst. 2 a článku 21. Obdobně pak stanoví i Řím II. V článcích 16 a 26. Nutným výsledkem použití kolizní normy je aplikace cizího práva. Proto otázka, zda se kolizní norma aplikuje ex officio má dopad na otázku, zda se i cizí právo aplikuje ex officio.

Procesní normy – Jsou to normy zakládající mezinárodní pravomoc (příslušnost) soudu členského státu, tedy odpovídají na otázku, jaké podmínky musí mít spor, aby ho stát ve svém sudišti přijal. Dále potom odpovídají na otázky, jak bude naloženo s cizím soudním rozhodnutí a veřejnými listinami, jak bude nakládáno s návrhem v případě vzniku mezinárodní litispendence a otázky související s právní pomocí. Tuto problematiku může stát na základě suverenity upravit pouze pro soudy na svém vlastním území. Naopak řízení před soudem je vždy ovládáno procesními předpisy státu (zakotveno v §8 ZMPS). To ovšem nevylučuje úpravu procesních otázek mezinárodní smlouvou nebo unijní úpravou, stejně jako to nevylučuje výslovné přiznání použití cizích procesních předpisů.

Hmotné normy – Mají vliv zejména na tvorbu pojmového aparátu všude tam, kde se použije kvalifikace podle legis fori, neboť ony jsou těmi normami, které obsahují pojmy hmotného práva, které jsou předmětem výkladu uvnitř státu. Obecně tak lze říci, že hmotné normy jsou základem pro kvalifikaci. Neplatí to jen pro kvalifikaci podle legis fori, ale i pro ostatní metody. Vždy musíme kvalifikovat skutkový stav podle hmotných norem nějakého právního

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

řádu, nebo podle autonomních pojmů, pokud autonomní výklad existuje. Tento vztah norem hmotného práva je zakotven v §20 ZMPS.

Imperativní normy – Jsou normami, které se musí použít v mezích jejich předmětu úpravy vždy, bez ohledu na to, zda se jinak právní vztah řídí na základě kolizní normy jiným než tuzemským právem (použijí se bez ohledu na rozhodné právo). Imperativní normy jsou podrobněji rozebrány v otázce číslo 5.

URČENÍ FÓRA V ŘÍZENÍ PŘED OBECNÝMI SOUDY

Vnitrostátní prameny pro určení pravomoci (příslušnosti) – Zde ani nepřichází v úvahu užít jiný pramen než ZMPS. Z hlediska hierarchie mají před ZMPS přednost unijní prameny, proto ZMPS užijeme až v případě, že nelze použít unijní předpisy. ZMPS se věnuje určení pravomoci zejména v těchto případech:

§ 33 – svéprávnost a věci opatrovnické
§ 39 – prohlášení za mrtvého
§ 47 poměry mezi manžely
§ 53 určení a popření rodičovství
§ 56 pravomoc ve věcech výživy, výchovy a péče o nezletilé
§ 60 osvojení
§ 64 poručenství a opatrovnictví nad nezletilými
§ 67 registrované partnerství
§ 68 věcná práva k nemovitostem
§ 74 dědictví
§ 81 umoření listin
§ 85-86 závazky
§ 88 pracovní právo

Analýza pravomoci (příslušnosti) z pohledu jednotlivých nařízení – Problematikou pravomoci z pohledu Nařízení Brusel Ibis a Brusel IIbis se blíže zabývají otázky 12. (Brusel Ibis), 18. a 19. (Brusel IIbis)

AUTONOMIE VŮLE STRAN V URČENÍ FÓRA PŘED OBECNÝMI SOUDY

Autonomie vůle stran v procesním právu – V řízení o soukromoprávních věcech, v kterém je mezinárodní prvek, nevzniká otázka, podle kterých procesních předpisů (kterého práva se postupuje). Zásadně se v něm postupuje podle tuzemských procesních předpisů (lex fori), (§ 8 ZMPS). V mezinárodním právu procesním tedy není možná kolizní metoda úpravy.

Projevy autonomie vůle v mezinárodním právu:

- Volba sudiště = prorogace
- Podřízení se pravomoci
- Alternativní způsoby řešení sporů
- Rozhodčí řízení

Volba sudiště = prorogace – Prorogace (pravomoci) je obecně chápána jako dohoda stran o tom, že jejich spor bude řešit určitý soud, proto se lze setkat také s označením tohoto právního úkonu ekvivalentem volba sudiště. V podmínkách českého práva lze najít úpravu prorogace zakotvenou ve třech ustanoveních – v § 89a OSŘ a § 86 odst. 1 a 2 ZMPS. Ustanovení § 86/1 ZMPS stanoví, že pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných práv majetkových sporech může být založena také písemnou úmluvou stran. Tato úmluva se označuje jako prorogatio fori a přichází v úvahu tehdy, jestliže by jinak nebyla pravomoc českých soudů založena. Věcná příslušnost českých soudů k projednání a rozhodnutí sporu z mezinárodního obchodního styku nemůže být stranami nikdy měněna. V souvislosti s prorogační smlouvou se v nauce hovoří o tzv. prorogačních a derogačních účincích. V případě prorogačních účinků mluvíme o pozitivním založení pravomoci, derogační účinky jsou pak spjaty se

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

pravomoci, jež by jinak byla dána tehdy, pokud by prorogační dohoda neexistovala. Možnost volby sudiště je obsažena taktéž v čl. 23 nařízení Brusel I. Doložky o volbě sudiště jsou přípustné ovšem pouze tehdy, pokud spor spadá pod nařízení Brusel I, a samozřejmě, spor se také musí týkat okruhu věcí, které doložka zahrnuje. Z čl. 23 nařízení Brusel I vyplývá, že podmínkou pro jeho aplikaci je předně existence mezinárodního prvku, dále musí být určena příslušnost soudu v členském státě ani jedna strana ovšem nemusí mít bydliště na území členského státu. Pokud se strany nedohodnou jinak, pak je tato příslušnost výlučná. Jestliže jde o spotřebitele je prorogace přístupná až po vzniku sporu čl. 23/5.

Podřízení se pravomoci – Čl. 26 nařízení Brusel I stanoví, že není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se žalovaný dostaví k jednání k tomuto soudu. Smyslem ustanovení bylo ponechání výhodnějšího režimu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí tam, kde z určitých, možná i zákonodárcem nepředvídatelných, důvodů by mohlo dojít k situaci, že dle Úmluvy není založena pravomoc (příslušnost), a přesto se jedná o případy, které mají vztah k území členských států.

Alternativní způsoby řešení sporů – Alternativní způsoby řešení sporů (**ADR**) představují další projev autonomie vůle stran v tom směru, jak bude řešen případný v budoucnu vzniklý spor. Hlavním společným charakteristickým rysem je, že výsledkem takových řízení není rozhodnutí, ale řešení, které má povahu novace smlouvy, narovnání či vzniku smlouvy nové. Tedy nevyvolává žádné procesní důsledky. Řešení potom nemusí být ani tak v souladu s právem jako se zájmy stran, výhodou jsou nepochybně i nižší náklady oproti soudnímu řízení, při tomto typu řešení sporů není nutné řešit otázku rozhodného práva, ani pro strany není nezbytné zabývat se zahraničním právem, podle kterého má být postupováno a podle kterého může být řešen spor. Mezi ADR patří **mediace** (snaha o uzavření smíru za pomoci mediátora)**, konciliace** (snaha o uzavření smíru pod vedením konciliátora, oproti mediátorovi je konciliátor direktivnější)**, negociace** (vyjednávání), expertíza, mini-trial, partnerství či smíšené typy (med-arb, medaloa). Všechny takové způsoby řešení sporů pak v žádném ze svých prvků či fází řízení nevyužívají veřejné moci k zajištění pomocných či kontrolních funkcí.

Rozhodčí řízení – Rozhodčí řízení lze vymezit jako **dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně**, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), který vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí. Pro existenci možnosti řešit spor v rozhodčím řízení jsou nutné dva výstavbové prvky: **dovolenost** (přípustnost) tohoto řízení (v mezinárodním měřítku ve státě vydání rozhodnutí i ve státě nuceného výkonu) a **platná dohoda stran o řešení sporu v rozhodčím řízení.** Mezinárodní rozhodčí řízení je velmi silně ovládáno autonomií vůle stran.

3. Používání cizího právního řádu před českými soudy.

Používání cizího práva před českými soudy se řídí několika zásadami: 1) Povinnost použít cizího práva, 2) Povinnost zjistit obsah cizího práva, 3) Cizí právo se používá jako právo, 4) Cizí právo se používá stejně jako ve státě, ve kterém platí a 5) V případě porušení cizího práva soudním rozhodnutím lze užít stejné opravné prostředky jako při porušení práva tuzemského.

1) Povinnost použít cizího práva – Tato zásada stanovuje, že se cizí právo použije, jelikož to přikazuje vlastní zákon v kolizní normě, stanovuje to ZMPS v §23. Cizího práva se užije bez ohledu na to, zda by za stejných okolností v obdobném případě použil orgán cizího státu českého práva. Cizí právo orgány užívají z úřední povinnosti a bez návrhu. Cizí právo se použije, protože to tuzemské právo pokládá za rozumné a spravedlivé pro úpravu určitého právního poměru s mez. prvkem. V některých státech se ovšem k použití cizího práva, které stanoví kolizní norma nepřihlíží z úřední povinnosti a ani se z úřední povinnosti nezjišťuje jeho obsah. Jedná se především o státy v angloamerické právní oblasti, zde totiž platí zásada, že strana musí užití cizího práva navrhnout a musí prokázat jeho obsah. Pokud by ovšem strana neprokázala odlišnost obsahu cizího práva od práva státu soudu, uplatní se domněnka, že cizí právo je stejné jako právo státu soudu.

2) Povinnost zjistit obsah cizího práva – K naplnění této povinnosti lze požadovat po účastnících jistou součinnost, ovšem pokud jsou účastníci nečinní nezbavuje to soud povinnosti zjistit obsah cizího práva. Není povinností soudce znát cizí právo, soudce je jen povinen zjistit obsah rozhodného práva, které se má na daný vztah použít. Soudce také není povinen zjišťovat existenci a obsah imperativních předpisů cizího práva, které podle ustanovení MPS není pro daný právní vztah rozhodné.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

3) Cizí právo se používá jako právo – Tato zásada znamená, že na cizí právo nelze nahlížet jako na nějakou skutečnost, která by se musela prokázat. Zároveň to ovšem neznamená to, že by se cizí právo stalo součástí tuzemského práva.

4) Cizí právo se používá stejně jako ve státě, ve kterém platí – Tato zásada má zabraňovat tomu, aby se cizí právo vykládalo a užívalo jinak, než jak by ho vykládal a užíval orgán příslušného státu, ve kterém toto právo platí. Správné užití práva, tak jak se užívá ve státě jeho původu, se předpokládá. Při výkladu a užití cizího práva je potřeba přihlížet i k judikatuře daného státu, především poté k judikatuře nejvyšších soudů. V případě, že dojde v cizím právu ke změně, postupuje se stejně jako u práva tuzemského

5) V případě porušení cizího práva soudním rozhodnutím lze užít stejné opravné prostředky jako při porušení práva tuzemského. – V případě porušení cizího práva mají účastníci možnost užít tuzemských opravných prostředků jako například odvolání či dovolání. Když jako příklad vezmeme dovolání, které lze podat jen pro nesprávné posouzení věci, rozumíme nesprávným posouzením věci i nesprávné posouzení podle cizího práva

Právní úprava užívání cizího práva v českém právu

- Zákon č. 99/1963 Sb. = OSŘ
- Zákon č. 90/2012 Sb. = ZMPS
    - Úprava přímého použití cizích kolizních norem

        §21 ZMPS = zpětný a další odkaz

        §22 ZMPS = předběžná otázka

        Zvláštní situace před rozhodčím soudem
    - Nepřímé použití cizích kolizních norem

Zjišťování obsahu cizího práva – §23 ZMPS stanoví povinnost justičního orgánu zjišťovat obsah cizího práva jakýmkoliv dostupným, ovšem spolehlivým prostředkem. Justiční orgán má několik možností, jak obsah cizího práva zjistit. Soud může například požadovat součinnost od účastníků nebo podle §23 odst. 2 ZMPS mu náleží možnost vyžádat si informace od Ministerstva spravedlnosti, tato informace není závazná, to znamená, že ji hodnotí jako každý jiný důkaz. ČR je také smluvním státem Evropské úmluvy o poskytování informací o cizím právu 221/1998 Sb. V případě pochybností při projednávání soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, má soud podle §110 ZMPS možnost si vyžádat vyjádření Ministerstva spravedlnosti, toto vyjádření ovšem není závazné.

NEZJIŠTĚNÍ CIZÍHO PRÁVA, ODEPŘENÍ CIZÍHO PRÁVA

Pokud se v přiměřeném časovém období orgánu aplikujícímu právo nepodaří zjistit obsah cizího práva, je tento orgán **povinen najít náhradu** za nezjištěné právo. V úvahu připadají řešení spočívající v použití práva některého jiného státu, k němuž má řešený případ také vztah, použití práva nejvíce podobného nebo použití obecných právních zásad. V případě, že při aplikaci cizího práva dojde k tomu, že je použití cizího právního řádu v rozporu s tím, co se ve státě aplikace považuje za slučitelné se sociálními poměry, kulturní nebo hospodářskou tradicí, můžou orgány aplikující právo **odepřít** užití cizího práva. Toto odepření je známé jako tzv. **výhrada veřejného pořádku.**

Odepření aplikace cizího práva podle ZMPS – V určitých případech, kdy kolizní norma odkáže na použití cizího právního řádu, tedy po provedení výběru rozhodného práva, se uplatní k zmírnění možných nepříznivých důsledků použití cizího práva tzv. výhrada veřejného pořádku. ZMPS ve svém § 4 stanoví: *„Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně příčily veřejnému pořádku…"*

Nebylo by proto možné aplikovat cizí právní normu obsahující např. úpravu diskriminující ženy, národnost, rasu apod., ale i normu, jež by obsahovala ustanovení o tom, že není třeba účastníku řízení doručovat návrh na zahájení řízení. Odepření použití cizího právního ustanovení však neznamená, že by se odepřelo použití cizího rozhodného práva jako celku. Dochází pouze k vyřazení určitého ustanovení, a to buď s jeho nahrazením ustanovením jiným (ať

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

normou tuzemskou či cizí) či vyloučením jeho aplikace. Více o výhradě veřejného pořádku a odepření aplikace v otázce číslo 6.

4. Kvalifikace v mezinárodním právu soukromém.

Kvalifikací se rozumí zařazení konkrétní situace pod rozsah kolizní normy. Postup se liší v závislosti na tom, zda se jedná o normu vnitrostátního či mezinárodního původu. Normy vnitrostátní se obracejí terminologicky a obsahově k pojmům a institutům práva vnitrostátního a hmotného, přičemž u norem mezinárodních neexistuje jednotný výklad, pojmy jsou autonomní a využívá se srovnávací metoda (dochází ke vzniku pojmů jdoucích napříč právními řády).

Kvalifikace je tedy právním hodnocením skutkového stavu, které je realizováno dle konkrétního právního řádu, a to za účelem následné subsumpce (podřazení) pod rozsah kolizní normy. V užším významu se jedná o interakci skutkové a právní podstaty, v širším významu pak o kvalifikaci v užším + interpretace + subsumpci.

Kvalifikační otázka – základní otázka vážící se k používání kolizní normy. **Kvalifikační statut** – právní řád, dle kterého se kvalifikace provádí. **Kvalifikační problém** – problém vyvstává tam, kde využíváme kvalifikaci dle tuzemského práva a samotný právní poměr či otázka se řídí jiným právem (př. neexistence institutu v tuzemském právu a jeho existence v právu cizím nebo různé systematické řazení institutů)

Metody určení kvalifikačního statutu členíme (dle Z. Kučery) na metody založené na pozitivním právu a ty, které využívají při tomto procesu jiný přístup. Do první skupiny řadíme kvalifikaci lex fori, lex causae, legis rei sitae či kvalifikaci představující různé mixy lex fori a causae – stupňovou, prvotní a druhotnou, či postupnou. Do druhé skupiny řadíme kvalifikace neopírající se přímo a výslovně o konkrétní právní řád, a tedy funkční, autonomní, smluvní a ad hoc.

- V případě kvalifikace **lex fori** (F. Kahn, E. Bartin) vychází soud při kvalifikaci pojmů za účelem jejich podřazení pod rozsah kolizní normy z tuzemského hmotného práva. Výhodou je soulad norem hmotného práva a norem kolizních, a jistá intuitivnost v použití, naopak nevýhodou může být případ, kdy otázka méně souvisí s tuzemským právem. Nevýhodou je též skutečnost, kdy faktická situace se odehrává mimo prostor tuzemského práva a může tak dojít ke kvalifikačnímu konfliktu.
- Kvalifikace **lex causae** (F. Despagnet, M. Wolff) je kvalifikace dle právního řádu, kterým se bude právní poměr řídit. Nevýhodou tzv. „řešení v kruhu“ – jde o kvalifikaci dle právního řádu, který má být zjištěn (potvrzen) až poté. Výhodou je zohlednění vazeb faktické situace na právo jiného státu.
- Kvalifikace **lex rei sitae** je speciální pro kvalifikaci věcí movitých a nemovitých a vychází se zde z práva polohy věci.
- Kvalifikace **prvotní a druhotná, resp. primární a sekundární, stupňovitá či směrovaná** jsou kombinací lex fori a lex causae. V prvním stupni dochází k interakci skutkové a právní podstaty s tím, že hodnocení probíhá s využitím hmotných norem fóra a je-li pro základní situaci nalezen právní řád, další kvalifikace již probíhá na jeho základě.
- Podstatou kvalifikace **funkční** je hledání smyslu/účelu institutu v právním řádu, který jej upravuje. Napomoci může v případech institutů, které nejsou známy jednomu z dotčených právních řádů. Dnes využívána zejména jako pomocná metoda k lex fori.
- Dle **ad hoc** kvalifikace neexistuje žádná předem daná metoda či jejich kombinace. Metody mají být využity v závislosti na konkrétních okolnostech případu.
- **Smluvní** kvalifikace je varianta, kdy je pojem uvedený v rozsahu kolizní normy naplněn jednotným obsahem, anebo je například v mezinárodní úmluvě dohodnuto, jakým právním řádem se bude řídit určení kvalifikačního statutu.
- **Autonomní** kvalifikace se neopírá o žádný určitý právní řád. Kvalifikace je řešena za pomoci komparativní metody napříč právními řády (hledáme, co mají právní řady společné a z toho vytváříme autonomní pojem). Využívá se v rámci evropského unijního práva.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Kvalifikace v ZMPS

- § 20 odst. 1 ZMPS – základní metoda lex fori (postup dle českého práva; situace právně samostatná – není propojena na jiné situace a není nutné využít pro účel kvalifikace jiné právní řády)
- § 20 odst. 2 ZMPS – doplnění o kvalifikaci funkční (tam, kde se má pro právní hodnocení použít právní ustanovení z více než jednoho právního řádu, je možné při hodnocení přihlédnout k funkci, kterou tato ustanovení plní), základem ale zůstává lex fori
- § 20 odst. 3 ZMPS – doplnění o lex causae (lex fori je využita pro základní kvalifikaci a kvalifikace dle legis causae (dle rozhodného práva, které jsme zjistili v první fázi) se uplatní pro následné případy)
- + zvláštní úprava v § 69 odst. 1 věta druhá – lex rei sitae

Interpretace je dospění k obsahu práva z jeho vnějšího vyjádření. Interpretace pojmu přímo souvisí s kvalifikací. Interpretací zjišťujeme myšlenku, která je obsahem práva, kvalifikací pod ni podřazujeme skutkový stav. Při interpretaci pojmu a kvalifikaci skutkové podstaty vycházející z úpravy unijní nepoužíváme lex fori, ale autonomní unijní kvalifikaci. Pojmy interpretujeme pomocí unijního práva (též unijní právo v rozhodnutí SDEU nebo komparativně zjištěné společné znaky). Pojmy obsažené v navázání kolizních norem tuzemských právních řádů interpretujeme dle právního řádu státu, k němuž norma patří.

5. Imperativní normy v mezinárodním právu soukromém.

V MPS se můžeme setkat se situací kdy je nutné ještě před použitím hmotněprávních norem vybraných na základě kolizní normy použít určitých právních norem, a to bez ohledu na to, kterým právním řádem se bude na základě kolizní normy řídit soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem. Tyto normy označujeme jako tzv. **imperativní normy** a z výše uvedeného vyplývá, že použití těchto norem **předchází výběru rozhodného práva**, tzn. použití kolizní normy. Imperativní normy jsou především ty, od jejichž použití nejsou státy zásadně ochotny ustoupit a používají jich v mezích jejich předmětu úpravy vždy. Jedná se zejména o normy práva ústavního, správního, finančního a trestního. Přestože tyto normy neupravují primárně práva a povinnosti účastníků soukromoprávních vztahů, jejich použití může mít důsledky na postavení účastníků těchto vztahů. Někdy můžeme v souvislosti s imperativními normami narazit i tvrzení, že tyto normy ignorují mezinárodní prvek. Imperativní normy mohou nést i jiná označení jako například: předpisy přímo použitelné, nutně použitelné, absolutně kogentní nebo nezaměnitelné. Imperativní normy je zapotřebí odlišovat od obvyklých kogentních norem vnitrostátního práva (občanskoprávní apod.), tyto totiž lze nahradit normami jiného práva, pokud se má podle kolizní normy použít.

Imperativní normy poznáme například podle jejich územního či osobního vymezení předmětu úpravy, ze smyslu a účelu úpravy či z judikatury. Jako příklad takové imperativní normy lze uvést §1 odst. 5 ZOHS (ochrana hospodářské soutěže), kde je stanoveno následující: *"Tento zákon se vztahuje i na jednání soutěžitelů, k němuž došlo v cizině, které narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž na území ČR."*

Dělení imperativních norem

- **Imperativní normy místa soudu (lex fori)**
- **Imperativní normy rozhodného práva (lex causae)**
- **Imperativní normy třetího státu**

TEORIE POUŽITÍ IMPERATIVNÍCH NOREM

U **imperativních norem lex fori** je národní soudce **povinen** je aplikovat. Hlavním problémem je způsob aplikace či zohlednění účinků zahraničních IN. Přístupy k řešení tohoto problému jsou následující:

- Přímá aplikace na základě odkazu normy fóra (kolizní, speciální norma)

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- Přihlédnutí k účinkům cizích IN – materiální přístup – skutečnost významná pro účastníky na základě legis causae – zejména se přihlíží k cizím IN kvůli uznání a vykonatelnosti rozhodnutí

Dojde-li ke konfliktu tuzemských a cizích IN, je zřejmě s ohledem na možnost prosazení rozhodnutí z hlediska uznání a vykonatelnosti doporučitelné dát přednost cizím IN – ale neměly by účinkem odporovat tuzemskému veřejnému pořádku.

IN lex causae je soudce také **povinen** aplikovat, ovšem použije pouze těch ustanovení rozhodného práva, kterých by se na území, na němž toto právo platí, pro rozhodnutí ve věci použilo, bez ohledu na jejich systematické zařazení nebo jejich veřejnoprávní povahu, pokud nejsou v rozporu s nutně použitelnými předpisy práva země soudu.

Na návrh účastníka se **mohou použít IN právního řádu jiného státu**, kterého by se normálně neužilo, avšak podle právního řádu, jehož jsou součástí, se jich má použít bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí práva a povinnosti, o které jde. Podmínkou pro použití těchto IN je, že práva a povinnosti, o které jde, mají k takovému jinému státu dostatečně významný vztah a je to spravedlivé vzhledem k povaze těchto ustanovení, jejich účelu nebo k důsledkům, jež by vyplynuly zejména pro účastníky z jejich použití nebo z jejich nepoužití. Účastník, který se takových ustanovení dovolává, musí prokázat platnost a obsah těchto ustanovení, tj. musí to navrhnout.

ÚPRAVA V NAŘÍZENÍ ŘÍM I A ŘÍM II

Obě Nařízení obsahují vlastní úpravu IN, což může působit komplikace, jelikož obě úpravy jsou si velmi podobné. Ovšem ze strany EU není zájem na úplném sjednocení úprav IN.

NAŘÍZENÍ ŘÍM I.

Úprava imperativních norem v Nařízení Řím I. je obsažena v článku 9:

1. Imperativní ustanovení jsou ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.
2. Tímto nařízením není v žádném případě dotčeno použití imperativních ustanovení práva země soudu.
3. Rovněž lze použít imperativní ustanovení práva země, v níž mají být nebo byly povinnosti vyplývající ze smlouvy splněny, pokud tato imperativní ustanovení činí plnění smlouvy protiprávním. Při rozhodování, zda mají být taková ustanovení použita, je třeba vzít v úvahu jejich povahu a účel, jakož i důsledky, které by mohly z jejich použití nebo nepoužití vyplynout

V Nařízení Řím I. je odst. 1 legální definicí IN, kdežto odst. 2 se již zabývá použitím tuzemských IN, načež navazuje odst. 3 s použitím cizích IN. Při aplikaci odst. 3 je třeba dbát na úzké spojení právního vztahu a cizího státu. Za nejužší spojení se podle Nařízení Řím I. považuje místo plnění smlouvy.

NAŘÍZENÍ ŘÍM II.

Úprava imperativních norem v Nařízení Řím II. Je obsažena v článku 16 – *"Tímto nařízením není v žádném případě dotčeno použití imperativních ustanovení práva země, v níž má soud sídlo, bez ohledu na právo, které by se na mimosmluvní závazkový vztah jinak použilo."*

Z této úpravy hned na první pohled plyne, že chybí úprava použití cizích IN. Soudce by neměl vydat rozhodnutí, které nebude vykonatelné ve státě, v němž má nastat některý účinek takového rozhodnutí. Když bude rozhodnutí odporovat imperativním normám těžko očekávat uznání.

ÚPRAVA V ZMPS

Úpravu IN v ZPMS můžeme najít v §3, 23 a 25, ovšem s ohledem na skutečnost, že je nutno respektovat aplikační přednost výše uvedených předpisů EU v rozsahu jejich působnosti, použije se ZMPS pouze v oblastech těmito předpisy EU či dalšími mezinárodními smlouvami neupravených. Z oblastí, jež zůstávají Nařízením Řím I a Nařízením Řím II neupravenými, tak v úvahu připadají především otázky týkající se osobního stavu, závazky vy[illegible]

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

rodinných vztahů a z majetkových vztahů mezi manžely, závazkové vztahy vyplývající ze směnek a šeků (vyplývající z jejich převoditelnosti) nebo otázky upravené právem obchodních korporací.

6. Výhrada veřejného pořádku a jiné prostředky ochrany tuzemského veřejného zájmu.

Veřejný pořádek – Veřejným pořádkem rozumíme morální, sociální, ekonomické, politické a/nebo právní zásady natolik důležité pro daný stát a jeho zřízení, že je na jejich respektování nutné trvat za všech okolností. Stát si tedy definuje hodnoty, které nacházejí svůj odraz v právu a proklamuje vůli tyto hodnoty chránit. Veřejný pořádek má vcelku abstraktní vymezení, proto dochází k tomu, že je v různých státech definován různě. I v mezinárodních smlouvách se můžeme setkat s pojmem veřejný pořádek, ovšem v žádné z nich nenajdeme jeho definici.

Výhrada veřejného pořádku – Použití cizího právního předpisu může v jiném státě vyvolat nepřijatelné účinky z důvodu různého soc. uspořádání, kulturní tradice či odlišných hospodářských poměrů. Obranou je výhrada veřejného pořádku, což je ustanovení právního řádu, které umožňuje a také zavazuje odmítnout výjimečně použití ustanovení zahraničního právního řádu, kterého se má v daném případě použít na základě tuzemské kolizní normy, jestliže by účinky tohoto použití v oblasti tuzemského právního řádu byly zásadně nepřijatelné => výhrada VP tedy chrání zásady veřejného pořádku (Z toho důvodu je nutno odmítnout i uznání cizího rozhodnutí.). Výhrada se uplatňuje až po určení rozhodného cizího práva na základě kolizní normy **(pasivní ochrana)** – použije se kolizní norma -> cizí právo -> zjištěn obsah -> výklad -> neudržitelné důsledky použití -> uplatnění výhrady VP. Když se odepře použití cizího právního předpisu, neodepírá se použití cizího rozhodného práva jako celku. V některých případech není nutno vyřazené ustanovení nahrazovat (např. když odepřu ustanovení zakazující manželství osob různé barvy pleti), jindy nutno nahradit – normou tuzemského práva nebo třetího státu, k němuž by měl případ výrazně užší vztah. V případech používání cizího práva by mělo dojít i k použití výhrady veřejného pořádku cizího státu, ale když povede cizí kolizní norma k použití tuzemského práva (zpětný odkaz), je nepřípustné odmítnout použití vlastního práva s ohledem na cizí veřejný pořádek. Při odkazu cizí kolizní normy na právo třetího státu je třeba zkoumat, zda použití cizí výhrady neodporuje zásadám, které jsou obsahem tuzemské výhrady. Případné použití cizí výhrady tak bude podléhat kontrole tuzemským veřejným pořádkem.

Od výhrady VP je zapotřebí odlišovat zákony VP, což jsou tuzemské předpisy, které se musí použít vždy, bez ohledu na to, zda se jinak případ řídí na základě kolizní normy jiným než českým právem -> předcházejí použití kolizní normy, v případech naléhavých společenských zájmů **(aktivní ochrana, imperativní normy).**

ÚPRAVA V ZMPS

Výhrada VP je v ZMPS zakotvena v §4: *"Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně příčily veřejnému pořádku. Ze stejných důvodů nelze uznat cizí rozhodnutí, cizí soudní smír, cizí notářskou a jinou veřejnou listinu, cizí rozhodčí nález, nebo provést procesní úkon k dožádání z ciziny, anebo uznat právní poměr nebo skutečnost, které vznikly v cizině nebo podle zahraničního právního řádu."*

Výhrada VP má tedy sloužit jako výjimečné krajní opatření. Má chránit zásady společenského a právního zřízení, jejichž zachování směřuje k uspokojování základních zájmů státu a společnosti => veřejný pořádek např. ústavní právo (spravedlivý proces, autonomie vůle, rovnost, právo vlastnit majetek, monogamické manželství), ovšem nejsou chráněna všechna kogentní stanovení. Českým orgánům nepřísluší hodnocení právních norem cizích států (zásada svrchovanosti států) -> české orgány odepřou použití cizího právního předpisu, jestliže v konkrétním případě by se důsledky jeho použití příčily uvedeným zásadám **(lze hodnotit pouze účinky!)** -> hodnocení vycházející z **konkrétních okolností případu.** Záleží na intenzivnosti vztahu případu k tuzemsku, čím silnější vztah je, tím větší je nebezpečí nežádoucích účinků. Často bývá uplatňována v oblasti rodinného práva, dědictví či ochrany spotřebitele, tyto oblasti jsou totiž vnímány jako problematické.

ÚPRAVA V NAŘÍZENÍCH ŘÍM I. A ŘÍM II.

Úprava výhrady VP je v těchto nařízeních zcela totožná. Nařízení Řím I. obsahuje úpravu výhrady VP v článku 21. Nařízení Řím II. Obsahuje naprosto shodnou úpravu v článku 26. Veřejným pořádkem ve smyslu těchto unijních předpisů jsou i unijní hodnoty.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

"Použití některého ustanovení práva kterékoli země určeného na základě tohoto nařízení může být odmítnuto pouze v případě, že by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu."

ÚPRAVA V OSTATNÍCH NAŘÍZENÍCH

V ostatních předpisech EU je výhrada VP užívána zejména jako důvod pro neuznání rozhodnutí či odepření výkonu. Úpravu najdeme v Nařízení Brusel Ibis v článcích 45 a 46, v Nařízení Brusel IIbis v článcích 22 a 23 nebo také v Nařízení o dědictví v článku 40.

MATERIALIZACE KOLIZNÍHO PRÁVA

Mimo „obvyklých" kogentních norem se v oblasti mezinárodního práva soukromého vyskytují i specifické kogentní normy, jejichž účelem je ochrana úzce vymezeného okruhu subjektů – slabší strany spotřebitelských a pracovněprávních vztahů – **tzv. ochranné kogentní normy**. V evropském justičním prostoru je dle článků 6 a 8 Nařízení Řím I v rozsahu působnosti těchto článků poskytována ochrana slabší straně (spotřebitelům či zaměstnancům) skrze omezování jinak neomezené volby práva v hmotněprávní rovině, tedy tzv. **„materializací" kolizního práva**, spočívající zde konkrétně v nemožnosti zbavit ony slabší strany ochrany, která by jim byla poskytnuta kogentními normami práva rozhodného v případě neexistence takovéto volby.

7. Autonomie vůle stran v kolizním právu.

Volba práva *(lex electa*, *lex voluntatis)* je výrazem **autonomie vůle stran v oblasti kolizního práva**. Představuje výraz shodné vůle stran na tom, aby se právní poměr či otázka, pro které je připuštěna, řídily určitým právním řádem. Volba práva neexistuje nezávisle na právních řádech. Jejím právním základem je určitý konkrétní pozitivní právní řád. Ten rozhoduje o typu připuštěné volby, o rozsahu dopadu na právní poměry či otázky, o tom, zda byla platně provedena atd. Převažujícím názorem v české doktríně o právním základu volby práva je konstatování o tom, že tímto právním základem je tuzemské právo, *lex fori*, jako právo platné v místě sídla soudu, resp. jiného rozhodujícího orgánu.

Typickou oblastí pro připuštění volby práva je **oblast závazků ze smluv**. Volba práva se typicky objevuje tam, kde se jedná o vztahy mezi účastníky právního poměru, resp. je využívána tam, kde v oblasti hmotného práva je využito dispozitivních norem. **Zajišťuje právní jistotu** účastníkům právního poměru tím, že znají – je-li volba práva platná – rozhodné právo. Volba právního řádu by měla nejlépe ošetřit zájmy strany či obou stran. Konstrukce neomezené volby práva bez nutného kontaktu právního vztahu s vybraným právním řádem dává možnost vybrat **neutrální právo**, tzn. právo odlišné od místa bydliště či podnikání stran. Volba práva ale také přináší nevýhody, jako například nerovnost v pozici stran a její využití stranou silnější (př. adhezní smlouvy).

Existuje **více přístupů** k institutu volby práva. Prvé členění, které se nabízí, je dělení na **neomezenou** a **omezenou** kolizní volbu práva. Zatímco v prvém případě uchopení volby práva umožňuje volbu jakéhokoli existujícího právního řádu, v případě druhém již přímo kolizní norma omezuje výběr stran jen na vybrané právní řády – jiné nepřipouští.

- Jako příklad **neomezené** kolizní volby práva lze uvést článek 3 odst. 1 věta prvá Nařízení Řím I: *"Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí."*
- Příkladem **omezené** kolizní volby práva je naopak článek 5 odst. 2 věta třetí: *"Za právo rozhodné pro smlouvu o přepravě cestujících si strany mohou zvolit v souladu s článkem 3 pouze právo země, ve které: a) má cestující své obvyklé bydliště nebo b) má dopravce své obvyklé bydliště nebo c) má dopravce místo své ústřední správy nebo d) se nachází místo odjezdu nebo e) se nachází místo určení."*

Dalším členěním je na **volbu umožňující neomezenou volbu práva** a ty, kde je využito jistého **stupně materializace** ve smyslu vlivu hmotného práva na možnost volby, nebo vlivu hmotného práva na výsledek volby, tj. obsah zvoleného právního řádu. O **kolizní volbu práva** se jedná v případě, kdy se právo účastníky zvolené aplikuje právě tak, jako se v případě jiných KN aplikuje právo určené za pomoci jejich hraničních určovatelů (př. čl. 3 odst. 1 nařízení Řím I. – smlouva se řídí právem, které si strany zvolily). **Materiální volba práva** je upravena tak, že její platnost závisí na hmotněprávních ustanoveních právního řádu, který by byl jinak rozhodný pro daný právní poměr. V takovém případě nejde o skutečnou volbu práva.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- Jako příklad **materiální volby práva**, která ovlivňuje výběr právního řádu či výsledek aplikace, lze uvést čl. 8 odst. 1 Nařízení Řím I: *"Individuální pracovní smlouva se řídí právem zvoleným stranami v souladu s článkem 3. Tato volba však nesmí zaměstnance zbavit ochrany, kterou mu poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit podle práva, které by v případě neexistence volby bylo použito na základě odstavců 2, 3 a 4 tohoto článku."*

Další členění je na **výslovnou** a **konkludentní** volbu práva. **Výslovná** je obsažena ve výslovném projevu vůle stran realizovaném písemně či ústně. **Konkludentní** je vyvozována z okolností doprovázejících smlouvu či uvedený případ.

- Jako příklad **výslovné volby práva** lze uvést § 54 odst. 1 ZMPS: *"Určení a popření rodičovství se řídí právním řádem státu, jehož příslušnost nabylo dítě narozením. Jestliže dítě získalo narozením více než jednu státní příslušnost, rozhoduje se podle českého právního řádu. Jestliže je to v zájmu dítěte, použije se právního řádu státu, v němž měla matka dítěte obvyklý pobyt v době jeho početí."*
- Jako příklad **konkludentní volby práva** lze uvést čl. 6 odst. 2 věta druhá Nařízení Řím I: *"V důsledku této volby však nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a jež by se v případě neexistence volby práva na základě odstavce 1 jinak použila."*

Volba práva **před uzavřením smlouvy**, **realizovaná při uzavření smlouvy**, a **volba práva dodatečná** jsou další možná členění. Zatímco volba práva **realizovaná před uzavřením smlouvy** je charakteristická pro velké projekty typu výstavba investičních celků, je spíše pravidelné využití volby práva při uzavírání smlouvy. **Dodatečná volba** práva bývá připuštěna. Realizována bývá například při uznání závazku nebo při jiných doplněních smlouvy. V některých situacích bývá volba práva připuštěna až po vzniku určité skutečnosti (např. *článek 14 odst. 1 Nařízení Řím II*).

Volba práva se připouští jak u smluvních závazkových vztahů **— ZMPS, Římská úmluva, nařízení Řím I.**, tak i u mimosmluvních závazkových vztahů **— nařízení Řím II.**

Úpravu volby práva v nařízení Řím I. lze rozlišit na:

a) **základní** – obecnou úpravu obsaženou v **článku 3 nařízení Řím I.**
b) **zvláštní** případy některých nominátních smluv upravených v **článcích 5-8 nařízení Řím I.**

Článek 3 je determinován článkem 1, pokud se jedná o obecné působnosti nařízení. Dále jsou částečně omezeny články 5-8 – ovšem ne vše podléhá omezení. V případě smluv přepravních neexistují omezení pro **smlouvy o přepravě zboží** (čl. 5 odst. 1) – zvláštní úprava se týká jen náhradního hraničního určovatele a smluv o přepravě cestujících. V případě **smluv spotřebitelských** neexistují omezení u smluv, na které nedopadá definice spotřebitele tak, jak je vymezen v čl. 6 odst. 1 (chráněn pasivní spotřebitel). Řada typů **pojišťovacích smluv** nepodléhá omezením uvedeným ve zvláštním čl. 7 a využije se čl. 3.

Základní situace uvedená v čl. 3 je považována za tzv. **neomezenou kolizní volbu práva** – *„Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část“*. Strany si mohou zvolit právní řád bez ohledu na to, zda se jedná či nejedná o členský stát EU (čl. 2). Volba práva může být **realizována** v okamžiku vzniku smlouvy hlavní nebo i později. Může dojít také ke **změně existující volby** – následná volba práva se nesmí dotknout formální platnosti dohody nebo nepříznivě zasáhnout práva třetích osob. **Podoba volby práva** je výslovně upravena v nařízení Řím I.

Možnosti volby práva:

- volba práva **výslovná**
- volba práva jasně **vyplývající ze smlouvy**
- volba práva jasně **vyplývající z okolností případu**

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Výslovná volba práva může být obsažena v:

- **smluvní doložce** uvedené ve smlouvě hlavní, a to zpravidla v závěrečných ustanoveních
- **samostatné smlouvě** – u kontraktů vysoké hodnoty nebo u dlouhodobého plnění realizovaného samotnými smlouvami

V obou případech mohou být doprovázeny dalšími tzv. **režimovými doložkami,** tj. doložkami procesními – prorogační, rozhodčí či mediační. Vztah dohod je založen na doktríně autonomie obou ujednání a fikci jejich právní samostatnosti – **právní separace** (*viz. rozhodnutí SD EU C-265/95 Francesco Benincasa vs. Dentalkit Srl.*).

Nevýslovná volba práva může vyplynout ze smlouvy nebo z okolností případu. Volbě práva může nasvědčovat například předchozí zavedená praxe stran. Pojem „okolnosti případu" znamená situaci, kdy strany projeví zcela neformální zájem o pokračování v kontraktech v minulosti formálně upravených smlouvou s volbou práva. Dalším příkladem může být situace, kdy si strany nezvolí právní řád jako takový, ale zvolí si vybranou normu, např. občanský zákoník.

Zvláštní případy volby práva lze rozdělit do dvou skupin:

- omezení uvedená na **kolizní úrovni**, tj. na **úrovni kolizních norem**
- omezení realizovaná na **úrovni materiální**, tj. na **úrovni hmotných norem**

Omezení využitá na **úrovni kolizní** znamená omezení ve výběru z množiny možných právních řádů. Toto omezení je uvedeno přímo v kolizní normě, zpravidla výčtem dovolených právních řádů. **Kolizní omezení** je **v nařízení Řím I**. využito na dvou místech, a to v čl. 5 u přepravních smluv a v čl. 7 u pojišťovacích smluv. Tato oblast je ošetřena i přímými normami obsaženými v mezinárodních úmluvách, které mají před touto kolizní úpravou přednost.

Omezení volby práva se týká jen **smluv o přepravě cestujících**. V souladu s čl. 5 odst. 2 je možné si zvolit jen právo země, kde:

- má cestující své obvyklé bydliště
- má dopravce své obvyklé bydliště
- má dopravce místo své ústřední správy
- se nachází místo odjezdu nebo místo určení

Omezení volby práva u pojišťovacích smluv – u smluv pokrytých čl. 7 odst. 3 je možná volba jen některých právních řádů. Omezení na úrovni hmotného práva je využito u **smluv spotřebitelských a individuálních pracovních smluv**. Pro označení typu omezení se používá označení „*materializace*" kolizního práva nebo „*materiální volba práva*" pokud jde o institut volby práva. V čl. 6 odst. 2 si strany mohou zvolit právo, ale v důsledku volby práva nesmí být **spotřebitel** zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit. V čl. 8 odst. 1 si strany mohou zvolit právo, ale tato volba nesmí **zaměstnance** zbavit ochrany, kterou mu poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit podle práva, které by v případě neexistence volby bylo použito na základě následujících odstavců. Ochrana je realizována prostřednictvím kogentních norem, které mají zvláštní účel – ochranu spotřebitele (zaměstnance).

Platnost volby práva se řídí čl. 10 (materiální platnost), čl. 11 (formální platnost) a čl. 13 (způsobilost v některých uvedených případech). Nařízení Řím I. přijalo výslovně koncept *legis causae*. Volba práva jako institut mezinárodního práva soukromého je **hraničním určovatelem**. Platná dohoda o volbě práva má kolizní účinky – **určuje rozhodné právo.**

Postavení volby práva v **nařízení Řím II.** je odlišné od nařízení Řím I. U smluvních závazků je volba práva vnímána jako primární, dominantní hraniční určovatel, u mimosmluvních ne. **Volba práva** je v **nařízení Řím II.** upravena v **čl. 14** – „Strany si mohou zvolit právo, kterým se bude řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah, a to buď dohodou

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

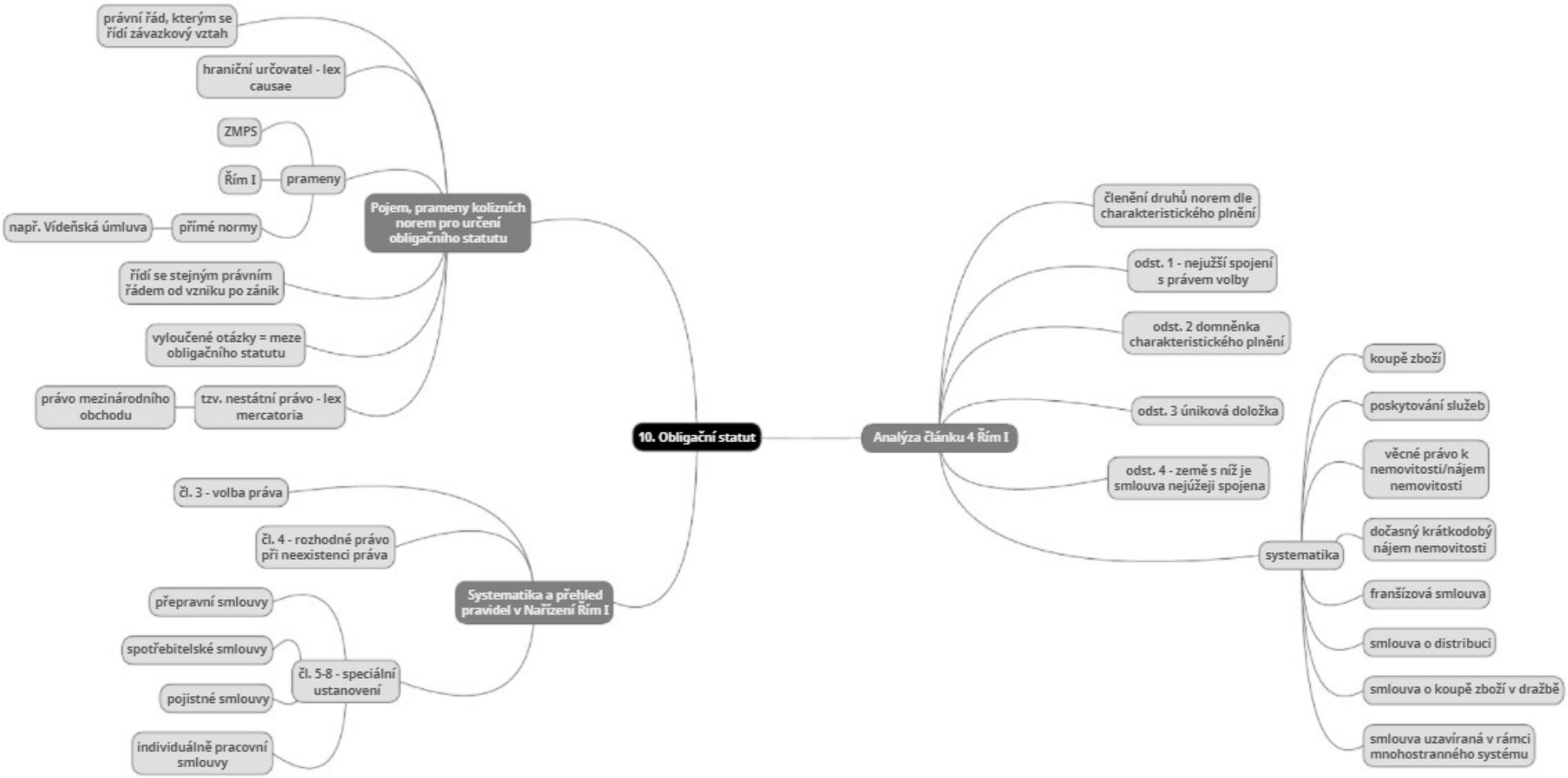
byla uzavřena poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nebo dohodou, která byla svobodně sjednána před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti.“

Omezení volby práva v nařízení Řím II.:

- čl. 6 odst. 4 je vyloučena volba práva pro mimosmluvní závazky z nekalé soutěže a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž
- čl. 8 odst. 3 je vyloučena volba práva pro mimosmluvní závazky u otázek porušení práv duševního vlastnictví
- čl. 14 odst. 1 najdeme omezení volby práva z časového a personálního hlediska, mohou zvolit právo dohodou, která byla uzavřena poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody či která byla svobodně sjednána před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti
- čl. 14 odst. 2 omezení volby prostřednictvím kogentních norem národních
- čl. 14 odst. 3 omezení volby prostřednictvím kogentních norem unijních
- čl. 16 omezení volby prostřednictvím imperativních norem
- čl. 17 omezení volby prostřednictvím pravidel bezpečnosti a chování platných v místě a v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku odpovědnosti
- čl. 26 omezení volby prostřednictvím výhrady veřejného pořádku fóra

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

8. Obligační statut.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Obligační statut je **rozhodné právo** pro závazkový právní vztah (smlouvu) s **mezinárodním prvkem**. Statut je určen **volbou práva** či pomocí **náhradního hraničního určovatele**. Obligační statut upravuje práva a povinnosti účastníků závazkového vztahu. Obligačním statutem může být soubor přímých norem, které jako součást mezinárodní smlouvy stát transformoval do svého právního řádu, právní předpisy ES/EU nebo vnitrostátní právní předpisy určitého státu, které stát přijal pro úpravu všech závazkových vztahů či speciálně jen pro vztahy vznikající v mezinárodním obchodním styku.

Právo rozhodné se přednostně stanoví **přímými normami** před jinými právními normami. V případě neexistence přímé úpravy musíme vyhledat rozhodné právo na základě **kolizních norem,** ať již vnitrostátního nebo mezinárodního původu. Obligační statut však neupravuje všechny otázky, které s konkrétním závazkovým vztahem souvisejí. Jedná se o tzv. **meze obligačního statutu**, za které se považují ty otázky, které jsou zpravidla **upraveny jiným právním řádem** než tím, který představuje obligační statut. Jedním z okruhů situací, na které nedopadá obligační statut, jsou právní poměry a otázky pokryté personálním statutem. Jde o právní osobnost a svéprávnost.

Vedle základního postupu se výjimečně objevuje určení rozhodného práva uvedeného v § 24 odst. 1 ZMPS k vyplnění mezer tak, jaké je uvedeno v § 24 odst. 2 ZMPS:

(1) Právní řád, který by se měl použít podle ustanovení tohoto zákona, je možné ve zcela výjimečných případech nepoužít, jestliže při náležitém odůvodněném uvážení souhrnu všech okolností věci a zejména důvodného očekávání účastníků ohledně použití jiného právního řádu by se to jevilo nepřiměřené a odporující rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků. Za těchto podmínek a nejsou-li dotčena práva jiných osob, se použije právní řád, jehož použití odpovídá tomuto uspořádání.

(2) Jestliže pro určitý poměr nebo otázku, které spadají do předmětu úpravy tohoto zákona, nelze určit rozhodné právo podle jiných ustanovení zákona, použije se pro ně právo, které je s nimi v nejužším vztahu, ledaže pro ně strany zvolily nebo jinak označily použití určitého práva.

Ustanovení § 24/1 ZMPS umožňuje za podmínek v něm uvedených použít kolizní pravidlo vedoucí k jinému právnímu řádu, než které je objektivně dané. Ustanovení nastavuje pro českou kolizní úpravu v dosahu ZMPS flexibilitu, kterou může rozhodující orgán využít pro korekturu kterékoli konkrétní kolizní normy.

HRANIČNÍ URČOVATEL

Jedná se o skutečnost, která je právně významná pro právní poměry a otázky uvedené v rozsahu kolizní normy – je ústředním bodem navázání v normách dvoustranných, popř. mnohostranných. Spočívá zpravidla v **subjektu** (účastníci smlouvy jsou ze dvou a více různých států), v **objektu**, respektive nepřímém předmětu (všichni účastníci jsou sice ze stejného státu, ale věc je v jiném státě – např. dvě smluvní strany se sídlem v ČR spolu uzavřely přepravní smlouvu o doutnících z Kuby) nebo v nějaké **jiné právně významné skutečnosti**.

Může být přímo určitelný a být přímo schopen určit právní řád, resp. je samostatný nebo může navazovat na jinou kolizní normu a její hraniční určovatel. Může být vyjádřen přesně ke konkrétním skutečnostem nebo může být formulován způsobem, že úvahu vyhodnocující různé aspekty a dává tím rozhodujícímu orgánu jinou diskreci v rozhodnutí o konkrétní vazbě.

Hraniční určovatele **související se subjekty právního poměry**, jejichž vyjádření se liší v závislosti na tom, zda se jedná o osobu fyzickou nebo právnickou. U **osob fyzických** se jedná o státní příslušnost a domicil, které vytvořili třetí určovatel – obvyklý pobyt. **Domicil** vyjadřuje poměr osoby k území – je založen trvalým životním vztahem osoby k určitému území bez ohledu na jeho bydliště nebo příslušnost.

Obvyklý pobyt je hraniční určovatel, který v rámci ZMPS je druhým základním hraničním určovatelem. Bývá charakterizován třemi prvky:

- fyzická přítomnost osoby na území
- přítomnost, která je podmíněna určitou sociální integrací osoby do prostředí
- délka i úmysl ze strany osoby se na daném území trvale usadit

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

U **osob právnických** závisí na vazbě ke státu. Závisí na tom, zda je rozhodující právní řád státu, který PO vytvořil, nebo je rozhodující její sídlo nebo místo činnosti organizace související s posuzovanou aktivitou.

Hraniční určovatelé vázané na subjekt se mohou dostat i do **vzájemné kolize**. Takovou situaci upravuje např. § 28 ZMPS. Toto ustanovení upravuje 3 možnosti:

1. „*…rozhodné době státním občanem České republiky a považuje-li ho za svého občana také jiný stát*, ***je rozhodné státní občanství České republiky.“***
2. „*…**rozhoduje státní příslušnost nabytá naposled**, pokud vzhledem k životním poměrům osoby nepřevažuje výrazně její poměr k jinému cizímu státu…“*
3. „*…kdo v rozhodné době není občanem žádného státu nebo jehož státní příslušnost nelze určit… se hledí, jako by byl občanem toho státu, **na jehož území má v rozhodné době obvyklý pobyt**.“*

Hraniční určovatelé **související se skutečností**, kterou vznikl právní poměr – oblast závazkového práva:

- právo místa jednání (*lex loxi actus*)
- právo uzavření smlouvy (*lex loci contractus*)
- právo místa nedovoleného úkonu – deliktu (*lex loci delicti*)
- právo místa vzniku škody (*lex loci damni infecti*)
- právo místa deliktního jednání (*lex loci delicti commissi*)

Hraniční určovatelé **související s chováním účastníků** právního poměru – předmět právního vztahu:

- právo místa plnění (*lex loci solutionis*)
- právo místa výkonu práce (*lex loci laboris*)

Hraniční určovatelé související s věcí:

- právo polohy věci (*lex rei sitae*)
- právo místa cenného papíru (*lex situas charatae*)
- právo místa odeslání věci (*lex loci expeditionis*)
- právo místa určení věci (*lex loci destinationis*)
- právo místa ochrany práva (*lex loci protectionis*)

Hraniční určovatel související s obsahem právního vztahu se nazývá *lex causae*. Jedná se o právo, kterým se řídí základní vztah (obsah, základ). Využití tohoto hraničního určovatele zajišťuje integritu v regulaci právního poměru či otázky a působí proti tzv. **štěpení statutu** – situace, kdy jsou jednotlivé aspekty právního poměru řízeny různými právními řády. Dalšími hraničními určovateli může být např. volba práva a *lex fori*, místo registrace vozidla, letadla nebo lodi…

Hraniční určovatelé mohou být stálé povahy a ukotvené v čase nebo naopak nestálé a měnící se v čase. Je nutné u vybraných situací čelit tzv. **mobilnímu konfliktu nebo změně statutu –** jedná se o případ, kdy se vedle kolize právních řádu v prostoru nastává i kolize právních řádů v čase. Mohou být povahy faktické nebo právní.

Často bývá využíváno tzv. **hromadění hraničních určovatelů** – různý účel a různé důvody. Může se jednat o případy, kdy hrozí, že základní hraniční určovatel může selhat a je vhodné stanovit náhradní hraniční určovatel. Můžeme zde zmínit výše uvedené ustanovení **§ 28 ZMPS**, který řeší kolizi nebo nedostatek hraničního určovatele *lex patriae* a obvyklého pobytu. Často se využívá tam, kde je zájem na výsledky nicméně není využito materializace kolizní normy, ale je využito uchopení hraničního určovatele. Může jít o případy, kdy je zájem na zachování platnosti

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

jednání a stanoví se více hraničních určovatelů, ze kterých si osoba může vybrat. Jedná se o tzv. **kumulativně složený hraniční určovatel**. Hraniční určovatelé se využívají i **kumulativně** – může být dán zájem na potvrzení situace pohledu vícera možných právních řádů.

NÁHRADNÍ HRANIČNÍ URČOVATEL

Struktura pravidel viz schéma výše.

V případě, že si strany nezvolily právo, použije se domněnka, že se smlouva řídí právem státu, se kterým smlouva prokazuje nejužší spojení (článek 4 odst. 1 Úmluvy).

Z pohledu techniky a formulace normy a v ní uvedeného hraničního určovatele je základním členění pružnosti a rigidnosti řešení. **Neflexibilní, rigidní**, který je založen na hraničním určovateli provázaném na konkrétní, objektivně zjistitelnou skutečnost. Hraniční určovatel může být např. vázán ke smlouvě jako celku nebo k jednotlivému závazku (*lex loci contractus*, *lex loci solutionis*), propojen na stranu smlouvy (zásadně strana, která je ve vztahu dominantnější) a vázán na jiné skutečnosti. **Flexibilní** přístup je charakteristický existencí obecného pravidla, principu (např. nejužší vztah, centrum…).

Koncepce náhradního hraničního určovatele v Římu I. je upravena čl. 4 a také zvláštními úpravami náhradních hraničních určovatelů u vybraných smluv. **Schéma čl. 4** je následující:

- výslovně uvedené některé smluvní typy a u nich pevně určen hraniční určovatel
- obvyklé bydliště strany poskytující charakteristické plnění tam, kde se nejedná o smlouvy vyjmenované v odst. 1
- úniková doložka tam, kde je zjevné, že smlouva má užší spojení než prokazuje právo, na které navazují odst. 1 a 2
- právo země prokazující nejužší spojení tam, kde nelze právo určit podle odst. 1 a 2

Výčet některých smluv, ke kterým přiřazuje pevné hraniční určovatele, je obsažen v čl. 4 odst. 1:

- smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště
- smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště
- smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, se řídí právem země, ve které se nemovitost nachází
- nájem nemovitosti uzavřený pro dočasné soukromé užívání na dobu nejvíce 6 měsíců se řídí právem země, v níž má pronajímatel obvyklé bydliště
- franšízová smlouva se řídí právem země, v níž má osoba, jíž je franšíza udělena, obvyklé bydliště
- smlouva o distribuci se řídí právem země, v níž má distributor obvyklé bydliště
- smlouva o koupi zboží ve dražbě se řídí právem země, v níž se dražba koná

Článek 4 odst. 2 dopadá na případy, kdy by na smlouvu dopadl více než jeden bod prvního odstavce a na případ, kdy není smlouva uvedena ve výčtu. **Odstavec třetí** poté navazuje na varianty obsažené v předchozích odstavcích 1 a 2 – je-li smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí než tou, která je uvedena v odst. 1 a 2. Obecné pravidlo je uvedeno v čl. 4 odst. 4, kde je zakotvena zásada nejužšího spojení. Uplatní se tam, kde nelze určit právo země podle odst. 1 a 2. Pro aplikaci odst. 4 je nutné, aby nebylo možné určit právo podle základního pravidla v odst. 1 a 2.

V **článku 5** Římu I. lze nalézt konkrétní pevný, neflexibilní hraniční určovatel a únikovou doložku. Čl. 5 obsahuje náhradního určovatel pro **přepravní smlouvy**. V **čl. 5 odst. 1** Řím I. je upravena **smlouva o přepravě zboží**, kdy v případě, že je místo převzetí, místo doručení nebo místo obvyklého bydliště odesílatele v zemi obvyklého

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

dopravce, pak je právo této země rozhodné. Pokud tomu tak není, pak se použije právo země, kde se nachází na základě dohody smluvních stran místo doručení. **V čl. 5 odst. 2** Řím I. je upraveno právo rozhodné pro **smlouvy o přepravě cestujících**. V těchto smlouvách je rozhodné právo země obvyklého bydliště cestujícího, jestliže se v této zemi nachází místo odjezdu, nebo místo určení. V případě, že tyto podmínky nejsou splněny, pak se použije právo místa, kde má dopravce obvyklé bydliště.

V následujícím **článku 6** je upraven náhradní hraniční určovatel pro **spotřebitelské smlouvy**. Pokud jsou naplněny podmínky pro aplikaci (tj. FO jednající za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti, obchodník atd… obsaženo v čl. 6 odst. 1), použije se právní řád místa, kde má **spotřebitel obvyklé bydliště.** Pokud nejsou podmínky naplněny, pak se použije ustanovení čl. 3 a 4.

Náhradní hraniční určovatel u **pojišťovacích smluv** je obsažen v čl. 7. **V čl. 7 odst. 2** je obsaženo jak pevné kritérium, tak i únikovou doložku. V tomto ustanovení se pojistná smlouva kryjící velké riziko v *čl. 5 písm. d) první směrnice Rady 73/239/EHS*, řídí právem země, kde má **pojistitel své obvyklé bydliště**. Pokud z okolností vyplývá, že smlouva je zjevně **úžeji spojena** s jinou zemí, použije se právo této země (=úniková doložka). Následující odst. 3 dopadá na jiné pojistné smlouvy, než jsou ty, které upravuje odst. 2. V tomto případě se pojistná smlouva bude řídit **právem státu, v němž se riziko nachází v okamžiku uzavření smlouvy**. Pokud by se rizika nacházela ve více než jednom státě, považuje se za složenou z několika smluv, z nichž se každá týká pouze jednoho členského státu.

Individuální pracovní smlouvy jsou upraveny v čl. 8 Římu I. V prvním odstavci je nejdříve upravena **volba práva** podle čl. 3, přičemž *takové ujednání nesmí zbavovat zaměstnance ochrany, kterou mu poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit podle práva, které bylo použito na základě odstavců 2-4 tohoto čl. 8.* Úprava individuální pracovní smlouvy sleduje následující schéma:

- místo v němž, nebo z něhož pracovník obvykle vykonává práci při plnění smlouvy,
- pokud nelze takové místo určit, pak se použije právo místa provozovny, která pracovníka zaměstnala, nebo
- právo jiné země, která je se smlouvou úžeji spojena.

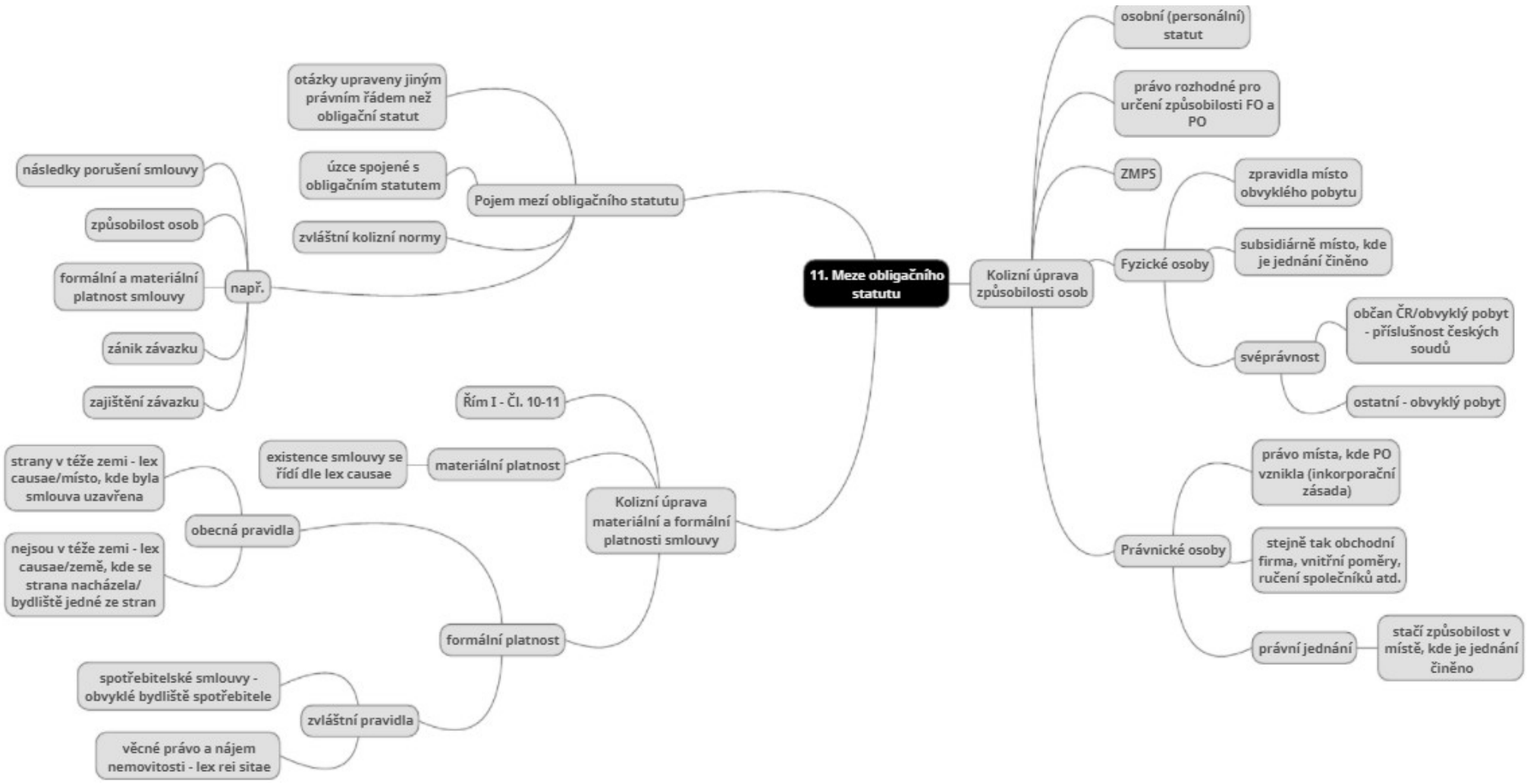
V případě konkurence **vícera míst výkonu práce** si lze pomoci s rozhodnutími Soudního dvora, který se vyslovil k této otázce. Konkrétně se jedná o:

- *C-125/92 Mulox IBC Ltd. vs. Hendrick Geels* = při výkonu práce ve více smluvních státech je místo, kde nebo ze kterého, zaměstnanec realizuje svoje závazky
- *C-383/95 Petrus Wilhelmus Rutten vs. Cross Medical Ltd.* = místa ve více státech, pak se použije právo místa, kde existuje skutečné centrum jeho pracovních aktivit

Zobecnit tak lze, že se jeví, že je to spíše **kombinace** teritoriálního, formálního usazení spolu s efektivním ovlivňováním dalších činností ze strany zaměstnavatele.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

9. Meze obligačního statutu.

Zdroj: https://www.studocu.com/cs/document/masarykova-univerzita/mezinarodni-pravo-soukrome-ii-cviceni/other/11-meze-obligacniho-statutu/2583195/view

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Některé otázky související se závazkovým vztahem nebo nezbytné pro jeho existenci se nemusí vždy řídit obligačním statutem a tím tyto otázky stanoví tzv. **meze obligačního statutu**. Za takové meze se považují otázky, které jsou zpravidla upraveny jiným právním řádem než tím, který představuje obligační statut. Mezi tyto otázky patří:

- způsobilost účastníků uzavřít závazkovou smlouvu
- zajištění závazku
- následky porušení smlouvy
- formální a materiální platnost smlouvy
- zánik závazku

KOLIZNÍ ÚPRAVA ZPŮSOBILOSTI OSOB

V českém právním řádu nalezneme úpravu v **§ 29 ZMPS** a v některých dvoustranných smlouvách o právní pomoci, které používají hraniční určovatel státní příslušnosti (*lex patriae*). Otázka není upravena žádným unijním předpisem nebo mezinárodní mnohostrannou smlouvou.

Podle § 29 odst. 1 ZMPS se **právní osobnost** řídí právem státu, v němž má osoba **obvyklý pobyt**. Pojem obvyklý pobyt by měl být vykládán podle českého práva v návaznosti na § 20 odst. 4 ZMPS. Obvyklý pobyt osoby se může v čase měnit, pokud není v ZMPS uveden rozhodný okamžik je nutné vycházet z obvyklého pobytu v okamžiku rozhodné skutečnosti – právního jednání.

Ustanovení § 29 odst. 1 ZMPS se použije vždy pro právní poměr s mezinárodním prvkem, jehož je osoba subjektem. Do rozsahu této kolizní normy nespadá způsobilost být účastníkem řízení (§ 9 ZMPS) a způsobilost být dědicem (§ 76 ZMPS). V § 39 ZMPS je upravena **otázka prohlášení za mrtvého**, tj. který stát může prohlásit osobu za mrtvou a podle jakého práva tak bude činit:

*(1) Prohlásit státního občana České republiky za mrtvého nebo za nezvěstného přísluší **výlučně českému soudu**.*

(2) Cizince může český soud prohlásit za mrtvého nebo za nezvěstného s právními následky pro státní občany České republiky a také pro osoby s obvyklým pobytem v České republice a pro majetek, který je v České republice.

*(3) Ve věcech prohlášení za mrtvého nebo za nezvěstného použije český soud vždy **českého hmotného práva**.*

Uznání cizích rozhodnutí ve věcech prohlášení cizince za mrtvého či nezvěstného nelze uznat, jelikož tomu brání **výlučná příslušnost českých soudů**. Cizí rozhodnutí, které prohlašuje cizince za mrtvého či nezvěstného, se uznávají bez dalšího řízení, pokud jsou splněny následující podmínky (§ 40 ZMPS):

- jedná se o rozhodnutí soudem státu, jehož byl cizinec státním příslušníkem, nebo zde měl obvyklý pobyt
- rozhodnutí je pravomocné
- uznání nebrání některým z důvodů v § 15 ZMPS

Otázka **svéprávnosti** je též především upravena v ZMPS a v některých dvoustranných smlouvách, kde hraničním určovatelem je státní příslušnost. Základní pravidlo je uvedeno v § 29 odst. 1 ZMPS, přičemž se svéprávnost řídí právem státu, ve kterém má osoba **obvyklý pobyt**. Toto pravidlo se však nepoužije pro:

- procesní způsobilost (§ 9 ZMPS)
- směnečnou a šekovou způsobilost (§ 31 ZMPS)
- omezení a zbavení svéprávnosti (§ 34-37 ZMPS)
- způsobilost uzavřít manželství (§ 48 a násl. + registrované partnerství § 67 odst. 2 ZMPS)

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- způsobilost pořídit nebo zrušit závěť (§ 77 ZMPS a čl. 26 nařízení o dědictví)
- deliktní způsobilost

Subsidiární pravidlo v § 29 odst. 2 ZMPS je možné aplikovat tam, kde osoba není k určitému právnímu jednání způsobilá podle práva státu, kde má obvyklý pobyt. V tomto případě stačí, že je osoba způsobilá k právnímu jednání podle práva státu, v němž toto jednání činí – **místo, kde byl učiněn projev vůle**. Podle čl. 13 nařízení Řím I. se FO nemůže zásadně odvolat na svou nezpůsobilost vyplývající z jejího **osobního statutu**, pokud je způsobilá podle práva země, kde se smlouva uzavírá. Smyslem ustanovení je ochrana dobré víry druhé strany.

Rozhodování o otázce **omezení svéprávnosti** je svěřeno soudům či jiným k tomu určeným státním orgánům. Z pohledu hmotného práva je důležité vyžadovat naplnění určitých podmínek (§ 55 a násl. OZ). Pokud tuto otázku řešíme v poměrech s mezinárodním prvkem, pak je důležité vyjasnit si, které orgány a jakého státu mohou o takovém zásahu rozhodnout. Na tyto otázky dopadá **Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob.** Tato úmluva ustanovuje orgány, kterého státu mají pravomoc přijímat opatření na ochranu osoby nebo jejího majetku. Dále jsou tyto otázky upraveny v některých dvoustranných smlouvách o právní pomoci.

Mezinárodní pravomoc českých soudů je upravena v § 33 ZMPS, které dopadá pouze na **zletilé osoby**, resp. nezletilé plně svéprávné osoby. **Opatrovnictví** nezletilých pak upravuje § 64-66 ZMPS. Pravomoc je dána u osob s obvyklým pobytem na území ČR a státních občanů ČR, i když mají obvyklý pobyt v jiném státě. Speciální úpravu uznání rozhodnutí o omezení či zbavení svéprávnosti a opatrovnictví cizinců je upravena v § 38 ZMPS.

Pro účely rozhodného práva ZMPS rozlišuje:

- podmínky vzniku a zániku opatrovnictví (§ 34)
- podmínky pro omezení a zbavení svéprávnosti (§ 34)
- povinnost přijmout a zastávat opatrovnictví (§ 35)
- právní poměry mezi opatrovníkem a opatrovancem (§ 36)

PRÁVNICKÉ OSOBY

Kolizní normu pro určení osobního statutu právnických osob najdeme opět v ZMPS a některých dvoustranných smlouvách o právní pomoci. V **§ 30 odst. 1 ZMPS** je právním řádem, kterým se řídí její **právní osobnost**, právní řád státu, podle kterého **vznikla**. Český právní řád tedy vychází z **inkorporační zásady**. Osobní statut určuje, zda je určitý útvar vůbec PO a má právní osobnost. Osobní statut se dále řídí zejména:

- názvem nebo obchodní firmou PO
- vnitřními poměry
- poměry mezi PO a jejími členy
- vzájemnými poměry členů
- ručením členů za závazky PO
- zánik
- zakladatelská právní jednání

Ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS mluví také o **způsobilosti** jiných než právnických osob. V některých právních řádech existují útvary, které nemají povahu PO, ale mají způsobilost vlastním jménem jednat. Z tohoto důvodu je zmiňuje i § 30 odst. 1, aby jim byla i v ČR přiznána stejná způsobilost. **Subsidiární pravidlo** v § 30 odst. 2 ZMPS stanoví, že pro vázanost PO v běžných jednání stačí, když je PO způsobilá podle právního řádu v místě, kde bylo takov

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

učiněno. V posledním odst. 3 se mluví o zakládání PO se sídlem na území ČR a reflektuje na možnost přemístění sídla PO založené podle cizího právního řádu do ČR. PO se sídlem v ČR (podle rejstříku) je českou PO, ale PO se sídlem v jiném státě je zahraniční PO. PO se sídlem v ČR lze založit pouze podle českého práva.

MATERIÁLNÍ A FORMÁLNÍ PLATNOST SMLOUVY

Pokud není zákonem nebo povahou věci stanoveno něco jiného, pak se existence, platnost a následky právního jednání řídí § 41 ZMPS, tj. právním řádem státu, kterým je právní poměr založený. Kolizní norma dopadá na tři otázky:

- existence právního jednání
- platnost právního jednání
- následky neplatnosti právního jednání (např. odpovědnosti za škodu)

Ustanovení § 41 ZMPS vychází z koncepce jednotného statutu pro vznik a účinky právního jednání (zásadně smlouvy). Hraničním určovatelem je ***lex causae*** právního poměru, který byl právním jednáním založen. Jedná se také o nesamostatnou kolizní normu, tj. k určení rozhodného práva bude nutné vyhledat kolizní normu pro příslušný právní poměr. Hraniční určovatel ***lex causae*** by se nepoužil v případě, že zákon stanoví něco jiného nebo, že z povahy věci něco jiného vyplývá. Pokud by otázka existence či platnost právního jednání vykazovalo užší spojení s jiným právním řádem.

Formální platnost zahrnuje otázky, zda je nutné právní jednání činit písemně, podpisem, přísnou písemnou formou nebo nezbytnost přítomnosti svědků. Cílem § 42 ZMPS je zajistit, aby byla zachována platnost formy právního jednání v co nejvíce případech. V odst. 1 se nachází alternativně více právních řádů – stačí, pokud vyhovuje forma kterémukoli z nich:

Smlouva a jiné právní jednání je platné co do formy, jestliže forma vyhovuje právnímu řádu státu,

a) kterým se řídí smlouva nebo jiné právní jednání a právní poměr jimi založený,
b) ve kterém byl některým jednajícím učiněn projev vůle,
c) ve kterém má některý jednající svůj obvyklý pobyt nebo sídlo, nebo
d) ve kterém je nemovitá věc, které se právní jednání týká.

Omezení tohoto pravidla představuje § 42 odst. 2, které říká, že: *Stanoví-li právní řád, kterým se řídí nebo má řídit právní poměr právním jednáním založený, nebo právní řád státu, ve kterém je nemovitá věc, které se právní jednání týká,* ***zachování určité formy jako nezbytnou podmínku platnosti****, je nutné tuto formu zachovat.* Tzv. nezbytnou podmínkou platnosti se rozumí požadavek formy, který lze v daném právním řádu označit za imperativní (v českém právu se jedná o § 560 OZ).

ZMPS v dalších ustanoveních upravuje speciální kolizní úpravu formy některých právních jednání:

- Forma směnečného a šekového prohlášení a protestu (§ 43)
- Forma plné moci (§ 44 odst. 4)
- Forma uzavření manželství (§ 48 odst. 2)
- Forma pořízení pro případ smrti (§ 77 odst. 2)
- Forma dohod o volbě soudu (§ 85, § 86, § 88)
- forma rozhodčí smlouvy (§ 117 odst. 2)

Jednotlivá nařízení – unijní předpisy – obsahují kolizní normy pro právní jednání, které spadají do jejich věcné působnosti.

Nařízení Řím I.	Kolizní normy pro existenci, platnost, formu a následky neplatnosti smluv

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Nařízení Řím II.	Kolizní normy pro formu jednostranných právních jednání, které se týkají mimosmluvních závazkových vztahů
Nařízení o dědictví	Kolizní normy pro platnost a formu pořízení pro případ smrti a pro platnost jednání, kterým je činěna volba práva; volba práva a forma dohody o volbě soudu
Nařízení Brusel I Bis	Kolizní normy pro platnost dohod o volbě soudu a jejich forma

Kolizní úprava materiální a formální platnosti smlouvy je obsažena v čl. 10-11 v Římu I. Jak jsme již zmínili, tak obsah smlouvy, tj. materiální platnost smlouvy, se řídí hraničním určovatelem *lex causae*. **Základní řešení právního režimu materiální platnosti** je obsažen v čl. 10 odst. 1: „*Existence a platnost smlouvy nebo některého ustanovení smlouvy se určuje podle práva, které by se na základě tohoto nařízení použilo, kdyby byla smlouva nebo ustanovení smlouvy platné.*“

Otázka **platnosti** smluv z pohledu **formy** je upraveno v čl. 11 Nařízení Řím I. V případě jednostranných právních úkonů se jedná o takové, které mají vazbu na smlouvu nebo v budoucnu uzavíranou smlouvu, jako jsou odstoupení od smlouvy, výpověď, uznání dluhu apod. Struktura hraničních určovatelů zachovává hierarchii Římské úmluvy – dominuje *lex causae* a zachování platnosti s přihlédnutím k podpůrně aplikovaným právním řádům, které mají úzký vztah k dané materii (jsou předvídatelné). **Struktura** uplatňována pro smlouvy:

- Obecně platná pravidla pro smlouvy bez rozlišení **typu smlouvy**:
  - smlouva uzavřená mezi **osobami přítomnými** – nutné naplnit požadavky *lex causae* a *lex loci contractus*
  - smlouva uzavřená mezi **osobami nepřítomnými** – nutné naplnit požadavky *lex causae*, nebo požadavky jedné ze zemí, kde se nacházela strana v okamžiku uzavření smlouvy, nebo požadavky jedné ze zemí, kde měla **jedna ze stran své obvyklé bydliště**
- Pravidla platná pro některé vybrané typy smluv:
  - některé **spotřebitelské smlouvy** – právo obvyklého bydliště spotřebitele
  - smlouvy, jejichž **předmětem je věcné právo** k nemovitosti nebo nájem nemovitosti – právo polohy věci (*lex rei sitae*)
- Pravidla pro jednostranné právní úkony spadající pod článek 11:
  - pokud splňuje náležitosti formy podle *legis causae*, *lex loci actus* jednostranného úkonu nebo místa obvyklého bydliště strany, která učinila úkon

Pokud je změna volby práva provedená po uzavření smlouvy se nedotýká její formální platnosti podle čl. 11 a ani se nepříznivě nedotýká práv třetích osob (čl. 3 odst. 2).

DALŠÍ PŘÍPADY MEZÍ OBLIGAČNÍHO STATUTU

U **plnění závazků vyplývající ze smlouvy** je nutné vycházet z obligačního statutu. Zasahuje vše, co musí být dle smlouvy i dle rozhodného práva učiněno pro to, aby byl závazek splněn. Vedle otázek typu předmět, místo, čas, podmínky plnění, se jedná o vazbu na plnění třetí osobou, částečné plnění, standardy péče směrem k plnění apod. Z jazykového znění čl. 12 odst. 2 nicméně vyplývá i další právní řád – **právní řád státu místa plnění**. Jedná se o **podpůrné stanovisko** právního řádu, který má rozhodující vliv na **otázku plnění**. Soudce či rozhodce při posuzování plnění a splnění vadného musí vzít do úvahy i právní řád místa, kde je plněno. Může jít např. o nedovolenost realizovat hotovostní platbu u kupní ceny, ale je možné platit převodem.

Důsledky úplného nebo částečného porušení těchto závazků včetně stanovení škody, jsou-li stanoveny právem, a to v rámci pravomocí přiznaných soudu příslušným procesním právem – čl. 12 odst. 2. **Norma zasahuje otázku** podmínek porušení smlouvy, **koncepci následků** porušení smluvních povinností, obsahuje výčet různých

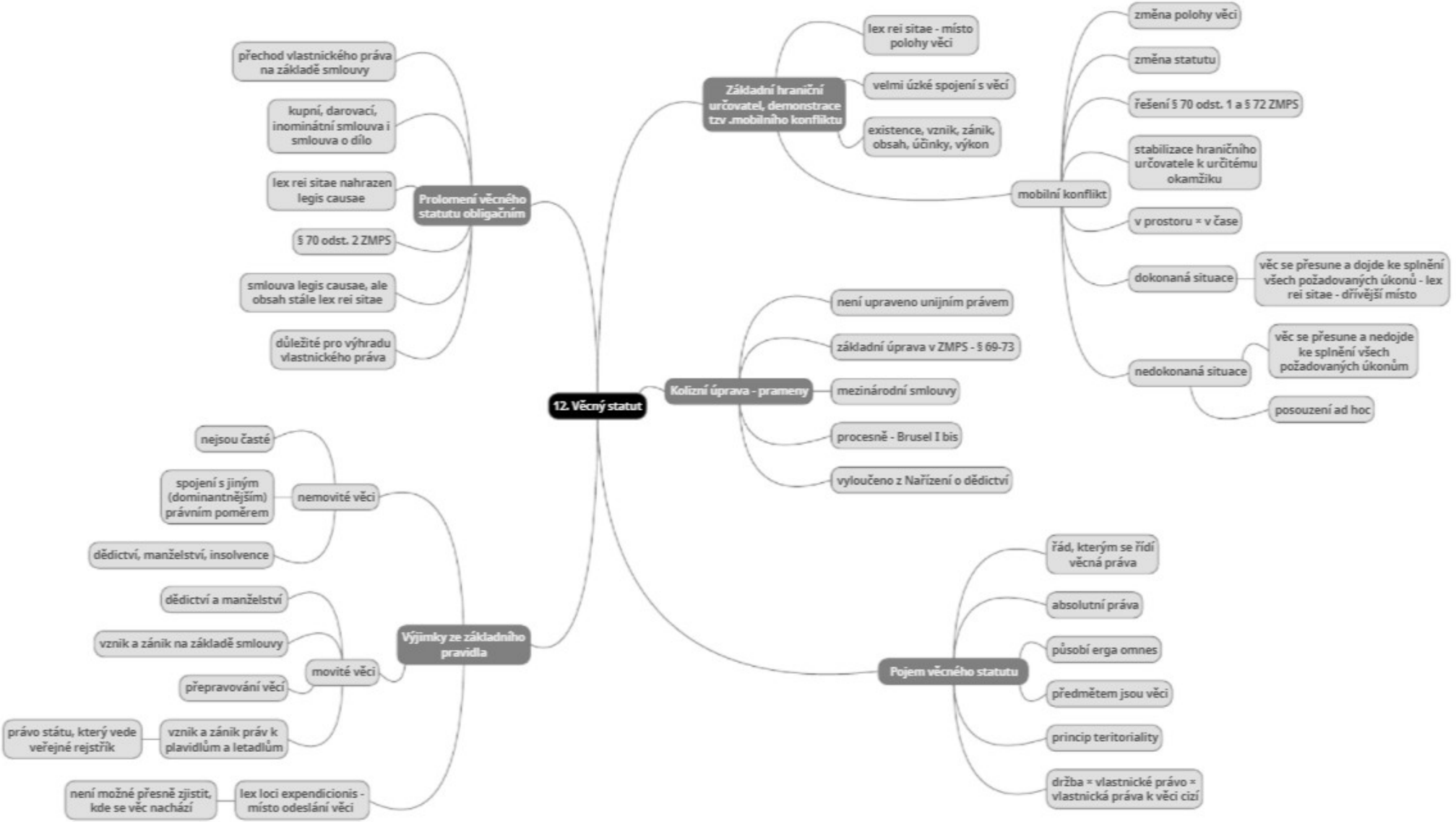
studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

nastupujících při porušení smluvních povinností nebo podmínek jejich uplatnění. **Rozsah** kolizní normy také zasahuje otázku vazeb jednotlivých vzniklých nároků, vznik nároku na náhradu škody, její rozsah a její výši. Rozhodné právo je zasazeno do rámce procesních norem *lex fori*.

Dopad obligačního statutu **na zánik závazku** je v čl. 17 týkající se započtení – to je vyňato z přímého dosahu obligačního statutu. Důsledky neplatnosti smlouvy jsou též upraveny v čl. 12.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

10. Věcný statut.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Právní řád, kterým se řídí věcná práva k věcem movitým i nemovitým s mezinárodním prvkem, označujeme jako **věcný statut.** Předmětem věcných práv jsou věci a jsou ovládána principem teritoriality. ZMPS obsahuje zvláštní pravidlo pro **kvalifikaci věcí** v § 69 odst. 1 věta druhá. Podle **právního řádu místa polohy** věci se určí, zda je věc movitá nebo nemovitá. Věcný statut není upraven žádným unijním právním předpisem a prioritní je úprava v **ZMPS**. V **procesní** oblasti zůstává zachována přednostní aplikace **Nařízení Brusel I bis**.

Česká republika je smluvní stranou celé řady dvoustranných smluv, které upravují věcný statut a většinou obsahují jako základní pravidlo hraničního určovatele *lex rei sitae* a určují příslušnost soudu ve věcech řízení k nemovitostem podle místa polohy nemovitosti.

Výlučná příslušnost pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí je upravena v nařízení **Brusel I bis** v čl. 24. **Brusel** dále upravuje pravidla obecné příslušnosti (čl. 4) a tzv. alternativní příslušnosti v čl. 7 pro **majetkové spory vyplývající ze smluvních závazkových vztahů**, jejichž předmětem jsou věcná práva k věcem movitým a nemovitým.

ROZHODNÉ PRÁVO

Kolizní normy pro určení rozhodného práva jsou upraveny v § 69-73 ZMPS. Dále obsahuje kolizní normy pro věcná práva na některých jiných místech jako např. § 115/5 písm. c) – řešení úpadku. **Základní hraniční určovatel** je místo polohy věci, tj. *lex rei sitae* v § 69 odst. 1 ZMPS. Movité věci se však mohou přemisťovat po území a přes hranice států a tím jsou zakládány výjimky z hraničního určovatele místa polohy věci.

Právo rozhodné pro nemovité věci se řídí právním řádem státu, ve kterém věc je. Kolizní norma zahrnuje, jaká věcná práva mohou existovat, jaký je jejich obsah, jaké jsou jejich účinky, jak jej lze vykonávat a jak vznikají a zanikají. **Výjimky** z *lex rei sitae* jsou pouze výjimečné. Typicky se **jedná** o:

- **dědické poměry** – Nařízení o dědictví; dopadá na dědění věcí movitých i nemovitých; základním hraničním určovatelem je obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti
- **majetkové poměry mezi manžely** - § 49 ZMPS; právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt, popř. právem státu, jehož jsou oba manželé občany
- některé **aspekty insolvenčního práva** – Nařízení o úpadku

Rozsah kolizní normy u **hmotných věcí movitých** zahrnuje, jaká věcná práva k hmotným věcem movitým mohou existovat, jaký je jejich dosah, jaké jsou jejich účinky, jak je lze vykonávat, jak vznikají a zanikají. **Výjimky z *lex rei sitae*** jsou častější než u věcí nemovitých – umožňují větší **pružnost** právní úpravy a zajištění právní jistoty. Výjimky se týkají:

- **dědických poměrů** (Nařízení o dědictví) + majetkové poměry mezi manžely (§ 49 ZMPS)
- **vzniku a zániku** vlastnického práva k hmotným věcem movitým, které se **převádějí na základě smlouvy** (§ 70 odst. 2 ZMPS)
- **přepravovaných** věcí (§ 70 odst. 3 ZMPS)
- vznik a zánik věcných práv k plavidlům a letadlům (§ 69 odst. 2 ZMPS)

Podle § 70 odst. 2 ZMPS se **vznik a zánik vlastnického práva k hmotné věci movité**, které se převádějí smlouvou, řídí **právním řádem státu**, kterým se **řídí smlouva**, která je základem pro vznik nebo zánik vlastnického práva, bez ohledu na polohu věci v době uzavření smlouvy. Jedná se o právní řešení situace, kdy vlastnické právo k věci hmotné movité přechází na nového vlastníka na základě smlouvy – kupní, darovací, inominát. Hraniční určovatel *lex rei sitae* je nahrazen hraničním určovatelem *lex causae*. Takové situaci říkáme **prolomení věcného statutu statutem obligačním.**

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Přepravované věci – *res rei transitu* – jsou takové, které jsou předmětem přepravy, kdy přeprava započala, ale ještě neskončila. Pokud v průběhu přepravy dojde k určitému právnímu jednání, které je rozhodné pro vznik nebo zánik věcného práva k přepravované věci. ZMPS upravuje hraniční určovatel místa odeslání věci (*lex loci expeditionis*).

Vznik a zánik k plavidlům a letadlům, která se zapisují do veřejného rejstříku, se řídí právním řádem státu, který tento rejstřík vede - § 69 odst. 2 ZMPS. V České republice se jedná o námořní, plavební a letecký rejstřík. Hraničním určovatelem sídlo orgánu, který příslušný veřejný seznam vede.

MOBILNÍ KONFLIKT

V situaci, kdy se hraniční určovatel **mění** z hlediska své polohy nebo času, dochází k tzv. **mobilnímu konfliktu**, taktéž nazývanému změna statutu. V případě věcných práv se jedná o místo polohy věci u movitých věcí, která je proměnlivou skutečností (v důsledku přemísťování). **U nemovitosti** zásadně k mobilnímu konfliktu zásadně nedochází, neboť v průběhu času nemůže dojít ke změně statutu polohy nemovitosti.

Řešení konfliktu můžeme nalézt v § 70 odst. 1 ZMPS a § 72 ZMPS. Kolizní normy řeší konflikt tak, že stabilizují hraničního určovatele k určitému časovému okamžiku. Může se jednat o např. zhotovení věci, rozhodnutí orgánu státní moci o vyvlastnění, zástavní smlouva…

Můžeme **rozlišovat dvě situace**. První situací jde o **dokonanou**, kdy dojde ke všem požadovaným úkonům na území jednoho státu a poté se věc přesune. Řešením dokonané situace je ochrana nabytých práv a zajištění právní jistoty. Druhou situací je **nedokonaná**, u které nedojde na území původního státu ke všem požadovaným úkonům – věc se ale přesune. Situace je řešena *ad hoc* podle konkrétní situace.

11. Deliktní statut.

Delikt je porušení objektivního práva – právem stanovené povinnosti. Pod pojmem delikty můžeme sledovat protiprávní jednání i opomenutí, na jehož základě vzniká škoda, na níž nese původce mimosmluvní odpovědnost (odpovědnost *ex delicto*). Za delikt není považováno porušení povinnosti vyplývající ze smlouvy. Mezi stranami neexistuje žádný právní vztah. Teprve porušením právem stanovené povinnosti vzniká odpovědnostní závazkový vztah = *obligationes ex delicto*. **Kvazidelikt** je závazkový vztah vzniklý z jiných právních důvodů = *variis causarum figuris*.

Znaky deliktu:

- obligatorní náležitosti
    - **protiprávní úkon**
    - **následek protiprávnosti** (újma, škoda)
    - **kauzální nexus** (příčinná souvislost mezi protiprávním útokem a vznikem škody)
- fakultativní náležitost
    - **zavinění** (je nutné pouze při subjektivní odpovědnosti – určuje vnitřní stav, či pohnutku škůdce při protiprávním jednání a může být buď úmyslné nebo nedbalostní)

Znaky deliktu můžeme zároveň považovat i za předpoklady vzniku odpovědnosti. Nařízení Řím II. může plnit i preventivní úlohu. Preventivní charakter je dále utvrzen článkem 2 odst. 3. Nařízení Řím II. tak koresponduje s procesní úpravou v Nařízení Brusel I. Jako příklad lze uvést oblast **nekalé soutěže** (Slovenská televize vysílá klamavou reklamu, kterou sledují i diváci v ČR), dále např. **pomluva** (rakouské noviny uveřejní zprávu, která pohaní německého politika), **životní prostředí** (v české chemičce dojde k úniku jedovatých látek, které znečistí okolí řeky i v Německu), či **dopravní nehoda**. Je nutná dostatečná **významnost** mezinárodního prvku. Nařízení Řím II. pracuje s instituty imperativních norem a výhradou veřejného pořádku.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Deliktní statut (právní režim deliktu) představuje právní řád, kterým se řídí mimosmluvní závazkové vztahy – vztahy vyplývající z porušení právní povinnosti (deliktů). Kolizní úprava náhrady škody vzniklé jinak než porušením povinnosti ze smlouvy a jiného právního jednání je obsažena v nařízení Řím II. **Základními hraničními určovateli** jsou:

- ***lex loci delicti commissi*** (právo státu protiprávního jednání – země, kde došlo k deliktu) a
- ***lex loci damni infecti*** (právo státu účinků protiprávního jednání – následek/země, kde se škoda projevila).

Příklad: *Subjekt A, český státní příslušník s bydlištěm na území ČR, způsobí v Rakousku dopravní nehodu, při níž bude zraněn subjekt B, německý státní příslušník s bydlištěm na území Německa. Jak protiprávní jednání (nedodržení pravidel provozu na pozemní komunikaci), tak jeho účinky (poškození vozidel, zranění subjektu B) nastávají na území Rakouska.*

Působnost deliktního statutu – rozhodným právem určeným na základě tohoto nařízení se budou řídit (demonstrativní výčet):

- deliktní odpovědnost
- deliktní způsobilost
- rozsah odpovědnosti, důvody vylučující odpovědnost, omezení odpovědnosti
- otázka převodu nároku na náhradu škody
- určení osob oprávněných k náhradě škody

Kromě výše uvedené působnosti rozhodného práva (deliktního statutu) jsou součástí společných pravidel mj. tyto zajímavé články: **imperativní ustanovení** (ochrana mezinárodně kogentních norem legis fori – práva země, kde má soud sídlo, čl. 16), **pravidla bezpečnosti a chování** (povinnost přihlédnout k pravidlům bezpečnosti a chování v místě, kde došlo ke skutečnosti, čl. 17). K ostatním ustanovením patří také definice obvyklého bydliště (čl. 23), vyloučení zpětného a dalšího odkazu (čl. 24), řešení kolize ve státech s více právními systémy (čl. 25) a ochrana veřejného pořádku místa soudu (čl. 26).

Použití práva místa protiprávního jednání akcentuje spíše **represivní funkci** práva, oproti tomu použití práva státu, kde se projeví účinky protiprávního jednání, akcentuje spíše **funkci kompenzační**. Nařízení Řím II. využívá hraniční určovatel ***lex loci damni infecti***, tj. práva místa účinků protiprávního jednání. Zároveň výslovně zdůrazňuje, že místo protiprávního jednání nemá být bráno v potaz. Flexibilita je zajištěna dvěma doplňkovými hraničními určovateli, a to ***lex domicili communis*** a **únikovou doložkou zjevně užšího spojení** *(escape clause)*. *Lex domicili communis* umožňuje reagovat na skutečnost z pozice české doktríny označitelnou jako neexistence dostatečně významného mezinárodního prvku, kdy jak pachatel, tak poškozený mají svá bydliště ve stejné zemi. **Úniková doložka** umožňuje rozhodujícímu orgánu reagovat na veškerá specifika konkrétního případu – použije se v případě, kdy civilní delikt je zjevně úžeji spojen s jinou zemí (než se zemí, ke které by se došlo pomocí předchozích pravidel).

U **pramenů úpravy** jsou „obvyklé“ **tři roviny**:

- vnitrostátní – **§ 101 ZMPS**
- mezinárodní smlouvy – **Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody**
- komunitární – **nařízení Řím II.**

Ustanovení **§ 101 ZMPS** se vztahuje pouze **na náhradu škody z deliktu**, kvazidelikty nejsou upraveny vůbec. **Haagská úmluva** obsahuje právo rozhodné jako právo státu, kde došlo k nehodě nebo právo státu registrace vozidel. **Nařízení Řím II.** obsahuje volbu práva pro delikty (obecné a speciální pravidlo pro vybrané delikty) a kvazidelikty. Strany si mohou *ex post* **zvolit právo**, kterým se bude řídit jejich mimosmluvní závazkový vztah. Dohodu před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody (*ex ante*), si mohou mezi sebou sjednat jen účastníci jednající v rámci své podnikatelské činnosti. Smyslem tohoto časového rozlišení je ochrana nepodnikatelů (spotřebitelů, zam[illegible])

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

jako slabší strany s ohledem na to, že by si nemusela zcela uvědomit následky uzavření takové dohody. **Volba práva** musí být výslovně vyjádřena či musí s dostatečnou určitostí vyplývat z okolností případu (čl. 14 nařízení Řím II.) a nesmí jí být dotčena práva třetích osob. Pokud jsou všechny významné prvky v jedné zemi, je volba práva **omezena** vnitrostátními kogentními normami tohoto státu (**materiální volba práva**). Volba práva je zcela **vyloučena** při porušení práv duševního vlastnictví a omezení hospodářské soutěže, resp. při nekalé soutěži.

Schéma čl. 4 nařízení Řím II.:

- *lex loci damni infecti*
- *lex domicili communis*
- právní řád odlišný od práva a) či b), jestliže je mimosmluvní závazek s tímto právním řádem zjevně úžeji spojen

Pokud si pro civilní delikty subjekty nezvolí právo, a zároveň na tento delikt nedopadají speciální pravidla, použije se **obecné pravidlo** (*general rule*) **podle čl. 4. Základním hraničním určovatelem** pro deliktní mimosmluvní závazky v nařízení Řím II. je dle čl. 4 odst. 1 **místo vzniku škody** *(lex loci damni infecti)*. Rozhodným právem je tedy právo země, kde škoda vznikla. Rovněž je doplněno výslovné vyloučení použití práva místa deliktního jednání (bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody). V potaz nesmí být brány ani nepřímé účinky protiprávního jednání. Pro účely posuzování protiprávního jednání realizovaného pomocí sítě internet bude nutné postupovat dle toho, o jaké protiprávní jednání se bude jednat. Internet je nutné v takových případech vnímat pouze jako prostředníka jednání, tj. médium, které umožňuje delikt spáchat, byť bez ohledu na vzdálenost, v krátkém čase a vůči velkému množství subjektů (poškozených). Jestliže by se účinky protiprávního jednání projevily ve více státech, lze rozhodné právo určit **mozaikovým způsobem**. Mimosmluvní závazek by byl řešen jako soubor většího počtu autonomních závazků – posuzovány by byly dle odlišných právních řádů. Výsledná kompenzace poškozeného by byla představována sumou jednotlivých dílčích kompenzací, které by odpovídaly nárokům v jednotlivých státech.

Právem rozhodným pro mimosmluvní závazek, jehož strany (*pachatel* a *poškozený* – nikoli osoba domáhající se kompenzace) mají **obvyklé bydliště** ve stejné zemi, je právo této země (čl. 4 odst. 2). Zatímco čl. 4 odst. 1 představuje rigidní, objektivní kolizní pravidlo, čl. 4 odst. 3 (úniková doložka) obsahuje prvek flexibility. Odstavec 1 a 2 čl. 4 se nepoužijí, jestliže mimosmluvní závazek je zjevně úžeji spojen s jiným právním řádem, než který by byl určen dle předcházejících odstavců. Kolizní úprava deliktních mimosmluvních závazků je systematicky tvořena **obecným pravidlem v článku 4**, na které navazují pravidla pro speciální skutkové podstaty. Při naplnění věcné působnosti těchto pravidel mají tato ***lex specialis*** pravidla přednost před pravidlem obecným.

Mezi **speciální pravidla** nařízení Řím II. patří:

- **odpovědnost za výrobek (čl. 5)** – domicil poškozeného (uvedení na trh); země pořízení výrobku (uvedení na trh); lex loci damni infecti; domicil odpovědného, jestliže nemohl předpokládat uvedení na trh; úniková doložka
- **nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž (čl. 6)** – právo země, kde dochází/může dojít k narušení soutěžních vztahů/společných zájmů spotřebitelů; čl. 4, pokud jsou porušeny zájmy jen jednoho soutěžitele; platí i pro hospodářskou soutěž; není možné uplatnit volbu práva
- **škoda na životním prostředí (čl. 7)** – poškozený může zvolit lex loci delicti commissi; jinak se uplatní čl. 4/1
- **porušení práv duševního vlastnictví (čl. 8)** – lex loci protectionis; není možné uplatnit volbu práva
- **protestní akce v kolektivním vyjednávání (čl. 9)** – právo země, kde byla/má být uskutečněna protestní akce

Mimosmluvní závazky z kvazideliktů jsou kolizně regulovány pouze prostřednictvím **tří speciálních pravidel** pro vybrané skutkové podstaty:

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- **bezdůvodné obohacení (čl. 10)** – lex causae smlouvy, s níž BO souvisí; lex domicili communis; právo země, kde k BO došlo; úniková doložka
- **jednatelství bez příkazu (čl. 11)** – shodné řešení jako u BO
- **předsmluvní odpovědnost (čl. 12)** – lex causae smlouvy bez ohledu na její uzavření; lex loci damni infecti; lex domicili communis; úniková doložka

Podle čl. 28 odst. 1 nařízení Řím II. není nařízením dotčeno použití mezinárodních smluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Namísto nařízení se pro dopravní nehody užije **Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody**. Úmluva určuje právo rozhodné pro občanskoprávní mimosmluvní odpovědnost z dopravních nehod v silničním dopravním provozu. Dopravní nehodou v silničním provozu se rozumí nehoda týkající se jednoho nebo více vozidel, poháněných motorem či nikoliv, k níž dojde při provozu na veřejné cestě, na pozemku přístupném veřejnosti nebo na soukromém pozemku, který je však přístupný určitému počtu osob, jež mají právo na něj vstoupit.

Jako základní pravidlo se stanoví, že rozhodným právem je hmotné **právo státu, na jehož území došlo k nehodě** (čl. 3 Úmluvy). Z tohoto pravidla jsou stanoveny **výjimky** ve prospěch hmotného práva státu registrace. Taková výjimka platí, jestliže se na nehodě podílejí dvě nebo více vozidel, jen jsou-li všechna registrována v témže státě. Nejsou-li vozidla registrována nebo jsou-li registrována v několika státech, je rozhodující namísto práva státu registrace právo státu, ve kterém mají obvyklé stanoviště. Poškozené osoby mají právo **podat žalobu** přímo proti pojistiteli odpovědné osoby, jestliže jim toto právo přiznává buď právní řád, který je rozhodný dle čl. 3, 4 nebo 5 nebo právní řád státu, v němž došlo k nehodě, jestliže by jinak rozhodný právní řád sátu registrace toto právo nepřiznával.

12. Mezinárodní pravomoc (příslušnost).

Mezinárodní pravomoc (příslušnost) nám odpoví na otázku: Soud kterého státu bude mít ve sporu příslušnost k projednání této věci? Nařízení Brusel I bis je vystavěno hierarchicky z jednotlivých typů příslušnosti. Nejprve obsahuje obecná pravidla a poté tyto pravidla upřesňuje. Nařízení Brusel I bis v preambuli (bod 14 a bod 18) uvádí pravidlo, že určení příslušnosti by mělo být ve prospěch slabší smluvní strany. K naplnění tohoto pravidla obsahuje toto nařízení tzv. speciální příslušnost. Speciální příslušnost je výjimkou z obecného pravidla nařízení Brusel I bis. SDEU, který dotváří interpretaci pojmů užitých v nařízení se již několikrát zabýval vymezením pojmu spotřebitel – ten je často dle judikatury SDEU chráněn i proti své vůli a uplatňuje se zde tedy silně restriktivní interpretace.

Přehled pramenů:

- Vnitrostátního původu: ZMPS, OSŘ
- Mezinárodního původu: dvoustranné a mnohostranné smlouvy
- Evropského původu: Nařízení Brusel I a Brusel I bis, Nařízení ve věcech vyživovacích povinností, Nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, Nařízení o úpadkovém řízení

Hierarchie pravidel (Brusel I bis):

- Výlučná příslušnost – článek 24 – např. nemovitosti, patenty, rejstříkové zápisy, práva obchodních společností (Zjednodušeně řečeno příslušnost zde řešíme dle lokace dané záležitosti)
- Prorogace – „ujednání o příslušnosti“ – článek 25 – jedná se o volbu příslušného soudu
- Podřízení se zahájenému řízení (tichá prorogace)
- Speciální (věci pojistné – čl. 10-16 + věci spotřebitelské – čl. 17-19 + indiv. pracovní smlouvy – čl. 20-23)
- Obecná – čl. 4

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- Alternativní – čl. 7–8

TYPY PŘÍSLUŠNOSTI (BRUSEL I BIS) A JEJICH ROZBOR

Rozlišujeme:

- Obecná příslušnost
- Alternativní příslušnost
- Speciální příslušnost
- Výlučná příslušnost
- Dohodnutá příslušnost („prorogace“ + dohodnutá mlčky („tichá prorogace“):

OBECNÁ PŘÍSLUŠNOST (ČL. 4)

Základním pravidlem je čl. 4 – příslušnost je zde dána dle domicilu (bydliště) žalovaného (domicil FO) čl. 62, a to odkazem na národní právo. V případě, že se jedna o právnickou osobu (PO), tak je zde určen domicil PO čl. 63 a to sídlem, ústředím nebo hlavní provozovnou (žalobce si v takových případech může vybrat, které pravidlo využije). Základní pravidlo z pohledu personální vazby nabízí čl. 5 a 6:

- Osoba domicilovaná v členském státě může být žalována jen před soudy tohoto členského státu, s výjimkou výslovných ustanovení nařízení, která zakládají příslušnost pro soudy jiného členského státu (oddíl 2 až 7).
- Pro osobu, která je domicilována v členském státě, nicméně nemá státní příslušnost tohoto členského státu, platí stejná pravidla jako pro státní příslušníky.
- Pro žalované osoby, které nejsou domicilovány v žádném členském státě, bude pro stanovení případné příslušnosti soudu členského státu EU využito národních pravidel. Výjimkou jsou případy prorogačních dohod (a to i prorogací ve věcech spotřebitelských a pracovních) a výlučné příslušnosti.

ALTERNATIVNÍ PŘÍSLUŠNOST (ČL. 7)

V tomto případě si můžeme vybrat mezi základní, kterou nám poskytuje čl. 4 a alternativou I.. Rozhodující je zde povětšinou faktor bydliště žalovaného na území členského státu. Dále nám čl. 7 upravuje příslušnost ve věcech smluv nebo nároků ze smlouvy (čl. 7 odst. 1) + písmeno b) (smlouva o prodeji zboží a poskytování služeb) je LEX SPECIALIS k písmenu a).

Smlouva o prodeji zboží (čl. 7/1 b) první odrážka) – Jedná se o směnu zboží za úplatu + zde dochází k převodu vlastnická práva. Zboží je v tomto kontextu vykládáno jako: především hmotné a movité věci, ale i software. Zbožím nejsou však: peníze (pokud slouží jako platidlo), el. energie, práva, cenné papíry. Předmětem smlouvy dodání zboží, které má být teprve vyrobeno, jedná se o smlouvu o prodeji, i když kupující stanovil určité požadavky, ale neposkytl materiál pro výrobu (viz. C381/08 Car Trim GmbH vs. KeySafety Systems Srl).

Smlouva o poskytování služeb (čl. 7/1 b) druhá odrážka) – Jedná se o smlouvu, kdy jedna osoba za úplatu vykonává činnost ve prospěch jiné osoby (např. obchodní zástupce, distributor, právník, účetní, architekt, dopravce…). Nejedná se však o: licenční smlouvu, nájemní smlouvu. Rozhodující faktor je zde místo dodání, poskytnutí služby, místo plnění. Prostřednictvím těchto hraničních určovatelů je určována příslušnost pro spory ze smluv. Místo dodání je obvykle určeno ve smlouvě a do tohoto smluveného místa je skutečně dodáno. Mohou však nastat situace, kdy místo dodání je určeno ve smlouvě, je však dodáno jinam (rozpor mezi vůlí stran, dobrovolné převzetí zboží v jiném místě lze považovat za konkludentní souhlas – zde bude rozhodovat soud faktického místa dodání). Pokud by kupující zboží nepřijal, tak bude rozhodovat soud místa určeného ve smlouvě. Stejně tak mohou nastat situace, kdy místo dodání je určeno ve smlouvě, k faktickému dodání však vůbec nedošlo (rozhodovat bude soud určený ve smlouvě). Pokud by místo dodání ve smlouvě nebylo určeno, tak bude rozhodující faktické místo dodání – příslušný soud

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

tohoto místa. U místa předání prvnímu dopravci za účelem zaslání kupujícímu máme 2 varianty: přepravce sjednán kupujícím – místo předání zboží přepravci/přepravce je sjednán prodávajícím – v těchto situacích nelze alternativní pravidlo použít (nevyhovuje požadavku právní jistoty), v tomto případě se postupuje dle čl. 7 odst. 1 písm.a). Pokud místo dodání není určeno ve smlouvě a k faktickému dodání nedošlo, tak opět se použije čl. 7 odst. 1 písm. a).

Deliktní nebo kvazideliktní odpovědnost (čl. 7/2) – tento článek nám zavádí pravidlo, že osobu členského státu lze žalovat také u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné událost. Pojem škodná událost byl vykládán několikrát judikaturou SDEU viz. C-68/93 Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd vs. Presse Alliance SA, C-509/09 eDate Advertising GmbH, C-161/10 Olivier Martinez aRobert Martinez vs. Société MGN Limited). Škoda je vykládána jakožto finanční ztráta, fyzická újma, morální újma, je přímým důsledkem protiprávního jednání. Jako možné nároky lze zmínit: náhradu škody, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, zdržovací žalobu a žalobu na odstranění závadného stavu.

Čl. 7/2 je sice normou procesní, ale využívá hmotněprávní pojmy. Pojem **škodná událost** zahrnuje jak příčinu, tedy protiprávní jednání, tak následek (přímý účinek), tedy způsobenou škodu. Škodná událost může dosahovat do více právních řádů s ohledem na to, kde dochází k protiprávnímu (deliktnímu) jednání, tj. příčinám vzniku škodné události (*locus delicti commissi*), tak místa, kde se projeví účinky protiprávního jednání (*locus damni infecti*). Platí, že u v řad případů bude příčina i následek vznikat ve stejném státě (dopravní nehoda, srážka na lyžích). Z rozhodnutí C-68/93 Fiona Shevill v kombinaci s další judikaturou plynou možnosti, kde a v jaké příze může poškozená strana žalovat:

- Možnost žalovat podle čl. 4 na všechno
- Možnost žalovat podle čl. 7/2 v místě protiprávního jednání na všechno
- Možnost žalovat tam, kde škoda vznikla a kde se její následky projevily, ale jenom do výše, v jaké škoda v daném státě skutečně vznikla = **mozaiková úprava**
- Soud po zkoumání distančních deliktů (na internetu) došel k závaru, že je těžké vyčíslit škodu, a proto zavedl ještě 4. pravidlo – poškozený může žalovat i tam, kde má centrum svých zájmů, a to na veškerou újmu. Soudní dvůr zde ale nestanovil exaktní definici místa centra poškozeného.

Rozlišujeme z hlediska deliktní a kvazideliktní odpovědnosti dle judikatury tyto situace:

- **Pomluva otištěná v novinách:** místo protiprávního jednání – sídlo vydavatele (zde je příslušnost projednat celý případ) + místo vzniku škody – místo, kde byly noviny distribuovány a oběť je tam známá (zde lze projednat jen škodu vzniklou v tomto státě)
- **Pomluva uveřejněná na internetu:** místo protiprávního jednání – sídlo vydavatele + místo účinků – centrum zájmu poškozeného.

SPECIÁLNÍ PŘÍSLUŠNOST (ČL. 10-23)

Hierarchicky má přednost před základní a alternativní příslušností. Prorogace je v tomto případě výslovně omezena. Typicky se jedná o případy pojistného, spotřebitelských a pracovních smluv (ochrana slabší smluvní strany). Může dojít k odepření uznání a výkonu v případě nerespektování speciální příslušnosti (čl. 45 odst. 1 písm. e) – bude postihnuto neúčinností v jiných státech.

Projevy ochrany slabší smluvní strany:

- Aktivní legitimace – slabší strana může žalovat v místě svého bydliště
- Pasivní legitimace – slabší strana může být žalována pouze v místě svého bydliště (nelze využít alternativní pravidlo)
- Rozšíření konceptu obvyklého bydliště – resp. odstranění požadavku na bydliště žalovaného na území EU, je-li žalovaným silnější strana; stačí, aby měl na území pobočku, provozovnu nebo zastoupení

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- Omezení prorogačních dohod – velmi omezena ve prospěch slabšího
- Možnost vznesení námitky při procesu uznání a výkonu (nerespektování speciální příslušnosti) – čl. 45

Pojistné smlouvy – Upravují práva a povinnosti stran pojistných smluv. Konkrétně pak otázky jejich vzniku, zániku a porušení, přímých žalob proti pojistitelům, žalob podaných pojistníkem/pojištěným/oprávněnou osobou/poškozeným/pojistitelem, pojištění dobrovolného i povinného a nerovného postavení subjektů. Vyloučeny jsou spory mezi pojistiteli navzájem, spory mezi pojistitelem a zajišťovnou, přímé nároky, nároky pojistitele vůči osobě, který způsobila škodu. **Žaloba vůči pojistiteli** je upravena v čl. 11 odst. 1 – rozhodující je zde bydliště na území některého členského státu (stačí pobočka, zastoupení či jiná provozovna). V případě pojištění nemovitosti (čl. 12) je příslušný soud místa, kde nastala škodná událost. U pojištění odpovědnosti (čl. 13 odst. 1) poškozený žaluje pojištěného, odst. 2 pak upraví žalobu poškozeného proti pojistiteli. **Žaloba proti pojistníkovi** je upravena v čl. 14 – rozhodující je zde bydliště žalovaného. **Omezení prorogace** upravuje čl.15. Po vzniku sporu, umožňuje slabší straně podat žalobu u jiných soudů, pojistitel a pojistník mají době uzavření smlouvy bydliště ve stejném státě a prorogují soudy tohoto státu.

Spotřebitelské smlouvy – Dříve rozlišení mezi aktivním a pasivním spotřebitelem, v této rovině však dochází ke stírání této hranice. **Spotřebitelem** je v tomto kontextu subjekt, který uzavírá smlouvu, která se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, jedná se o slabší smluvní stranu (viz. C-150/77 Bertrand vs. Ott), pouze fyzická osoba (C-269/95 Benincasa vs. Dentalkit Srl), konečným uživatelem věci a nejedná v rámci své podnikatelské (resp. obchodní) činnosti, sám se účastnil kontraktačního procesu (C-89/91 Shearson Lehman Hutton Inc vs. TVB), smlouvy s dvojím účelem nejsou spotřebitelské (C-464/01 Johann Gruber vs. Bay Wa AG). Obecně se však dá shrnout, že u spotřebitele je v MPS nutné zkoumat nejen pozici této osoby v rámci konkrétní smlouvy, ale také povahu a účel předmětné smlouvy. Rovněž jsou rozhodující další okolnosti, které se posoudí často individuálně. Spotřebitelem dle autonomního výkladu nařízení není: drobný podnikatel a osoba uzavírající smlouvu za účelem budoucího obchodu. Článek 17 odst. 2 – má **pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu** v zemi bydliště spotřebitele. Článek 17 odst. 1 písm. a) -c) – písm. a) a b) upravují tzv. aktivního spotřebitele. Písm. c) tohoto článku pak tzv. pasivního spotřebitele. Rozsah ochrany je silnější v procesní úpravě, než je tomu v kolizní. Je zde výjimka z obecného pravidla čl. 4 – bydliště žalovaného – postačí zde pobočka, zastoupení, jiná provozovna; toto se však nevztahuje na přepravní smlouvy dle čl. 17 odst. 3. Nařízení Brusel I bis nevyžaduje, aby spotřebitelská smlouva byla uzavřena na dálku. Chrání i aktivního spotřebitele, co vyjede za nákupem. Není zde tedy vyžadována existence příčinné souvislosti mezi prostředkem zaměření (e-shop) a uzavřením smlouvy. Článek 18 - spotřebitel si **může vybrat**, kde bude žalovat (tzv. forum shopping), kdežto podnikatel může žalovat jen u sebe doma. **Omezení prorogace a tiché prorogace** v těchto věcech – Vycházíme zde z obecného pravidlo v článku 25. Článek 19 nám upravuje prorogaci, kde se lze odchýlit pouze dohodou. Tato dohoda lze učinit po vzniku sporu + musí umožnit spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v čl. 17-19 (musí rozšiřovat články 17, 18 a 19). Z praxe však tyto doložky spotřebiteli nedají možnost žalovat u svého soudu, což je omezení neplatné pro spotřebitele. Tato prorogace musí být pro spotřebitele výhodná, jinak bude neplatná. V tomto kontextu se hodí uvést, že prorogační doložka je právně nezávislá na ostatních ustanoveních smlouvy (doložka nezneplatní celou smlouvu). U tiché prorogace (čl. 26) se jedná o situaci, kdy se podřídíme zahájenému řízení u nepříslušného soudu. Z pozice žalovaného se k tomuto nepříslušnému soudu dostavíme – vzniká zde dle odst. 2 – informační povinnost soudu. Soud je povinen informovat spotřebitele, že je nepříslušný k řešení.

Individuální pracovní smlouvy – Jedná se o smlouvy zakládající právní vztahy, které začleňují zaměstnance do organizační struktury zaměstnavatele a jsou spojeny s místem, kde je vykonávána pracovní činnost (definice z judikatury: Hassan Shenavai vs. Klaus Kreischer). Personálně lze definovat tento vztah takto: zaměstnavatel = hospodářsky silnější subjekt X zaměstnanec = hospodářsky slabší subjekt. **Znaky**: Zaměstnanec je FO, osobně vykonávají práci pro zaměstnavatele + dle pokynů zaměstnavatele + vykonává po určitou dobu + je začleněn do organizačního schématu zaměstnavatele + dostává odměnu za práci + je zde určitá míra závislosti pro zaměstnance na zaměstnavatelovi. Úprava se použije přiměřeně i na DPP či DPČ. **Žaloba vůči zaměstnavateli** je upravena v čl. 21 odst. 1. Lze žalovat dle písm. a) v místě svého bydliště nebo dle písm. b) u místa soudu, kde nebo odkud zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, výkon práce ve více státech (místo obvyklého výkonu práce, odkud zaměstnanec zejména plní své povinnosti + efektivní centrum výkonu pracovních aktivit + zaměstnanec tráví většinu p

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

času + nachází se kancelář, v níž organizuje svou činnost a kam se vrací po cestách do zahraničí, příp. kde zaměstnanec vykonával práci nejdéle nebo kde zaměstnanec vykonával práci naposledy + za místo, kde zaměstnanec plní svoje povinnosti, je nutné mimo jiné považovat místo, kde je pro zaměstnance nejméně nákladné vést soudní řízení (viz. judikatura SDEU v těchto věcech). Pokud není stále možné určit, tak se použije čl. 21 odst. 1 písm. b) bod II) – příslušný bude ten soud, kde se nachází nebo nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání. **Žaloba vůči zaměstnanci** je upravena v čl. 22 a zde lze žalovat pouze v místě bydliště zaměstnance. **Vzájemná žaloba** je zde možná. Potom bude příslušný soud původní žaloby (dle čl. 20-23). **Omezení prorogační dohody** (čl. 23): uzavření po vzniku sporu je možné. Je zde upravena možnost pro slabší stranu žalovat jinde (neplatí pro stranu silnější). Pokud je zde shodné bydliště stran – prorogace tohoto státu.

VÝLUČNÁ PŘÍSLUŠNOST (ČL. 24)

Tato příslušnost má přednost přede všemi ostatními typy příslušnosti. Je důsledkem toho, že stát netoleruje, aby daná otázka byla řešena soudy jiného státu, bydliště žalobce či žalovaného je zde irelevantní. Určuje pouze mezinárodní příslušnost, vnitrostátní dle národního práva. Důsledky výlučné příslušnosti jsou v tom, že nelze vyloučit jiným pravidlem a zkoumá se ex offo její splnění.

Rozdíl ve výlučnostech – Čl. 24: výlučná bez dispozice, povinnost zkoumat ex offo (nepracuje s personálním kritériem – váže se na území státu) X čl. 25: výlučná s dispozicí, není povinnost zkoumat existenci ex offo

Řízení o věcných právech k nemovitostem – Spadají sem otázky rozsahu, obsahu, vlastnictví, držby nemovité věci nebo existenci jiného věcného práva k nemovité věci. Nespadá sem: krátkodobý pronájem (viz. judikatura Elisabeth Hacker proti Euro-Relais GmbH) + žaloby typu náhrada škody/porušení smluvní povinnosti (viz. judikatura Norbert Lieber vs. Willi S. Gobel a Siegrid Gobel) + žaloba o zrušení smlouvy o koupi pozemku a náhrada škody (viz. judikatura Richard Gaillar vs. Alaya Chekili). Alternativně se v těchto otázkách navazuje na místo nemovitosti a bydliště žalovaného. V případě situace, kdy pozemek je na hranicích 2 států, tak mají výlučnou příslušnost oba soudy (viz. judikatura Scherrens vs. Maenhout).

Řízení o nájmu nemovitosti za kumulativních podmínek – Podmínky: Nájemce musí být FO + nájemce a pronajímatel mají bydliště ve stejném státě + jedná se o soukromé užívání + délka nájmu nepřesáhne 6 po sobě jdoucích měsíců.

Platnost založení, nulita, zrušení společnosti vč. likvidace – Zahrnuje otázky: zrušení společnosti, důvody úpadku společníka. Nespadají sem však jiné vnitřní otázky. Příslušný je soud místa sídla společnosti jako místa, kde jsou dokončeny všechny formální náležitosti vzniku. V případě příslušnosti soudů vícera států platí pravidlo z čl. 31 (tzv. pravidlo prvního osloveného soudu).

Platnost zápisu do veřejných rejstříků – Zahrnuje otázky platnosti. Nejsou však upraveny účinky tohoto zápisu. Příslušný je zde soud místa, kde je veden rejstřík. Soudům jednoho státu není dovoleno zasahovat do veřejného rejstříku druhého státu (obecná zásada).

Zápis nebo platnost práv duševního vlastnictví – Spadají sem otázky: registrace, platnosti, existence udělení a zápisu. Příslušné jsou soudy státu, kde bylo požádáno o udělení či zápis (viz. čl. 67), kde byla práva udělena nebo zapsána, nebo kde platí za udělena či zapsána.

Výkon rozhodnutí – V tomto smyslu je obecně nepřípustné, aby na území státu rozhodoval orgán jiného státu. Je zde úzká vazba na mezinárod právo veřejné a suverenitu státu.

DOHODNUTÁ PŘÍSLUŠNOST („PROROGACE“) + DOHODNUTÁ MLČKY („TICHÁ PROROGACE“)

Hierarchicky má přednost přede všemi mimo výlučnou příslušnost. Dohodnutá příslušnost je **projev smluvní svobody a autonomie vůle**. Ve vnitrostátním měřítku může ovlivnit místní příslušnost. Nelze hýbat s věcnou a funkční příslušností. V mezinárodním měřítku může ovlivnit mezinárodní pravomoc. Toto ovlivnění se děje na základě tzv. prorogační smlouvy (prorogatio fori) – je to výslovné založení pravomoci (příslušnosti) soudu jiného státu. Na druhé straně existuje rovněž tzv. derogační smlouva (derogatio fori) – je to výslovná derogace soudu, který má dán mezinárodní pravomoc.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Výhody prorogačních dohod – Lokalizace + další faktor pro přesnější určení rozhodného práva + další faktor pro stanovení možných dopadů veřejnoprávních norem + procesně příznivé prostředí + výhody v průběhu řízení (např. pro výkon – odstranění nejasností okolo alternativních pravomocí)

Rizika derogačních dohod – Možnost problému daných tím, že jiný právní řád nestanoví pravomoc svých soudů + nejasná pozice v rámci řízení + v praxi málo frekventované

Věcný dopad této příslušnosti je dán předmětem smlouvy (čl. 1) a mezinárodním prvkem. Omezení tohoto typu příslušnosti lze pak najít: čl. 15 + 19 + 23 + 24. U této příslušnosti není nutný domicil na území EU žádné ze stran. Forma pro tuto příslušnost je písemná či prokazovaná písemně (pomocí listin, ústně s písemným potvrzením, v elektronické podobě) / forma odpovídající praktikám/ forma v mezinárodním obchodě odpovídající zvyklostem.

Tichá prorogace (také někdy „dohodnutá mlčky“) je upravena v čl. 26. Jedná se o tzv. podřízení se zahájenému řízení. Výjimky z tohoto jsou ukotveny v čl. 22 + námitka nepříslušnosti.

HAAGSKÁ ÚMLUVA O DOHODÁCH O VOLBĚ SOUDU

Vznikla na základě Haagské konference v 90. letech. V té době již Bruselská úmluva fungovala. Bruselská úmluva byla úspěšný projekt, ale týkal se jen států EU. Vznikl tedy nápad přenést tento nápad i mimo EU. Dá se říci, že tato úmluva má 2 složky: 1. složka: pravomoc, příslušnost, 2. složka: uznání a výkon. Jedná se o self-executing smlouvu – není tedy pro ni nutný žádný další prováděcí akt. Tuto úmluvu podepsalo: Mexiko, Singapur, Černá Hora, Dánsko, Velká Británie a podepsala i EU (jakožto celek). Podepsání této úmluvy skrze EU byl nesmírně chytrý tah. Do budoucna se doufá, že přistoupí USA a Čína, což by bylo nesmírně zajímavé, protože by byl pokryt velký kus obchodního světa skrze tuto úmluvu.

Oblast působnosti úmluvy: Úmluva dopadá jen tam, kde je mezinárodní prvek. Týká se jen výlučných dohod o volbě soudu. Dopadá jen na věci občanské + obchodní (s vyloučením spotřebitelských otázek, pracovních otázek a dalších otázek uvedené v čl. 2 odst. 2 úmluvy).

V případě kolize s nařízením Brusel I bis a touto úmluvou mohou nastat např. následující situace:

- Dohoda mezi mexickou a německou společností volící německý soud: VYHRAJE Úmluva
- Dohoda mezi mexickou a německou společností volící americký soud – Použijí se pravidla platná v USA
- Dohoda mezi českou a německou společností – VYHRAJE Nařízení Brusel I bis

Haagská úmluva upravuje jen prorogaci soudů smluvních států + se týká se jen mezinárodní prorogace. Forma této prorogace je uvedena v čl. 3 písm. c) – tedy písemně (nebo jiným komunikačním prostředkem umožňující přístup k informacím, aby byly využitelné pro další potřebu).

LUGANSKÁ ÚMLUVA

Luganská úmluva byla sjednána mezi EU a členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (EFTA), jehož členskými státy jsou v současné době Island, Norsko a Švýcarsko. Původně vznikla v roce 1988 a byla aktualizována v roce 2007. Svou povahou se jedná o samostatnou mezinárodní úmluvu, která nemá žádné další přímé vazby na komunitární právo, a jejím cílem je navodit v zásadě obdobná pravidla pro uznávání a výkon cizích rozhodnutí, jako je tomu v případě nařízení Brusel I. Úmluva tak opět pracuje se základní možností žalovat osoby ve státě jejich bydliště.

Bohužel Luganská úmluva není otevřená pro přistoupení ze strany libovolného státu, ani v případě, že tento stát je či byl členem EU. Spojené království by se tedy muselo buď stát členem Evropského sdružení volného obchodu, nebo by s jeho přistoupením k Luganské úmluvě musely souhlasit všechny aktuální členské státy. Navíc je pravděpodobné, že by tímto postupem byla narušena kontinuita probíhajících sporů.

PŘÍKLADY VÝLUČNÝCH A NEVÝLUČNÝCH DOHOD

Výlučné dohody: „jsou příslušné soudy státu X“, „žaloby na základě této smlouvy musí být podány u soudů ve státě X“

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Nevýlučné dohody: „mají nevýlučnou příslušnost soudy státu x“, „Žaloby na základě této smlouvy mohou být podány u soudů ve Státě X, to však nevylučuje řízení u soudů jakéhokoli jiného Státu, které jsou příslušné podle jeho práva.“ „Žaloby na základě této smlouvy lze podat u soudu A ve Státě X nebo u soudu B ve Státě Y, přičemž všechny ostatní soudy jsou vyloučeny.“ „Žaloby na stranu A lze podat výlučně u soudu v místě bydliště strany A ve Státě A; žaloby na stranu B lze podat výlučně u soudu v místě bydliště strany B ve Státě B.“

13. Nakládání s rozhodnutím cizího soudu.

Imunita státu je založena na *acta iure imperii* a proti nim stojí jednání v rovině soukromého práva, řešíme dle § 7 ZMPS. Rozlišujeme imunitu procesní, kde je možné vzdání se imunity a imunitu exekuční. Pojem **teritorialita** znamená, že stát je suverénem na svém území. Z toho dále vyplývá, že soudní rozhodnutí je projevem suverenity a cizí rozhodnutí do suverenity zasahuje, nutno tedy kontrolovat, co na státní území proniká.

Kontrola cizích rozhodnutí probíhá jako nové řízení, kde je původní rozhodnutí použito jako důkaz. Rozhodnutí se buď zkoumá v samostatném řízení a až pak probíhá výkon nebo je zkoumáno v průběhu výkonu (rozdíl mezi Bruselem I a Bruselem I bis).

Uznání nabízí několik pohledů na věc:

- Jedná se o proces vstupu cizího rozhodnutí na území jiného státu, přiznání účinků rozhodnutí, připuštění rozšíření účinků ze státu původu
- Jedná se o předpoklad výkonu (nelze vykonat rozhodnutí, které nemá na území státu účinky)
- Prameny uznání jsou normy vnitrostátní, evropské i mezinárodní úmluvy

Výkonem se rozumí nucená realizace. Prameny výkonu jsou již pouze vnitrostátní.

Kombinace zemí a jejich uznání a výkonů – **U členského státu EU ve věci obecné otázky** se uznání (postup i důvody neuznání) řídí evropským právem. Výkon pak právem vnitrostátním (u států EU je možný výběr mezi soudním výkonem (postup dle OSŘ) a soudním exekutorem (postup dle EŘ)). **U členského státu EU ve věci speciální** otázky se uznání řídí ve věci postupu uznání evropským právem a důvody neuznání pak mezinárodní smlouvou. Výkon se řídí vnitrostátním právem (opět výběr mezi soudním výkonem a exekutorem). **U třetí země bez mezinárodní úmluvy** věc upravující se uznání (jak postup tak i důvody neuznání) řídí vnitrostátním právem a u nás tedy konkrétně ZMPS. Výkon se opět řídí vnitrostátním právem (zde je jen možnost soudního výkonu a u nás tedy pouze postup dle OSŘ). **U třetí země s mezinárodní úmluvou** se uznání opět dělí a postup se řídí právem vnitrostátním, a tedy ZMPS a důvody neuznání se pak řídí mezinárodní úmluvou. Výkon se řídí opět vnitrostátním právem a zde zase možnost použít pouze OSŘ.

BRUSEL I VS BRUSEL I BIS

Rozhodujícím časovým aspektem je 10.1.2015 (rozhodnutí v řízeních zahájených od 10.1.2015). Rozhodnutí vydané ve věci občanské a obchodní, meritorní. Nedíváme se ani na označení rozhodnutí (rozsudek / usnesení…) a ani na bydliště povinného.

BRUSEL I

Návrh na prohlášení vykonatelnosti

Fáze I - Zkoumá se forma návrhu na prohlášení vykonatelnosti (+ NS judikoval, že se může zkoumat i zjevné porušení veřejného pořádku), předkládá a zkoumá se tedy:

- Návrh na uznání (a jeho náležitosti dle vnitrostátního práva)
- Meritorní rozhodnutí
- Osvědčení o vykonatelnosti (vydává také soud, co vydává rozhodnutí)

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- A také jejich oficiální překlady

Povinný nemá právo vznášet námitky. Soud po přezkoumání těchto formálních náležitostí vydá usnesení - prohlášení o vykonatelnosti

Fáze II - odvolání - zde se povinný může odvolat a až v tu chvíli se zkoumají důvody pro odmítnutí uznání, které jsou obsaženy v čl. 34 a 35, těmi jsou obecně veřejný pořádek, procesní veřejný pořádek, res rei iudicata z téhož / jiného smluvního státu, nedodržení pravomoci ve věci pojištění a spotřebitelské. Soud odvolání buď zamítne, a tedy potvrdí prohlášení o vykonatelnosti nebo uzná argumentaci a tím zruší prohlášení o vykonatelnosti, díky tomu nenastanou účinky v tom státu, a tudíž nemůže dojít ani k výkonu.

Výkon probíhá již dle vnitrostátního práva, dle něj se také uplatňují námitky vůči výkonu.

BRUSEL I BIS

Proběhla snaha o zjednodušení procedury a snížení nákladů, bylo odstraněno řízení o prohlášení vykonatelnosti. Uznání probíhá na pozadí výkonu - není prohlášení o vykonatelnosti ani jiná samostatná procedura. Rovnou se tedy podává **Návrh na soudní výkon** k okresnímu soudu povinného, tam jsou zkoumány náležitosti podání viz u návrhu na exekuci nebo **návrh na exekuci - exekuční návrh** - zde exekutor musí požádat soud o pověření k výkonu a v tu chvíli soud zkoumá opět formální náležitosti návrhu):

- Návrh (opět náležitosti dle vnitrostátního práva)
- Exekuční titul (rozhodnutí, ověřená kopie)
- Osvědčení o vykonatelnosti a anotací (má širší povahu než u Bruselu I)
- Překládá se jen osvědčení o vykonatelnosti s anotací

Na základě toho je vydán exekuční příkaz, který se ještě doručí povinnému a až poté se zahajuje výkon a poté je možné podat buď návrh na odepření výkonu (vpuštění do ČR) dle Bruselu I bis dle čl. 46 k okresnímu soudu a tam se poté zkoumají důvody odepření uznání (rozhodnutí vůbec nemělo být uznáno) dle čl. 45 (Soud buď výkon odepře nebo potvrdí exekuční titul a je zahájen výkon) nebo se bránit proti výkonu samotnému a tento proces pak probíhá již dle národního práva a důvody jsou dle EŘ /OSŘ.

ZMPS

Ustanovení § 14 (pojem cizího rozhodnutí dle ZMPS) – Rozhodnutí soudů cizího státu a rozhodnutí úřadů cizího státu o právech a povinnostech, o kterých by podle jejich soukromoprávní povahy rozhodovaly v České republice soudy, stejně jako cizí soudní smíry a cizí notářské a jiné veřejné listiny v těchto věcech mají v České republice účinnost, jestliže nabyla podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moci a byla-li uznána českými orgány veřejné moci.

Důvody pro neuznání dle ZMPS: věc ve výlučné pravomoci českých soudů, ve stejné věci bylo dříve zahájeno řízení před českým soudem, účastníkovi, vůči němuž má být rozhodnutí uznáno byla postupem cizího orgánu odňata možnost řádně se účastnit řízení (nebylo mu doručeno předvolání nebo návrh na zahájení řízení), uznání by se zjevně příčilo veřejnému pořádku, není zaručena vzájemnost

Cizí rozhodnutí v majetkových věcech se neuznává vyslovením zvláštního výroku, ostatní rozhodnutí ano.

14. Nakládání s rozhodnutím cizího soudu – EET, EPR, DN.

ALTERNATIVY K BRUSELU I BIS

- nařízení č. 805/2004/ES - **evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky**
- nařízení č. 1896/2006/ES - **evropský platební rozkaz**

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- nařízení č. 861/2007/ES **- evropské řízení o drobných nárocích**
- Jejich cílem je zjednodušit přesun soudních rozhodnutí, kontrola ve státě původu (ne ve státě výkonu)
- Opět odbouraný krok prohlášení vykonatelnosti, námitky vůči přesunu jsou totožné
- Rozdílem mezi těmito třemi řízeními je to, že EET je jen nástavbou na národní exekuční titul splňující určité podmínky, kdežto EPR i DR jsou samostatná unifikovaná evropská řízení

EVROPSKÝ EXEKUČNÍ TITUL

Jeho věcná působnost je stejná jako u Brusel I bis, ale nemusí být mezinárodní prvek v původním řízení. Je fakultativní vůči Bruselu I bis a žalobce si tedy může vybrat. Probíhá klasické vnitrostátní řízení dle vnitrostátních předpisů s výsledkem v podobě národního exekučního titulu a ten, když splňuje podmínky, stává se evropským exekučním titulem

PODMÍNKY

- **Nespornost -** výslovná = dlužník buď souhlasí s řízením (rozsudek pro uznání), uzná nebo uzná v úřední listině (uznání notářským zápisem, zde nemusí být naplněny minimální normy) nebo konkludentní (fikce) = dlužník nevznese žádné námitky (platební rozkaz a nepodaný odpor), dlužník námitky vznese, ale nezúčastní se jednání (zmeškání, u konkludentních minimální normy naplněny být musí)
- **Vykonatelnost** ve státě původu
- Dodržení pravidel **mezinárodní příslušnosti** dle Bruselu I bis
- Dodržení **minimálních norem** (čl. 12 – 19) především u **doručování** (Čl. 13 - doručení s dokladem o přejetí dlužníkem, Čl. 14 - doručení bez dokladu o přejetí dlužníkem, obecně je vymezení, komu je možno doručit užší než v OSŘ, dle čl. 19 je nutno zajistit možnost přezkumu (pokud si dlužník nemohl připravit obhajobu, zasáhla vyšší moc a jednal bezodkladně). Dále také u poučení

(Co musí dokument o zahájení řízení (meritorního) doručovaný dlužníkovi obsahovat, Čl. 16 - základní info (jména a adresy stran, výše nároku, úroky, zdůvodnění), Čl. 17 - požadavky pro napadení nároky včetně lhůt, důsledky nepodání námitky, nedostavení se (rozsudek pro zmeškání), Čl. 18 - náprava nedodržení minimálních norem)

§ 353 OSŘ stanoví, že EET se vydává dle podmínek vyplývajících z evropského předpisu

POSTUP

Uznáno a vykonáno bez doložky vykonatelnosti s nemožností protestovat proti uznání. Podmínky výkonu EET jsou shodné s podmínkami výkonu národního ET. Věřitel předloží: **rozhodnutí** splňující podmínky pro ověření a **potvrzení za EET,** dále přepis nebo překlad do úředního jazyka. Výslovně se zakazuje sjednání jistoty, kauce, jiného vkladu. Námitky vůči výkonu jsou dvojího typu, a to buď **zamítnutí výroku** kvůli res rei iudicata, nezkoumá se ale veřejný pořádek a je tam také zákaz věcného přezkumu nebo **zastavení nebo omezení výkonu**. U čl. 19 (minimální normy) nebo čl. 10 (oprava nebo zrušení potvrzení EET). Zde na žádost dlužníka soud omezí řízení na ochranná opatření, podmíní výkon poskytnutím jistoty, výjimečně výkon zastaví.

EVROPSKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ

Cílem zjednodušit a urychlit řízení u nesporných peněžitých nároků v přeshraničních případech = nutný mezinárodní prvek bydliště. Věcná působnost je ve věcech občanských a obchodních s výjimkami v čl. 2. Nárok musí být vyjádřitelný v konkrétní nesporné částce, musí být splatný

POSTUP

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Jedná se o unijní řízení, nalézací a plně formulářové. Návrh na vydání EPR může být podán jak v tištěné, tak elektronické podobě, ten musí splňovat náležitosti čl. 7, pokud je nesplňuje, je upozorněn soudem s žádostí o doplnění. Nejsou-li doplněny, návrh je odmítnut (neexistuje opravný prostředek - čl. 11)

Mezinárodní příslušnost se určuje stejně jako u Bruselu I a v případě jejího nedodržení je řízení zastaveno. Vnitrostátní příslušnost se určuje dle mezinárodních pravidel a její nedodržení má za následek vyslovení nepříslušnosti, postoupení. Posuzuje se opodstatněnost a není-li dána je návrh odmítnut (opět opravný prostředek dle čl. 11 není). Posuzují se tvrzené skutečnosti automatizovaným postupem a nevyžaduje se doložení navrhovaných listin a stačí jen popis důkazních prostředků (čl. 7 (2) e)). Návrhu lze vyhovět jen z části - je nutno upozornit žalobce, který s tím musí souhlasit, zbytek nároku se projedná se standartním civilním řízení, ale pokud žalobce nesouhlasí - je odmítnuto. EPR by obecně měl být vydán ve lhůtě 30 dní a musí obsahovat poučení, že lze zaplatit, lze podat odpor do 30 dní od doručení. Doručuje se dle § 174b OSŘ pouze do vlastních rukou, ne náhradní doručení. Musí obsahovat info, že byl vydán na základě informací žalobce bez ověření soudem. V tu chvíli bude vykonatelný, nebude-li podán odpor. Je –li podán odpor (čl. 17 důsledky)

ODPOR

Stačí uvést, že dlužník nárok popírá, nejsou nutné žádné další důvody. Přechází se do standartního civilního řízení, pokud žalobce nevyznačil, že v případě odporu nechce pokračovat v řízení. Když není podán nabývá vykonatelnosti, což je základní podmínkou pro výkon v jiných státech.

Důsledkem EPR je rušení doložky vykonatelnosti, a to že se nevyžaduje apostilaci ani jiné ověření. Přezkum ve státě vydání (samostatný unijní opravný prostředek) dle čl. 20. V případě výjimečné chyby, zjevné chyby, byl by od počátku neplatný

Výkon EPR probíhá jako u EET. Nutno předložit EPR, překlad, zákaz jistot, kaucí, vkladů, zamítnutí / zastavení nebo omezení výkonu.

DROBNÉ NÁROKY

Opět se jedná o zjednodušení a urychlení řízení. Nutný k použití je mezinárodní prvek. Užije se na věci občanské a obchodní do 5 000 EUR (bez navýšení o úroky, náklady, výlohy). Jedná se o unijní, sporné, formulářové řízení (k formuláři se připojují relevantní důkazy), může být vedeno ústní jednání, a to i elektronicky

LUGANSKÁ ÚMLUVA

Obsahuje prohlášení vykonatelnosti, ale Luganskou úmluvou není dotčeno použití Bruselu I bis, Úmluva se použije ve věcech příslušnosti, má-li žalovaný bydliště na území státu, kde platí úmluva, ale neplatí žádný z aktů z odstavce 1, nebo není použita prorogace či výlučná příslušnost. U uznání a výkonu se použije, neplatí-li buď ve státě původu nebo dožádaném státě žádný z právních aktů uvedených v odst. 1.

15. Právní pomoc v mezinárodním právu soukromém.

Právní pomoc představuje realizaci procesního úkonu nutného pro soudní řízení, a to na území jiného státu. Vzhledem k tomu, že soudní řízení samo o sobě je projevem státní moci, byla by prostá realizace takového úkonu na území jiného státu zásahem do státní suverenity tohoto státu, a proto nelze běžně takové kroky realizovat bez vědomí, respektive pomoci orgánů tohoto státu, na jehož území má být takový úkon proveden.

Spolupráce soudů v případech, kdy soud potřebuje provést určitý procesní úkon na území jiného státu. Dnes pojímáno v širším a užším slova smyslu. Teritoriální omezenost výkonu moci soudní – nelze vykonávat úkony na území jiného státu přímo. Je nutno požádat orgán státu, na jehož území má být orgán proveden.

Mezi výjimky patří zvláštní zmocnění dané MS či unijními předpisy a rozhodčím řízení.

Dělení – Dělíme podle toho, zda tuzemský soud je požádán o poskytnutí právní pomoci cizím justičním orgánům nebo zda tuzemský soud sám žádá cizí justiční orgán o poskytnutí právní pomoci. **Právní pomoc aktivní** je, když tuzemský orgán žádá o realizaci právní pomoci. **Právní pomoc pasivní** je, když je tuzemský orgán požádán o realizaci procesního úkonu

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Pomoc se realizuje na základě vzájemnosti (pokud neexistuje jiný titul, kt. je dán v jiném předpisu). Poskytuje se dle předpisů českých – výjimka viz § 104 a na základě principu materiální vzájemnosti (není-li smlouva či unijní předpis)

Zdroje právní úpravy

- Dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci (seznam dostupný na www.justice.cz a extranetu justice),
- Mnohostranné mezinárodní úmluvy (seznam dostupný na www.justice.cz a extranetu justice),
- Právní předpisy Evropské unie (dále jen „EU“) základní přehled je dostupný extranetu justice),
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“).

Jaké procesní úkony patří do právní pomoci?

- Doručování
- Provádění důkazů
- Zjištění adresy pobytu
- Údaje o osobním stavu zapsaný v matrice či obchodním rejstříku
- Výměna matričních listin
- Zapůjčení soudního spisu …

Formy styku – Východiskem je § 102 ZMPS – „Pokud není stanoveno jinak, stýkají se soudy s cizími orgány prostřednictvím ministerstva spravedlnosti“. Mezi základní formy patří přímý styk soudů, resp. orgánů (dožadující orgán přímo kontaktuje orgán dožádaný) – netýká se notářů či exekutorů, přímý styk ministerstev spravedlnosti, konzulární a diplomatický styk (dožádání zasláno prostřednictvím zastupitelských úřadů). Nejsou zde pevné hranice, možnost využití i vícera postupů, závislost na zdrojích úpravy.

DORUČOVÁNÍ

Základem je využití mezinárodních smluv či Nařízení. **V rámci členských států** – nařízení č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních. **Mimo členské státy** Haagská úmluva o doručování nebo její předchůdce, Haagská úmluva o civilním řízení, nebo dvoustranné smlouvy o právní pomoci, resp. i některé specializované úmluvy.

Nařízení o doručování –

- Teritoriální působnost – členské státy + Dánsko zvláštní smlouva
- Jednotný formulář (Evropský portál E-justice)
- Odmítnutí písemnosti – Právo adresáta odmítnou přijetí písemnosti, pokud není naplněn stanovený jazykový režim – písemnost není přeložen do jazyka, kterému adresát rozumí nebo do úředního jazyka státu doručení
- Soudní i mimosoudní písemnosti
- Nedostavení se strany

Způsoby zasílání – Důležité jsou odesílající a přijímající subjekty. Přijímající subjekty zajišťují v souladu s procesními předpisy státu doručení. Odesílající subjekty – v příloze nařízení – soudy všech stupňů, soudní exekutoři. Přijímající subjekty – okresní soudy a ministerstvo spravedlnosti. Poplatky jsou v dispozici každého ze států. Dále existují alternativní způsoby zasílání. Sem patří zasílání a doručování konzulární nebo diplomatickou cestou, doručování

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

prostřednictvím poštovních služeb, přímé doručení (ČR vyslovilo nesouhlas). Mezi těmito způsoby není hierarchie, jsou alternativní.

Haagská úmluva o doručování – Působnost zejména mimo čl. státy EU. Podobně jako nařízení upravuje více způsobů doručování, přičemž státy mohou učinit výhradu k některým z nich (ČR neumožnila doručení poštou). Nejčastěji se využívá polopřímý styk – dožadující soud zasílá přím ústřednímu orgánu dožádaného státu.

Dvoustranné smlouvy o právní pomoci – Zpravidla upravují styk mezi ústředními orgány. Stanoví pravidla, pokud jde o potvrzení či jazyk.

Závěr – Předpisy nejsou vzájemně konkurenční. Základní podmínkou použití předpisu je známá adresa. Pozor do budoucna! V EZ Nařízení (EU) č. 1393/2007 se zrušuje a nahrazuje nařízením (EU) č. 2020/1784 s účinností od 1. července 2022.

DOKAZOVÁNÍ

Provádění důkazů – Provádění důkazů upravuje Nařízení Rady ES č. 1206/2001 o spolupráci soudů čl. států při dokazování v občanských a obchodních věcech, Haagská úmluva o dokazování, smlouvy o právní pomoci a ZMPS.

Nařízení o dokazování – Vztahuje se jen na soudy jiného čl. státu (členské státy mimo Dánska) – seznam je součástí tohoto nařízení. Dožadující soud předává přímo příslušnému soudu jiného čl. státu (seznam). Dokazování – žádost o provedení dokazování nebo přímé dokazování, kdy soud žádá o to, aby provedl důkaz přímo (žádá určený orgán státu).

Haagská úmluva o dokazování – Platí pro cca 60 států, bilateralizace režimu. Postup přes ústřední orgány, prostřednictvím diplomatických zástupců a konzulárních úředníků prostřednictvím komisionářů. Dále existuje možnost odmítnutí.

ZMPS – Zde je důležitá zásada vzájemnosti (materiální, není nutná formální) - § 103 a násl. Dokazování nemusí být provedeno – nespadá-li úkon do pravomoci nebo odporuje veřejnému pořádku

POZOR! Nařízení 1206/2001 se zrušuje a nahrazuje se Nařízením EU 2020/1783 s účinností od 1. července 2022.

ÚPRAVA PRÁVNÍ POMOCI V ZMPS

Právní pomoc v rámci ZMPS nalezneme v části V. jako “Právní pomoc ve styku s cizinou”. Základním pravidlem je, že soudy se s cizími orgány stýkají **prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti** (pokud není stanoveno něco jiného).

České soudy poskytují na dožádání cizím soudům nebo úřadům právní pomoc, a to za **podmínky vzájemnosti**. ZMPS dále upravuje situace, kdy **lze právní pomoc odepřít**. Jedná se o případy, kdy provedení dožadovaného úkonu do nespadá do příslušnosti dožádaného českého soudu; náleží-li však jeho provedení do příslušnosti jiného soudu nebo do pravomoci jiných českých orgánů veřejné moci, bude dožádání postoupeno k vyřízení soudu nebo jinému orgánu veřejné moci k tomu povolanému. Druhou situací, kdy má může být právní pomoc odepřena je situace, kdy se žádá o provedení úkonu, který odporuje veřejnému pořádku.

Žádaná právní pomoc se poskytuje **podle českých právních předpisů**. Na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, neodporuje-li žádaný postup veřejnému pořádku.

Dalším subjektem vzájemné pomoci je **český zastupitelský úřad**. Na dožádání českého soudu provádí český zastupitelský úřad doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost (je-li to přípustné podle mezinárodní smlouvy nebo obecného mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde má být úkon proveden); doručení státním občanům České republiky ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výslech takových občanů jako svědků, znalců nebo účastníků řízení a výslech svědků, znalců a účastníků řízení, jakož i jiné procesní úkony, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden, nebo pokud tomu nebrání závažné překážky.

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

ZMPS dále upravuje **osvědčení o českém právu**, kdy Ministerstvo spravedlnosti vydává těm, kdo to potřebují k uplatnění svého práva v cizině, osvědčení o právu platném v České republice. V posledních ustanoveních ZMPS upravuje **vyšší ověření listin a vyjádření Ministerstva spravedlnosti**.

16. Veřejná listina v mezinárodním právu procesním.

Veřejná listina je institutem především kontinentálního procesního práva. Hlavní význam je v rovině důkazní. Z pohledu mezinárodního práva soukromého je veřejná listina důležitá především pro prokázání právních skutečností s mezinárodním prvkem. Pro mezinárodní právo soukromé je pak především významné, zdali má veřejná listina stejné účinky, které by měla v zemi vydání. Veřejná listina je tedy **listina vydaná orgánem veřejné moci či jinou úřední osobou**. Tato listina je zároveň nadána veřejnou vírou v její obsah a autenticitou. Pro svou autenticitu a veřejnou víru v jejích formální a materiální obsah je veřejná listina nadána vykonatelností a větší mírou důkazní síly v případném soudním řízení (oproti soukromé listině). Z hlediska mezinárodního práva soukromého je nejdůležitější vztah mezi státem vydání a státem uplatnění veřejné listiny. Problematickým bodem z hlediska uplatnění veřejné listiny je překlad.

S pojmem veřejná listina pracuje na vnitrostátní úrovni např. § 134 OSŘ, § 53 správního řádu a § 131 trestního zákoníku. Z těchto ustanovení lze dovodit jako **hlavní pojmové znaky** pro veřejnou listinu – **pravdivost** + **autenticita vydání daným orgánem veřejné moci**. Rovněž tyto ustanovení zakládají vyvratitelnou právní domněnku pravdivosti obsahu (“jsou prokázané, ledaže by se prokázal opak”). Autenticita vydání orgánem veřejné moci bývá často osvědčena podpisem a úředním razítkem. Z hlediska právní kultury cizích států je možné v tomto osvědčení vidět odchylky. V unijních zemích však zpravidla autenticita bude osvědčena právě podpisem a úředním razítkem.

§ 567 OZ: Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla.
§ 568/1: Je-li nějaká skutečnost potvrzena ve veřejné listině, zakládá to vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak.
§ 568/2: Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle. To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.

Typickými veřejnými listinami jsou notářské zápisy, stejnopisy, výpisy z notářských zápisů, cestovní doklady, občanské průkazy, vysvědčení, diplomy o absolutoriu a výuční listy.

Jak již bylo naznačeno, tak nejpalčivější a zřejmě i nejskloňovanější otázkou k zodpovězení je vždy **vztah mezi státem vydání a státem užití**. V tomto ohledu se dá říct, že stát vydání je státem, kde daná úřední listina byla vydána a kde jsou účinky této listiny právně upraveny (zpravidla procesními předpisy). Stát užití pak může být potenciálně kterýkoliv jiný stát. V rámci státu užití se pak zpravidla uplatňuje zásada “acta publica probant sesa ipsa”, která zakládá presumpci správnosti dané listiny, dokud není prokázán opak.

Hlavními prameny úpravy jsou:

- ZMPS – které upravuje uplatnění cizí veřejné listiny v ČR a české veřejné listiny v zahraničí
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci a některé další
- Haagská úmluva o apostile
- Unijní úprava

Česká úprava zákona o mezinárodním právu soukromém ve svém § 12 doplňuje OSŘ a vystavuje tzv. **domněnku o autenticitě**. Tuto domněnku mají povinnost respektovat orgány veřejné moci, před kterými se daná veřejná listina objeví. České ZMPS je tedy ve zkratce přátelské k veřejným listinám ze zahraničí. U zahraničních veřejných listin se presumuje autenticita po formální stránce, tak i materiální. Je však nutné důrazně odlišovat důkazní sílu veřejné listiny od právních účinků veřejné listiny. Právní účinek veřejná listina nemusí nutně mít. Právní účinek veřejné listiny totiž může být odmítnut pro rozpor s veřejným pořádkem (typicky se tak děje u osvojení, bigamie).

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

§ 12/1: Listina vydaná soudem, notářem nebo úřadem v cizině, která platí v místě, kde byla vydána, za listinu veřejnou nebo veřejná listina vydaná diplomatickým zástupcem nebo konzulárním úředníkem působícím v České republice, má důkazní moc veřejné listiny také v České republice, jestliže je opatřena předepsaným ověřením.

§ 12/2: Pokud listinu vydanou v cizině nelze opatřit předepsaným ověřením v souladu s mezinárodními zvyklostmi a příslušný zastupitelský úřad České republiky nemá pochybnosti o její pravosti, opatří listinu doložkou, že zastupitelský úřad nemá pochybnosti o pravosti této listiny.

Častým požadavkem pro veřejnou listinu v mezinárodním právu procesním je její vyšší ověření (tzv. **superlegalizace**). Tento požadavek plyne z § 12 českého ZMPS. Superlegalizace je požadavek, který bývá naplňován zpravidla zastupitelským úřadem daného státu (konzulát daného státu). Proces superlegalizace je založen na mezinárodních zvyklostech. Tento proces nemá mezinárodní smluvní úpravu. Dá se v jistém slova smyslu říct, že se jedná o mezinárodní zdvořilost, která plyne z diplomatických vztahů mezi jednotlivými státy. Superlegalizace je proces, který je nesmírně administrativně a finančně náročný. Ustanovení § 109 ZMPS upravuje vyšší ověření veřejných listin. Toto ustanovení upravuje postup českých orgánů při provádění vyššího ověření. Stanovuje pravomoc k vyššímu ověření pro Ministerstvo spravedlnosti a následně Ministerstvo zahraničních věcí. Zpravidla však vyšší ověření provede rovněž orgán země, kde bude veřejná listina uplatňována nebo příslušné ministerstvo země uplatnění. Pro tuto problematiku neexistují mezinárodní smlouvy.

§ 109: K listinám vydaným nebo ověřeným soudy nebo k listinám vyhotoveným nebo ověřeným notářem nebo soudním exekutorem, jichž má být použito v cizině, připojí Ministerstvo spravedlnosti a následně Ministerstvo zahraničních věcí na žádost držitele listiny své vyšší ověření. Vyšší ověření nemůže být připojeno na prostou kopii listiny.

Jak již bylo zmíněno výše, tak důležitým pramenem pro regulaci veřejných listin bývají smlouvy o právní pomoci. Smlouvy o právní pomoci regulují zpravidla příslušnost a uznání výkonu rozhodnutí. Tato regulace se často však překrývá s unijními právními předpisy.

Ukázka ze smlouvy o právní pomoci mezi ČR a Polskem:
(1) Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany a které jsou opatřeny otiskem úředního razítka, podpisem oprávněné úřední osoby, se použijí na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. To platí i pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán.
(2) Listiny, které se na území jedné smluvní strany považují za veřejné, mají na území druhé smluvní strany důkazní moc veřejných listin.

APOSTILACE A HAAGSKÁ ÚMLUVA O APOSTILE

Apostilace u věřených listin: jedná se o termín, který zavedla Haagská úmluva o zrušení požadavků ověřování cizích veřejných listin (zkráceně se užívá název Haagská úmluva o apostile). Apostilace je proces, při kterém vzniká tzv. **apostila**, což je **doložka**, která se připojuje za oficiální listiny a dokumenty a která prokazuje ověření podpisu a otisku razítka na listině za účelem jejího použití v zahraničí. Tato zvláštní doložka nahrazuje v případech stanovených mezinárodními smlouvami superlegalizaci. Jak pozornějším čtenářům došlo, tak superlegalizace je opravdu administrativně a časově velmi náročný proces, který je navíc velmi drahou záležitostí. Z toho důvodu je proces apostilace vítaný. Proces apostilace však negarantuje správnost obsahu. Garantuje pouze splnění formálních požadavků veřejné listiny jako je pravost podpisů, razítka či pečetí. Haagská úmluva o apostile zavádí povinnost pro státy určit orgán, který apostilu bude vydávat.

Haagská úmluva o apostile rovněž vymezuje, jakých dokumentů se apostila týká:

- Listiny vydané soudním orgánem státu
- Listiny vydané správními úřady
- Notářské listiny
- Úřední potvrzení o registraci listin
- Potvrzení vydání listiny v určitém datu
- Úřední a notářské potvrzení pravosti podpisů

Haagská úmluva o apostile se však netýká:

- Listin vydaných diplomatickými či konzulárními úředníky

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- Správních listin týkajících se přímo obchodních nebo celních činností

Z Haagské úmluvy o apostile plyne povinnost pro smluvní státy nevyžadovat ověření listin, na které se vztahuje tato úmluva a které mají být použity na území dalšího smluvního státu.

VEŘEJNÉ LISTINY V RÁMCI EVROPSKÉHO JUSTIČNÍHO PROSTORU

V rámci našeho unijního prostoru nemůže naši pozornosti uniknout ani nařízení **Brusel Ibis, které upravuje veřejnou listinu** jako: "písemnost, která byla formálně vyhotovena nebo registrována jako veřejná listina v členském státě původu a jejíž pravost: se vztahuje na podpis i obsah listiny/byla ověřena orgánem veřejné moci nebo jiným orgánem k tomu zmocněným" - čl. 2 písm. C). Je třeba si však postesknout, protože v rámci evropského justičního prostoru neexistuje dosud jednotná a obecná úprava pohybu veřejných listin. Zatím se musíme spokojit s úpravou pouze v některých oblastech např.: nařízením o uznávání určitých typů osobních listin z roku 2016 + v některých vymezených oblastech se upravuje otázka ověření (viz. Čl. 56 Brusel Ibis, čl. 52 Brusel IIa a čl. 65 Nařízení o výživném).

Unijní nařízení 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii – hlavním účelem tohoto nařízení bylo osvobození od legalizace a jiných formalit v rámci veřejných listin (čl. 4). Od tohoto nařízení se toho poměrně hodně očekávalo, ale nakonec upravilo pouze otázky v těchto oblastech působnosti: narození osoby+ skutečnosti, že je osoba naživu + úmrtí osoby + jména osoby + manželství, včetně způsobilosti k uzavření manželství a rodinného stavu + rozvody, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné + registrované partnerství, včetně způsobilosti k uzavření registrovaného partnerství a statusu registrovaného partnerství + zrušení registrovaného partnerství, rozluky nebo prohlášení registrovaného partnerství za neplatné + rodičovství + osvojení + bydliště nebo místa pobytu + státní příslušnosti + neexistence záznamu v rejstříku trestů. Za předpokladu, že veřejné listiny osvědčující skutečnost v těchto oblastech zájmů, tak vydávají pro občana Unie orgány členského státu, jehož je tento občan státním příslušníkem.

Článek 5 tohoto nařízení pak upravuje zjednodušení administrativy. Na základě tohoto nařízení není nutné předložení originálu veřejné listiny, ale postačí předložení ověřené kopie. Článek 6-9 nařízení upravuje používání vícejazyčných formulářů + pravidla pro zjednodušení administrativy v oblasti překladů.

VYKONATELNOST VEŘEJNÝCH LISTIN

V oblasti vykonatelnosti veřejné listiny se řídíme **právem, kde je listina vydaná**. Tato listina však musí rovněž splňovat materiální a formální požadavky. Typicky se jedna o notářské či exekutorské zápisy. Materiální předpoklady k vykonatelnosti zahrnují individualizované vymezení práv a povinností, aby byly exekučně uchopitelné, přesný rozsah a obsah plnění a přesnou individualizaci oprávněného a povinného. Formální předpoklady k vykonatelnosti jsou:

- místo, den, měsíc a rok úkonu,
- jméno a příjmení notáře a jeho sídlo,
- jméno, příjmení, bydliště a rodné číslo, není-li, datum narození účastníků a jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočníků,
- prohlášení účastníků, že jsou způsobilí k právním úkonům,
- údaj, jak byla ověřena totožnost účastníků, svědků, důvěrníků a tlumočníků,
- obsah úkonu,
- údaj o tom, že byl zápis po přečtení účastníky schválen,
- podpisy účastníků nebo jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočníků,
- otisk úředního razítka notáře a jeho podpis

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

České **ZMPS** ve svém § 14 upravuje podmínku, za jaké se může stát veřejná listina vykonatelná. Je zde stanoveno, že listina musí stanovovat konkrétní povinnosti pro konkrétní subjekty. Listina k tomu, aby mohla být vykonána, musí splňovat obsahové a formální náležitosti podle práva státu původu a musí být podle tohoto práva soudně vymahatelná, tj. Vykonatelná.

Výkon veřejné listiny může nařídit dle § 16/3 ZMPS český soud za předpokladu, že splňuje listina podmínky pro uznání a týká-li se majetkových věcí. Listinu lze vynutit pouze na základě soudního výkonu.

VEŘEJNÉ LISTINY VE VZTAHU K BRUSEL IBIS A EET

Brusel Ibis ve svém článku 58 nenavazuje na úpravu uznání a výkonu soudních rozhodnutí, jak by se mohlo na první pohled zdát logické. Ale jsme odkázáni v oblasti veřejných listin na přílohu č. 2 k Bruselu Ibis, kterým lze osvědčit fakta obsažená v přímo vykonatelné veřejné listině. Výkon veřejné listiny na základě tohoto formuláře lze však stejně odepřít např. Z důvodu rozporu s veřejným pořádkem. Obecně platí pro nařízení Brusel Ibis pravidlo, že veřejné listiny, které jsou vykonatelné v členském státě původu, jsou vykonatelné i v ostatních členských státech, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti.

EET v článku 25 se výslovně zabývá problematikou veřejných listin. Pokrývá však veřejné listiny jen pro oblast nesporných nároků (týká se tedy soudních smírů a jiných veřejných listin tohoto typu). Výkonu veřejné listiny lze dosáhnout v rámci tzv. Formulářového řízení.

- Úřední listina týkající se nároku ve smyslu čl. 4 odst. 2, která je vykonatelná v jednom členském státě, je na žádost orgánu určeného členským státem původu potvrzena pomocí vzorového formuláře uvedeného v příloze III jako evropský exekuční titul
- Úřední listina, která byla potvrzena jako evropský exekuční titul v členském státě původu, se vykoná v ostatních členských státech, aniž je zapotřebí prohlášení o vykonatelnosti, a aniž je možné proti jeho vykonatelnosti podat odpor.

17. Dědické poměry s mezinárodním prvkem (příslušnost, rozhodné právo, uznání a výkon).

Hmotněprávní úpravu dědického práva najdeme v OZ, který definuje základní pojmy jako dědické právo, pozůstalost, dědic a dědictví. Vymezuje důvody dědění, upravuje dědickou nezpůsobilost, zřeknutí se dědického práva, odmítnutí a vzdání se dědictví. Dále podrobně upravuje jednotlivá pořízení pro případ smrti (závěť, dědická smlouva, dovětek) a otázky s nimi související, odkazy, zákonnou posloupnost, nepominutelné dědice a povinné díly, otázku vydědění, nabytí dědictví a ostatní otázky. Z procesního hlediska je v ČR klíčový zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který upravuje řízení o pozůstalosti.

Aplikace pravidel mezinárodního práva soukromého přichází v úvahu pouze tam, kde se v dědických právních poměrech vyskytuje **mezinárodní prvek.** Nejčastěji bude mezinárodní prvek dán tím, že zůstavitel zanechá pozůstalost na území více států. Mezinárodní právo soukromé dává odpověď zejména na tři otázky: (1) Orgány kterého státu budou pravomocné/příslušné k projednání pozůstalosti/řešení dědických sporů, (2) Jaké právo bude rozhodné pro jednotlivé aspekty dědění? (3) Jaké účinky bude mít rozhodnutí o dědictví na území jiného státu?

PRAMENY ÚPRAVY A JEJICH VZÁJEMNÝ VZTAH

NAŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ

Hlavním cílem **Nařízení o dědictví** je usnadnit uspořádání dědických poměrů s mezinárodním prvkem v členských státech EU. Volný pohyb osob v rámci EU přispívá k nárůstu počtu dědických poměrů s mezinárodním prvkem. Nařízení o dědictví na jednom místě upravuje všechny relevantní aspekty přeshraničního dědění v EU - mezinárodní příslušnost soudů, rozhodné právo, uznání a výkon i odstranění administrativních překážek. Právní úpravy jednotlivých členských států ale vykazují rozdíly, které brání efektivnímu uspořádání dědických poměrů přesahujících hranice jednoho státu. Nejde pouze o rozdíly hmotněprávní, ale jiné jsou i pravidla stanovující mezinárodní příslušnost nebo určení rozhodného práva.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Věcná působnost je upravena v čl. 1. Nařízení o dědictví se použije na dědění majetku zemřelých osob. Nepoužije se na daňové, celní, ani správní věci. Čl. 3 písm. a) potom definuje dědění jako *„dědění majetku zemřelé osoby, které zahrnuje jakoukoli formu přechodu majetku, práv a závazků z důvodu smrti, ať již se jedná o přechod jako projev vůle v pořízení pro případ smrti, nebo o přechod na základě dědění ze zákona."* Pro aplikaci Nařízení o dědictví je nutná **přítomnost mezinárodního prvku,** tzn. přeshraniční dopad dědění (bod 7 Preambule). Tento prvek bude dán zřejmě všude tam, kde bude dědění vykazovat jakýkoli vztah ke dvěma a více státům, přičemž oba nemusí být státy členskými. Nejčastěji půjde o případ, kdy se bude pozůstalost nacházet na území více států. Aplikace nařízení je ale nutná i v dalších případech, např. pozůstalost se bude nacházet pouze v jednom státě, ale zůstavitel zvolil právo jiného státu nebo měl v jiném státě obvyklý pobyt. V části o uznání a výkonu je pak rozhodující původ rozhodnutí, smíru či veřejné listiny.

Územní působnost. Nařízení o dědictví bude aplikováno před soudy všech členských států kromě Dánska a Irska. Dánsko se spolupráce v justičních věcech neúčastní a Irsko nevyužilo možnost tzv. opt-in, kterou mu dává Protokol č. 21 o postavení Irska v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Pokud jde o **osobní působnost,** je nutné rozlišovat mezi jednotlivými částmi Nařízení o dědictví. Pravidla o mezinárodní příslušnosti se zásadně použijí tam, kde měl zůstavitel v době smrti obvyklý pobyt v členském státě. Některá pravidla se ale použijí i v případě, kdy měl zůstavitel obvyklý pobyt mimo EU. Obvyklý pobyt jiných osob (např. dědiců) nehraje roli (s výjimkou čl. 13). V části o rozhodném právu je Nařízení o dědictví univerzálně použitelné. Obvyklý pobyt zůstavitele či jiných osob není rozhodující. Část o uznání a výkonu se použije na rozhodnutí, soudní smíry a veřejné listiny pocházející z členského státu. Obvyklý pobyt zůstavitele či jiných osob tak opět není relevantní.

Časová působnost. Nařízení o dědictví se použije v případě, kdy zůstavitel zemřel 17. srpna 2015 nebo později. Čl. 83 odst. 2 a 3 však obsahuje přechodná ustanovení, která jsou významná pro otázku volby práva a pořízení pro případ smrti.

ZÁKON O MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM

Dědické poměry jsou v ZMPS upraveny v § 74 až § 79. Ustanovení § 74 a § 75 obsahují pravidla stanovení mezinárodní pravomoci českých soudů, § 76 a § 77 kolizní normy. V § 78 najdeme úpravu odúmrti, § 79 se věnuje uznání určité skupiny cizích rozhodnutí.

Př. *Pan X pořídil závěť v r. 2013. Právo rozhodné pro způsobilost závěť pořídit se určí na základě kolizních norem obsažených v ZMPSaP (nový ZMPS účinnost až 1. 1. 2014). Pokud pan X v roce 2013 zvolil i právo, je nutné volbu posoudit podle ZMPSaP, který volbu práva nepřipouštěl. Taková volba tak bude neplatná. Situace však může být jiná, pokud by pan X zemřel až po 17. srpnu 2015, kdy i tato volba může být respektována, pokud bude vyhovovat podmínkám dle Nařízení o dědictví.*

MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Otázka dědění s mezinárodním prvkem je i předmětem mezinárodních smluv. Na Haagské konferenci mezinárodního práva soukromého bylo přijato několik mnohostranných úmluv: **Úmluva o právu použitelném na formu závěti** z r. 1961, **Úmluva o mezinárodní správě pozůstalosti zemřelých osob** z roku 1973 (sděl. č. 218/1995 Sb.) a **Úmluva o právu použitelném pro dědění majetku zemřelých osob** z roku 1989. ČR je vázána pouze Úmluvou z r. 1973, která má ovšem omezené použití (kromě ČR jsou jí vázány pouze Slovensko a Portugalsko). Úmluva z r. 1989 nikdy nevstoupila v platnost.

Rovněž některé dvoustranné smlouvy o právní pomoci, kterými je ČR vázána, se týkají dědění s mezinárodním prvkem. Např. smlouva s Albánií, Běloruskem, Bosnou a Hercegovinou, Bulharskem, Černou Horou, Gruzií, Chorvatskem, Kubou, Maďarskem, Makedonií, Moldavskem, Polskem, Rumunskem, Ruskem, Slovinskem, Srbskem či Ukrajinou.

VZTAHY MEZI PŘEDPISY

Pravidla obsažení v ZMPS se použijí pouze v mezích mezinárodních smluv a přímo použitelných předpisů práva EU. V případě osob zemřelých 17 srpna 2015 a později nahrazuje Nařízení o dědictví v rozsahu své působnosti ustanovení ZMPS. Jedná se zejména o úpravu mezinárodní příslušnosti a rozhodného práva. Výjimku tvoří ustanovení § 74 odst. 4 až 6, která jsou použitelná i po vstupu Nařízení o dědictví v platnost. *Ustanovení § 77 odst. 2 se nadále*

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

určení rozhodného práva pro formu ústně učiněných pořízení pro případ smrti, na která Nařízení o dědictví nedopadá. Pokud jde o otázku uznání a výkonu, nařízení lze použít pouze pro rozhodnutí, soudní smíry a veřejné listiny vydané v členském státě (s výjimkou Dánska, VB a Irska). ZMPS je tak možné použít v případě rozhodnutí vydaných ve třetím státě, ledaže na tuto otázku dopadá mezinárodní smlouva.

Vztah mezi Nařízením a mezinárodními smlouvami upravuje čl. 75 Nařízení o dědictví. Přednostně před Nařízením o dědictví se použijí dvoustranné smlouvy o právní pomoci, které má ČR uzavřeny se třetími státy. Čl. 75 výslovně zmiňuje použití **Úmluvy o právu použitelném na formu závěti** z roku 1961, kterou členské státy nadále používají namísto čl. 27 Nařízení. ČR touto úmluvou ale není vázána.

Nařízení o dědictví má v rozsahu své působnosti přednost před mezinárodními smlouvami uzavřenými výlučně mezi členskými státy. Přednostně před Nařízením se použijí dvoustranné smlouvy o právní pomoci, které má ČR uzavřeny s nečlenskými státy. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci mezi členskými státy jsou však nadále použitelné v otázkách, které Nařízení o dědictví neupravuje (např. oznámení úmrtí, zaslání závětí, opatření k zajištění pozůstalosti atp.).

PŘÍSLUŠNOST (OBVYKLÝ POBYT, SOUD, DĚDICTVÍ JAKO CELEK)

Jedním z prvních kroků, se kterými se musí český soud v případě projednání pozůstalosti s mezinárodním prvkem vypořádat, je posouzení mezinárodní pravomoci/příslušnosti. Klíčovým předpisem pro posouzení mezinárodní příslušnosti českých soudů je v současné době **Nařízení o dědictví, které soud použije tam, kde zůstavitel zemřel 17. srpna 2015 nebo později.**

Obecné pravidlo příslušnosti je obsaženo v čl. 4, dle kterého jsou k projednání dědictví jako celku příslušné soudy členského státu, kde měl zůstavitel v době smrti obvyklý pobyt**.** Místní příslušnost bude určena na základě národních procesních předpisů (ČR - § 98 ZŘS). Pojem **„obvyklý pobyt"** není v Nařízení o dědictví definován, v Preambuli jsou pouze dva body, které obsahují kritéria, které mají soudy vzít v potaz při určování obvyklého pobytu zůstavitele. Soud by měl provést celkové posouzení životních okolností zůstavitele v průběhu let před jeho smrtí i v době smrti a vzít přitom v úvahu všechny relevantní prvky faktické povahy jako je délka a pravidelnost pobytu zůstavitele na území dotyčného státu. Toto místo by mělo vykazovat úzký a trvalý vztah k dotčenému státu (bod 23 Preambule). Bod 24 uvádí i situace, kdy by mohlo být obtížné obvyklý pobyt stanovit, např. zůstavitel odešel z profesních nebo ekonomických důvodů za prací do jiného státu, ale nadále udržoval úzký a trvalý vztah ke státu svého původu. Složitá může být i situace, kdy zůstavitel střídavě pobýval v několika státech nebo se přemisťoval z jednoho státu do druhého, aniž by se v nějakém státě usadil trvale.

V souladu s čl. 3 odst. 2 zahrnuje pojem **„soud"** nejen soudní orgány, ale i ostatní orgány a právní odborníky s pravomocí v dědických věcech. U těchto ostatních orgánů musí být kumulativně splněno několik podmínek: 1) vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudem nebo pod dohledem soudu, 2) poskytují záruky nestrannosti a právo všech stran být vyslechnut, 3) jejich rozhodnutí mohou být napadena před soudem nebo jím přezkoumána a mají obdobnou sílu a účinky jako rozhodnutí soudu. V ČR splňují tyto podmínky notáři, protože v dědických věcech jednají jako soudní komisaři.

Pojem **„dědictví jako celek"** znamená, že soudy jsou příslušné rozhodovat o pozůstalosti jako celku, bez ohledu na to, zda se nachází na území členských či třetích států, bez ohledu na to, zda jde o movitý či nemovitý majetek. Dalším významem je i příslušnost soudu k projednání pozůstalosti jako takové, tzn. i k rozhodování případných sporů. Příslušnost tak dopadá na sporná i nesporná řízení.

Článek 5 - Upravuje dohodu o volbě soudu (prorogaci), dotčené strany se mohou dohodnout, že soud nebo soudy členského státu, jehož právo zůstavitel zvolil, jsou příslušné rozhodovat o kteréhokoli otázce související s děděním.

Článek 6 - Úprava situací, kdy bylo řízení zahájeno před soudem příslušným podle čl. 4 nebo 10 Nařízení o dědictví, ale zůstavitel zvolil právo jiného členského státu v souladu s čl. 22.

Článek 7 – Pro jeho aplikaci je nutné, aby zůstavitel zvolil právo některého členského státu v souladu s čl. 22 Nařízení o dědictví. Čl. 7 stanoví, za jakých podmínek budou příslušné soudy členského státu, jehož právo zůstavitel zvolil, tento článek obsahuje 3 kritéria.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Článek 7 písm. c) sleduje stejný cíl jako sjednání dohody o volbě soudu (založení příslušnosti soudu projevem vůle stran). Toto pravidlo bude mít význam v situaci, kdy pouze některé dotčené strany sjednají dohodu o volbě soudu a řízení je u zvoleného soudu zahájeno. Zbývající strany tak případně mohou příslušnost soudu uznat. Další využití může být tam, kde existuje pouze jedna dotčená strana, ta může zahájit řízení u zvoleného soudu a jeho příslušnost uznat.

Čl. 10 – Užití tohoto článku je možné, pokud zůstavitel neměl v době smrti obvyklý pobyt v jiném členském státě. Umožňuje založit příslušnost soudů členského státu, v němž se nachází majetek tvořící pozůstalost. Pokud jsou splněny podmínky uvedené v odst. 1, má soud členského státu příslušnost k projednání dědictví jako celku. Pokud nemá soud žádného státu příslušnost podle odst. 1, jsou příslušné soudy členského státu, kde se nachází majetek, nicméně pouze pokud jde o rozhodování o tomto majetku (čl. 10 odst. 2).

ÚPRAVA V ZMPS

Úprava mezinárodní pravomoci českých soudů k projednání pozůstalosti je v ZMPS obsažena v § 74 a v § 75, ale jak je napsáno výše, pokud zůstavitel zemřel 17. srpna 2015 nebo později, jsou ustanovení určující pravomoc plněna nahrazena Nařízením o dědictví a nepoužijí se. Ustanovení § 74 a § 75 dopadají pouze na vlastní projednání pozůstalosti, nedopadají na určení mezinárodní pravomoci ve sporných řízeních (např. spor o dědické právo), to se bude v těchto otázkách řídit obecným pravidlem obsaženým v § 6 ZMPS a speciálními ustanoveními o pravomoci ve věcech majetkových práv obsažených v § 85 a § 86.

České soudy mají vždy pravomoc projednat dědictví, pokud se jedná o **nemovitost, která se nachází v České republice.** Je to pravomoc výlučná (§ 74 odst. 2 ZMPS). Obvyklý pobyt nebo státní příslušnost zde nehrají žádnou roli. Jinak se pravomoc českých soudů k projednání dědictví odvíjí od obvyklého pobytu zůstavitele. Pravomoc českých soudů je dána, měl-li zůstavitel v době smrti **obvyklý pobyt v České republice.** České soudy mají v tomto případě pravomoc projednat pozůstalost jako celek, bez ohledu na to, kde se majetek nachází. Pokud však jde o majetek, který se nachází v jiných státech, projedná český soud pozůstalost jen za podmínek stanovených v § 75 ZMPS. Pokud zůstavitel v době smrti neměl obvyklý pobyt v ČR, mají české soudy pravomoc, pokud bude splněna některá z podmínek v § 74 odst. 3. Ve všech případech bude český soud pravomocný pouze k projednání pozůstalosti, která se nachází v ČR.

Postup českých soudů tam, kde nemají pravomoc. Ustanovení § 74 odst. 4 a 5 ZMPS upravují kroky českých soudů tam, kde české soudy nemají mezinárodní pravomoc, ale na území ČR se např. nachází nějaký majetek. Pokud soud pravomoc nemá, omezí se pouze na potřebná opatření k zajištění majetku. Soud může rovněž na žádost účastníků vydat potvrzení o tom, že projednání dědictví není v pravomoci českých soudů.

Pokud zůstavitel na území ČR zanechal pouze majetek nepatrné hodnoty, soud nebude činit žádný z výše uvedených kroků (§ 74 odst. 6 ZMPS). Majetek vydá vypraviteli pohřbu nebo určité osobě ve shodě s rozhodným právem. Soud bude postupovat podle § 154 ZŘS a řízení o pozůstalosti zastaví. Ustanovením § 74 odst. 6 není dotčen postup dle dvoustranných mezinárodních smluv o vydávání nepatrného majetku. Ustanovení § 74 odst. 4 až 6 jsou použitelná i po vstupu Nařízení o dědictví v platnost.

DVOUSTRANNÉ SMLOUVY O PRÁVNÍ POMOCI

Pokud zůstavitel zemřel 17. srpna 2015 nebo později, budou české soudy nadále aplikovat především dvoustranné smlouvy uzavřené se třetími státy (čl. 75 Nařízení o dědictví). Dvoustranné smlouvy rozlišují mezi pravomocí k projednání movitého a nemovitého majetku. V případě movitého majetku používá většina smluv kritérium státní příslušnosti zůstavitele v době smrti, u nemovitostí jejich polohu. Výjimku tvoří smlouva s bývalým Sovětským svazem, která pro movitý majetek používá kritérium bydliště zůstavitele. Ta se v současné době použije ve vztazích k Rusku, Bělorusku, Gruzii, Kyrgyzstánu a Moldavsku.

ROZHODNÉ PRÁVO

Pokud má český soud mezinárodní pravomoc/příslušnost k projednání věci s mezinárodním prvkem, musí pro ni stanovit právo rozhodné. Právo rozhodné pro dědické právní poměry označujeme jako **dědický statut.** Obecně můžeme rozlišit dvě koncepce dědického statutu - jednotný a štěpený. V případě **jednotného dědického**

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

pro dědické právní poměry rozhodný jeden právní řád, je tedy použit pouze jeden hraniční určovatel a nerozlišuje se mezi movitými a nemovitými věcmi. Pokud se mezi movitými a nemovitými věcmi rozlišuje a jsou stanoveni dva hraniční určovatelé, hovoříme o **štěpeném dědickém statutu.** Úprava v Nařízení o dědictví i ZMPS vychází z koncepce jednotného dědického statutu. Štěpený dědický statut využívá většina dvoustranných smluv.

ROZHODNÉ PRÁVO PODLE NAŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ

Zemřel-li zůstavitel 17. srpna 2015 nebo později, použijí české soudy pro určení práva rozhodného Nařízení o dědictví. Nařízení až na drobnou výjimku nahrazuje úpravu obsaženou v ZMPS.

Článek 20 - V části o rozhodném právu má Nařízení o dědictví **univerzální použitelnost**. Obecným kritériem pro určení rozhodného práva je **obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti.** Právo určené Nařízením o dědictví může být právem členského nebo třetího státu.

- ***Př.*** *Pan X (německý státní příslušník) zemřel 15. března 2016. V okamžiku smrti měl obvyklý pobyt v České republice. Majetek tvořící pozůstalost se nachází v České republice i v Německu. Českým soudům svědčí příslušnost dle čl. 4 Nařízení o dědictví. Na základě čl. 21 odst. 1 budou české soudy aplikovat české právo.*

Článek 21 odst. 2 obsahuje **únikovou doložku**. Pokud je zřejmé, že v době smrti měl zůstavitel zjevně užší spojení s jiným státem, než je stát, kde měl obvyklý pobyt, bude právem rozhodným pro dědění výjimečně právo tohoto státu (viz Preambule bod 25). Doložka by mohla posloužit tam, kde zůstavitel pouze účelově měnil obvyklý pobyt (např. z důvodu jiné ochrany tzv. nepominutelných dědiců) a nadále měl užší vztah k původnímu státu. Použití této doložky má být spíše výjimečné.

Článek 22 – **Volba práva.** Tento článek umožňuje každé osobě, aby si zvolila právo rozhodné pro dědění. Smyslem volby práva je umožnit zůstaviteli, aby si předem uspořádal své dědické poměry (bod 38 Preambule). Tato volba je však **omezená.** Nadále musí být zaručena úzká vazba mezi zůstavitelem a zvoleným právem a je nutné zabránit úmyslné volbě takového práva, které by zmařilo legitimní očekávání tzv. nepominutelných dědiců. **Zvoleným právem může být pouze právo státu, jehož je osoba státním příslušníkem v době učinění volby nebo v době smrti.** Pokud má osoba více státních příslušností, může zvolit kterékoli z těchto práv. Právo si lze zvolit pouze pro dědění jako celek, nelze např. zvolit právo pouze pro část pozůstalosti nebo tyto části podřídit různým právům. Zvolit je možné pouze právo některého státu, členského i třetího. Volbu práva lze učinit výslovně i konkludentně (čl. 22 odst. 2), v prvním případě musí být učiněna v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti. Může tak být učiněna i samostatně, není nutné ji zahrnout do pořízení pro případ smrti. V druhém případě musí vyplývat z ustanovení pořízení pro případ smrti. Za konkludentní volbu práva lze považovat např. situaci, kdy zůstavitel v pořízení pro případ smrti odkázal na ustanovení práva státu, jehož byl státním příslušníkem, nebo jestliže se o tomto právu jiným způsobem zmínil (bod 39 Preambule). Nařízení o dědictví se zásadně použije, pokud byla volba práva učiněna 17. srpna 2015 nebo později. Pokud byla učiněna před tímto datem, přiznává jí Nařízení o dědictví účinky, vyhovuje-li to podmínkám stanoveným v Nařízení o dědictví nebo je-li platná podle pravidel mezinárodního práva soukromého, jež byla v době provedení volby v platnosti ve státě, kde měl zůstavitel obvyklý pobyt, nebo v kterémkoli ze států, jejichž byl státním příslušníkem (čl. 83 odst. 2). **Čl. 83 odst. 4** navíc obsahuje **fikci volby práva.** Bylo-li pořízení pro případ smrti učiněno před 17. srpnem 2015 a je-li v souladu s právem státu, které by si mohl zůstavitel zvolit dle Nařízení o dědictví, pak se toto právo považuje za zvolené rozhodné právo pro dědictví.

Článek 23 - **Působnost dědického statutu.** Právem rozhodným se řídí dědictví jako celek. Čl. 23 odst. 2 uvádí demonstrativní výčet otázek, na které dědický statut dopadá. Právem rozhodným by se mělo řídit dědění od zahájení řízení o pozůstalosti do přechodu vlastnictví k majetku, který je součástí pozůstalosti (bod 42 Preambule).

V článcích 24 až 27 obsahuje Nařízení o dědictví speciální kolizní normy věnující se **pořízením pro případ smrti.** Pro účely nařízení se pořízením pro případ smrti rozumí **závěť, společná závěť** a **dědická smlouva** (čl. 3 odst. 1 písm. d). Vymezení těchto pojmů se může v jednotlivých národních řádech lišit. Dědická smlouva a společná závěť jsou definovány v čl. 3 odst. 1. Závěť není v Nařízení o dědictví definována, ale jedná se o jednostranný projev vůle zůstavitele, jehož cílem je vypořádat pozůstalost.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Článek 24 - Kolizní norma pro přípustnost a materiální platnost pořízení pro případ smrti.

Článek 25 - Kolizní norma pro přípustnost a materiální platnost a závazné účinky dědické smlouvy.

Článek 26 - Autonomní vymezení, co se rozumí materiální platností pro účely nařízení.

Článek 27 - Forma pořízení pro případ smrti. **Nařízení o dědictví se vztahuje pouze na formální platnost písemně vyhotovených pořízení pro případ smrti.** V souladu s čl. 1 je formální platnost ústně provedených pořízení po případ smrti vyloučena z působnosti Nařízení o dědictví. V ČR se tak na ně nadále vztahují kolizní ustanovení obsažená v ZMPS!

Článek 33 - **Odúmrť.** Jedná se o situaci, kdy zůstavitel nezanechal pořízení pro případ smrti ani zákonné dědice. V takovém případě připadá dědictví státu (ale kterému, státu, na jehož území se nachází majetek, nebo státu, jehož právo je dědickým statutem?). Podle bodu 56 Preambule si může stát přisvojit pouze majetek, který se nachází na jeho území, nejedná se o dědický nárok, ale o zvláštní způsob nabytí vlastnického práva (čl. 33 Nařízení). Otázka toho, zda existuje nějaký dědic nebo odkazovník, se posoudí podle dědického statutu. To však nevylučuje právo členského státu, na jehož území se majetek z pozůstalosti nachází, ujmout se vlastnictví majetku dle svého práva. Musí ovšem být zajištěno právo věřitelů nárokovat uspokojení pohledávek. Tomu odpovídá i česká právní úprava (§ 1634 OZ).

ROZHODNÉ PRÁVO PODLE ZMPS

Úprava v ZMPS je použitelná v situaci, kdy zůstavitel zemřel před 17. srpnem 2015. Po tomto datu lze využít pouze kolizní normy pro formu pořízení pro případ smrti, a to v případě ústně učiněných pořízení, jejichž forma je vyloučena z působnosti Nařízení o dědictví. Obecným kritériem pro určení práva rozhodného pro dědické právní poměry je obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti (§ 76 ZMPS). Ve druhé větě § 76 ZMPS je uvedena výjimka z tohoto pravidla: *„Jestliže zůstavitel byl státním občanem ČR a alespoň jeden z dědiců má v České republice obvyklý pobyt, použije se český právní řád." Účelem této výjimky je ochrana dědiců žijících na území ČR, resp. jejich rozumného očekávání."*

Př. Pan X, český občan, pracoval u mezinárodní organizace v zahraničí, kde po dosažení důchodového věku a ukončení pracovního poměru zůstal a jeho pobyt zde lze kvalifikovat jako obvyklý. Dědici jsou jeho děti, které žijí v ČR. V souladu s § 74 odst. 3 ZMPS má v této situaci český soud mezinárodní pravomoc pouze, pokud jde o majetek na území ČR a je splněna některá z podmínek uvedených v tomto ustanovení. Např. tedy, pokud o projednání dědictví požádá jeden z dědiců.

§ 77 odst. 1 - Speciální kolizní norma pro způsobilost uzavřít závěť, účinky vad vůle a jejího projevu, přípustnost jiných pořízení pro případ smrti a způsobilost je pořídit či zrušit. Odst. 2 potom dopadá na formu závěti a dědické smlouvy.

§ 77 odst. 4 – **Volba práva.** ZMPS připouští, aby zůstavitel zvolil právo pro dědické právní poměry. Tato **volba je omezená.** Zůstavitel má na výběr pouze mezi dvěma právními řády – právem státu, kde má v době pořízení závěti obvyklý pobyt, a právem státu, jehož je v době pořízení závěti státním příslušníkem. Rozhodující je okamžik projevu vůle, zvolit právo je možné pouze pro dědění jako celek. Podle § 77 odst. 4 musí být volba obsažená v závěti a musí být výslovná. Z odst. 5 pak vyplývá, že volba práva může být obsažena i v dědické smlouvě nebo jiném pořízení pro případ smrti.

Odúmrť. Pokud není žádný dědic (podle dědického statutu), připadnou zůstavitelovy věci a práva umístěné na území ČR České republice.

ROZHODNÉ PRÁVO PODLE DVOUSTRANNÝCH SMLUV O PRÁVNÍ POMOCI

Stejně jako v případě mezinárodní pravomoci i v otázce rozhodného práva přichází v současné době v úvahu použití dvoustranných smluv se třetími státy, které mají přednost před Nařízením o dědictví i ZMPS. Většina dvoustranných smluv vychází z koncepce **štěpeného dědického statutu.** Výjimku tvoří smlouva s bývalou Jugoslávií, která dnes váže Srbsko, Černou Horu, Makedonii, Bosnu a Hercegovinu *(pozn. tato smlouva váže rovněž Chorvatsko i Slovinsko, ale zde se přednostně uplatní úprava Nařízení o dědictví).*

UZNÁNÍ ROZHODNUTÍ A VEŘEJNÝCH LISTIN V DĚDICKÝCH VĚCECH

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

V dědických poměrech s mezinárodním prvkem obvykle dochází k tomu, že se část majetku z pozůstalosti nachází v jiném státě, než kde se konalo řízení. Z tohoto důvodu potřebují dědici, popřípadě odkazovníci účinné prostředky, jak se domoci svých práv. Jsou potřebná ustanovení upravující uznání, popřípadě výkon nejen soudních rozhodnutí, ale i veřejných listin.

ÚPRAVA V NAŘÍZENÍ O DĚDICTVÍ

Jedním z cílů Nařízení o dědictví je vzájemné uznávání rozhodnutí vydaných v členských státech v dědických věcech bez ohledu na to, zda byla vydána ve sporných či nesporných řízeních (bod 59 Preambule). Aby byly zohledněny různé systémy vypořádávání pozůstalosti v členských státech, musí Nařízení o dědictví rovněž zajistit přijímání a vykonatelnost veřejných listin (bod 60 Preambule).

Rozhodnutí je definováno v čl. 3 odst. 1 písm. g), jedná se o **každé rozhodnutí v dědických věcech vydané soudem členského státu bez ohledu na to, jak je označeno.** Rozhodnutím bude např. i rozhodnutí notáře, který splňuje podmínky v čl. 3 odst. 2 Nařízení o dědictví. Pojem rozhodnutí zahrnuje rozhodnutí v nesporných (v ČR rozhodnutí o dědictví dle § 185 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních) i sporných řízeních.

Uznání. Úprava uznání koresponduje úpravě obsažené v Nařízení Brusel Ibis. Uznání rozhodnutí vydaných v jednom členském státě je v ostatních členských státech automatické, zvláštní řízení se nevyžaduje (čl. 39 odst. 1). Pokud je sporné, zda má být rozhodnutí uznáno, může kterákoli strana, která uplatňuje uznání jako hlavní věc, navrhnout, že rozhodnutí má být uznáno. Rozhodnutí se neuzná pouze, pokud je dán některý z důvodů obsažený v čl. 40. Důvody pro odepření korespondují s těmi v čl. 45 odst. 1 Nařízení Brusel Ibis. Rozhodnutí nesmí být přezkoumáváno ve věci samé (čl. 41).

Samotnému výkonu rozhodnutí musí předcházet **prohlášení o vykonatelnosti (exequatur).** Rozhodnutí vydaná v jednom členském státě a tam vykonatelná jsou vykonatelná v ostatních členských státech, budou-li na žádost kterékoli dotčené strany prohlášena za vykonatelná postupem uvedeným v čl. 43 Nařízení o dědictví. Nařízení tak používá koncepci, kterou obsahuje Nařízení Brusel I, ale která byla opuštěna v Nařízení Brusel Ibis. Řízení o vykonatelnosti je upraveno v Nařízení o dědictví v článcích 45 až 58. Použití národního práva je přípustné pouze tam, jde ti stanoví nařízení. Bylo-li rozhodnutí prohlášeno za vykonatelné, může být vykonáno. **Výkon není Nařízením o dědictví upraven a podléhá národnímu právu členského státu výkonu.**

Pojem veřejné listiny. Definice je obsažena v čl. 3 písm. i) Nařízení o dědictví a koresponduje s definicí obsaženou v Nařízení Brusel Ibis. Veřejné listiny hrají v dědických věcech významnou roli. Veřejná listina vyhotovená v jednom členském státě má v jiném členském státě stejné důkazní účinky jako ve státě původu, pokud se to zjevně nepříčí veřejnému pořádku (§ 59 odst. 1). Nařízení rozlišuje mezi přijímáním veřejných listin a vykonatelností veřejných listin:

Přijímání veřejných listin. Nařízení o dědictví rozlišuje, zda je napadena **pravost veřejné listiny** nebo **právní jednání a právní vztahy** zaznamenané v listině. Pravost zahrnuje původnost listiny, splnění formálních náležitostí, pravomoc orgánu, který ji vydal, a postup, jímž byla vyhotovena (bod 62 Preambule). Jakékoli napadení pravosti veřejné listiny musí být provedeno ve státě původu a bude o něm rozhodnuto dle práva tohoto státu. Pokud byla veřejná listina napadena, nevyvolává až do rozhodnutí žádné důkazní účinky v jiném členském státě (čl. 59 odst. 2). Pokud jsou napadeny právní vztahy či právní jednání, je tak nutné učinit u soudů příslušných podle Nařízení o dědictví, které rozhodnou dle práva rozhodného pro dědění. Právním jednáním může být např. dohoda mezi stranami o rozdělení pozůstalosti. Právním vztahem pak může být např. určení dědiců či jejich příslušných podílů (bod 63 Preambule).

Čl. 60 upravuje **vykonatelnost veřejných listin.** Listina, která je vykonatelná v členském státě původu, může být prohlášena za vykonatelnou v jiném členském státě. Postup bude stejný jako v případě rozhodnutí. Veřejnou listinu nelze prohlásit za vykonatelnou jen tehdy, pokud by její výkon byl zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu výkonu.

Nařízení zavádí **evropské dědické osvědčení,** které má sloužit k prokázání statusu dědiců, odkazovníků, vykonatelů závěti či správců pozůstalosti ve všech členských státech vázaných Nařízením o dědictví (čl. 65 odst. 3). Osvědčení může sloužit k prokázání:

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- statusu nebo práv jednotlivých dědiců či odkazovníků a jejich podílů na pozůstalosti,
- přidělení konkrétní položky nebo položek, které jsou součástí pozůstalosti, dědicům či odkazovníkům,
- pravomoci osob vykonávat závěť či spravovat pozůstalost (čl. 63 odst. 2).

Osvědčení představuje platný dokument k zápisu majetku z pozůstalosti do příslušných registrů členských států (čl. 69). V ČR by tedy mohlo sloužit jako podklad pro zápis do Katastru nemovitostí. Použití tohoto typu osvědčení není povinné a nenahrazuje vnitrostátní dokumenty používané v členských státech k podobným účelům.

ÚPRAVA V ZMPS

Vzhledem k tomu, že Nařízení o dědictví dopadá pouze na rozhodnutí a veřejné listiny vydané v členských státech, je úprava obsažená v ZMPS i po vstupu nařízení v účinnost použitelná na rozhodnutí a veřejné listiny vydané ve třetím státě. Přednost před úpravou v ZMPS dostane úprava obsažená ve dvoustranných smlouvách o právní pomoci. Ustanovení § 79 ZMPS obsahuje speciální ustanovení o uznání cizích rozhodnutí v dědických věcech. Toto ustanovení je ale třeba vnímat v kontextu § 14 až § 16, které obsahují obecnou úpravu uznání a výkonu cizích rozhodnutí. V souladu s § 14 ZMPS pojem rozhodnutí nezahrnuje pouze rozhodnutí soudu, ale i soudní smíry a notářské či jiné veřejné listiny. Musí se jednat o rozhodnutí v dědické věci, tedy taková rozhodnutí, která pro dědice, odkazovníky nebo jiné osoby představují nabývací titul (jako je v ČR rozhodnutí o dědictví dle § 185 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních). **Do působnosti § 79 tak nespadají rozhodnutí ve sporných řízeních. Na ty se použije obecná úprava obsažená v § 15 a § 16 ZMPS.**

Dle ustanovení § 79 ZMPS bude rozhodnutí uznáno bez dalšího řízení, pokud jsou splněny tyto podmínky:

Rozhodnutí je pravomocné, bylo vydáno ve státě, kde měl zůstavitel v době smrti obvyklý pobyt nebo jehož byl příslušníkem, tento stát vydává dědictví zůstavitelů s obvyklým pobytem v České republice k projednání českým soudům nebo přiznává právní účinky rozhodnutí českých soudů (je tedy dána vzájemnost). Uznání dále nebrání pravomoc českých soudů (viz. § 74 až § 75 ZMPS) ani jiný důvod pro odepření uznání (§ 15 ZMPS). Cizí rozhodnutí nesmí být v rozporu s § 78 ZMPS.

Pokud jsou všechny tyto podmínky splněny, platí cizí rozhodnutí za uznané. České orgány veřejné moci k němu tedy přihlíží, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu (§ 16 odst. 1 ZMPS). Pokud jde o případný výkon rozhodnutí, použije se § 16 odst. 3 ZMPS.

18. Rodinné právo (vztahy mezi manžely) s mezinárodním prvkem.

Otázka rodinného práva v mezinárodním právu soukromém je charakteristická pro svou **mnohost pramenů**. Mezinárodní rodinné právo je upraveno v ZMPS, v Nařízení Brusel IIa (Brusel IIbis), v Nařízení o výživném, v Nařízení o dědictví a rovněž najdeme jeho úpravu v mezinárodních smlouvách. Dnes povětšinu času v této oblasti aplikujeme právě unijní právo. Naprosto dominantní je úprava unijní v procesní části mezinárodního rodinného práva, která je upravena v Nařízení Brusel IIa (Brusel IIbis). Nařízení Brusel IIa (Brusel IIbis) řeší především otázky příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti. Zajímavým nařízením z pohledu právní teorie je pak Nařízení o výživném, kterém bývá také někdy výstižně označováno jako „superpředpis“, protože obsahuje kolizní normy + procesní normy + uznání a výkon. Kolizní normy však v tomto nařízení často odkazují pouze na Haagský protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. V oblasti rodinného práva vznikla celá řada **dvoustranných smluv o právní pomoci** a celá řada **mnohostranných mezinárodních úmluv** (např. Haagská úmluva o ochraně dětí a Haagský protokol o výživném). Haagská úmluva o ochraně dětí se vztahu na osoby do jejich 18 let. Haagský protokol o výživném má značnou návaznost na unijní úpravu – Nařízení o výživném. Oba tyto dokumenty vznikly v rámci tzv. Haagské konference mezinárodního práva soukromého.

Je třeba si uvědomit některé zásadní rozdíly kulturní, sociální, náboženské, ekonomické v jednotlivých členských státech Evropské unie. Přestože se Evropská unie snaží o poměrně výraznou integraci, tak v oblasti rodinněprávní jsou napříč unijními státy znatelné rozdíly. Z toho důvodu se v této oblasti více než kde jinde setkáváme s užitím institutu – výhrada veřejného pořádku dle § 4. Časté je zde také užití zájmu dítěte. Veřejný pořádek často může zasahovat v problematice stejnopohlavních partnerství, protože k této problematice se staví členské státy r

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Zde je třeba zmínit, že Česká republika patří k členským státům, které přijaly unijní nařízení týkající se registrovaného partnerství v režimu tzv. posílené spolupráce.

V minulosti bylo pro tuto oblast dominantní užívání hraničního určovatele lex patriae. V současnosti však v této oblasti nastal posun a užívá se zde hraniční určovatel obvyklého pobytu osoby. Obvyklý pobyt v těchto oblastech plyne z tzv. evropského občanství. Dříve užívaný hraniční určovatel lex patriae však v některých otázkách zůstal. Typicky se jedná o otázky, které jsou stále velmi spjaté s osobním statutem osoby. V mezinárodním rodinném právu v častější míře nalezneme rovněž materializované kolizní normy, které chrání určitou skupinu znevýhodněných osob.

Oblast rodinného práva má vazby na jiné oblasti jako je např. dědické právo (Nařízení o dědictví) či majetkové poměry v manželství (Nařízení o majetkových poměrech v manželství) a v registrovaném partnerství (Nařízení o majetkových důsledcích registrovaného partnerství).

Před českými soudy se kvalifikují instituty rodinného práva dle kvalifikační metody lex fori. Co je manželství je určeno na základě právní úpravy z občanského zákoníku (§ 655 OZ), registrované partnerství má v ZMPS však vlastní úpravu v § 67 ZMPS.

NAŘÍZENÍ BRUSEL IIBIS

Brusel IIbis neobsahuje kolizní normy a nemá přímé normy, obsahuje **procesní normy**. V rámci rodinného práva rozdělujeme rodinné právo s mezinárodním prvkem na oblast tzv. **manželských věcí** a na oblast tzv. **rodičovské odpovědnosti**. Struktura pravidel je zde: 1) příslušnost, 2) uznání a výkon. Protože pro jednotlivé unijní právní předpisy se nevytváří důvodové zprávy, tak se zde vychází z principů a zásad, které jsou často nastíněny v preambuli daného nařízení. V nařízení Brusel IIbis tomu není jinak. V preambuli toto nařízení ukotvuje hodnoty jako jsou: ohled na nejlepší zájem dítěte, zajištění rovnosti všech dětí (bez vazby na původ dítěte) a uznání a výkon na základě vzájemné důvěry členských států (zvýšená ochrana a důvody pro neuznání by měly být sníženy na minimum).

Nařízení Brusel IIbis dále **definuje pojmy** „soud“ a „rozhodnutí“ je třeba na tomto místě říct, že tyto pojmy v zásadě definuje stejně jako je tomu u nařízení Brusel Ibis, ale s tou odchylkou, že zde je vymezuje poněkud šířeji. To je z důvodu ochrany a zajištění lepší unifikace, protože v některých členských státech věci rodinné může rozhodovat i správní úřad.

Státní příslušnost vnímá Brusel IIbis jako kvalifikovaný vztah mezi fyzickou osobou a členským státem. **Domicil** je pak vztah dané osoby s místem, kde je obvykle přítomna/s místem, kam se obvykle osoba vrací nebo kde vykazuje užší spojení. Dlouhodobě judikatura v tomto smyslu hodnotí tzv. centrum zájmu, což je místo, kam se dítě či dospělá osoba pravidelně vrací s přihlédnutím ke všem okolnostem.

Věcná působnost nařízení Brusel IIbis je bez ohledu na druh soudu (dle čl. 1) ve věcech:

- **manželských** (jako jsou rozvod, rozluka, prohlášení manželství za neplatné), (nevztahuje se však na: důvody rozvodu, majetkové důsledky zrušení manželství (výživné), způsobilosti uzavřít manželství, formu manželství – upravuje ZMPS)
- **přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti** (jedná se o široké vymezení, kam patří veškerá práva a povinnosti nositele rodičovské zodpovědnosti (čl. 1 odst. 2) jako je např.: péče o dítě, styk s dítětem, poručenství, opatrovnictví, umístění dítěte do ústavní péče, správa jmění dítěte…), (nevztahuje se však na (čl. 1 odst. 3): určení nebo popření rodičovství (§ 53 ZMPS), rozhodnutí o osvojení, příjmení a jméno dítěte, vyživovací povinnost, dosažení zletilosti, dědictví, opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi)

Územní působnost nařízení Brusel IIbis je pro všechny členské státy kromě Dánska.

Časová působnost nařízení Brusel IIbis je vyjádřena v čl. 64 – Řízení zahájená, veřejné listiny přijaté, dohody uzavřené po dni použitelnosti nařízení (1.3.2005).

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Osobní působnost nařízení Brusel IIbis je rozhodující aspekt obvyklé bydliště dané osoby. Ve věcech uznání a výkonu rozhodnutí to je původ rozhodnutí (rozhodnutí musí být vydáno členským státem EU).

VZTAH NAŘÍZENÍ BRUSEL IIBIS K JINÝM PŘEDPISŮM

Článek 59 upravuje vztah k mezinárodním smlouvám uzavřeným výlučně mezi členskými státy = nahrazuje Brusel IIbis.

Článek 60 upravuje vztah k některým mnohostranným úmluvám = Brusel IIbis má přednost (např.: Haagská úmluva o ochraně nezletilých, Haagská úmluva o uznávání rozvodů, Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí). Článek 61 upravuje vztah k Haagské úmluvě na ochranu dětí = zde se jedná o speciální případ, ve kterém má nařízení Brusel IIbis přednost v případě, že dotčené dítě má obvyklé bydliště na území členského státu (kromě Dánska) /u uznávání a výkonu rozhodnutí vydaného soudem členského státu (kromě Dánska) na území jiného členského státu, i pokud má dotčené dítě obvyklé bydliště na území třetího státu, který je smluvní stranou uvedené úmluvy.

Nařízení Brusel IIbis neřeší vztah ke dvoustranným smlouvám o právní pomoci, které mají členské státy uzavřeny s třetími, nečlenskými státy. V této věci je nutné vycházet z primárního práva EU, na základě kterého se dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci, které ČR uzavřela před vstupem do EU, uplatní přednostně před nařízením Brusel IIbis (článek 351 SFEU). Subsidiárně se využívá k nařízení Brusel IIbis nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních a nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech. Poslední z těchto dvou nařízení se využívá především pro výslech dítěte v jiném členském státě.

Haagská úmluva o ochraně dětí: jedná se o paralelní úmluvu k nařízení Brusel IIbis, která obsahuje kolizní normy + procesní normy + pravidla pro nakládání s cizím rozhodnutím. V případě uznání a výkonu rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, které pochází ze třetích nečlenských zemí EU, tak má Haagská úmluva o ochraně dětí přednost. V rámci rozhodnutí členských států EU je dána přednost Brusel IIbis, pokud ani tak se nestane, tak tuto problematiku upraví dvoustranné smlouvy o právní pomoci. Pokud by ani Haagská úmluva o ochraně dětí nedávala v dané problematice jasnou odpověď, tak věc upraví § 58 ZMPS.

PŘÍLUŠNOST

Nejčastěji postupujeme dle hraničního určovatele **obvyklého bydliště**. Často je tato možnost kritizována, protože rodinné právo je poměrně silně chráněnou právní oblastí, kde se míchá mnoho zájmů. Navíc je to oblast, která je často velmi spjatá s kulturou a tradicemi daného státu, takže se může stát, že státy v oblasti rodinného práva budou mít jinak postavené právní úpravy. Hraniční určovatel obvyklého bydliště může vést k závodu mezi stranami či k výběru sudiště s liberální politikou manželství.

Článek 3 – upravuje tzv. **obecnou příslušnost**. Zakotvuje tyto možnosti: obvyklé bydliště manželů/poslední obvyklé bydliště manželů/bydliště odpůrce/v případě společného návrhu – bydliště alespoň jednoho z manželů/obvyklé bydliště navrhovatele – bydlí nejméně jeden rok před podáním návrhu …) – z judikatury SDEU v případu Hadadi vyplynul závěr, že všechny možnosti alternativní, jsou si zcela rovny a nevyplývá z nich, že by měla být brána v potaz pouze ta příslušnost, která nejvíce odpovídá skutečnosti, ke které mají manželé větší vztah. Takový výklad by vedl k omezování jednotlivců v jejich volbě soudní příslušnosti, zejména pokud využili práva na volný pohyb osob. Z tohoto případu lze dovodit jistou formu autonomie ve volbě.

Článek 6 – upravuje **výlučnou povahu příslušnosti** dle článku 3 u osob s bydlištěm v členském státě nebo státní příslušností členského státu – rovněž dovozeno z judikatury SDEU v případu Sundelind.

Článek 7 – upravuje tzv. **zbytkovou příslušnost**. Ta se odkazuje do národního práva v případech, kdy není příslušný žádný soud dle čl. 3 a 5. Zbytková příslušnost nás odkazuje v národním právu konkrétně do § 47 odst. 1 a 2. Aplikace § 47 odst. 1 a 2 ZMPS je však velmi omezená. Do úvahy v podstatě přichází aplikace pouze § 47 odst. 1 ZMPS. A to jen v případech, kdy navrhovatelem je český občan, který v České republice buď vůbec nebydlí, nebo po dobu kratší než šest měsíců před podáním návrhu.

Článek 8 – upravuje **obecnou příslušnost** – obvyklé bydliště dítěte v době zahájení řízení.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Výjimky z čl. 3 (obecného pravidla):

- Článek 9 - zachování příslušnosti podle předchozího obvyklého bydliště dítěte, když se zákonně přestěhuje
- Článek 12 – příslušnost rozvodového soudu ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Článek 12 odst. 3 – možnost omezeného ujednání o příslušnosti (dítě má k zemi silný vztah, strany příslušnost přijaly a je to v zájmu dítěte)
- Článek 10 – únos (protiprávní přemístění) dítěte – rovněž zasahuje úpravou Haagská úmluva o únosech
- Článek 11 – navrácení dítěte
- Článek 13 – příslušnost založená na přítomnosti dítěte – nelze zjistit obvyklé bydliště (i uprchlíci)
- Článek 14 – zbytková příslušnost – postup dle § 56 ZMPS
- Článek 15 – postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu – forum non conveniens; výjimka ze zásady perpetuatio fori (jedná se o lepší forum s ohledy na zájem dítěte); zde zájem dítěte a blízkost soudu k dítěti převládá nad principem právní jistoty

UZNÁNÍ V RÁMCI BRUSEL IIBIS

Uznání ve věcech manželských – na základě článku 21 odst. 1 dochází k automatickému uznání. Odst. 3 zakotvuje možnost zvláštního řízení o uznání/neuznání rozhodnutí. Článek 22 pak upravuje důvody pro neuznání, které se zkoumají ex offo. Důvody pro neuznání jsou tyto: zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání (omezeno v čl. 25), porušení procesních práv odpůrce a neslučitelnost rozhodnutí. Článek 24 pak zakazuje přezkum v oblasti příslušnosti členského státu původu. Článek 25 říká, že uznání nelze odepřít z toho důvodu, že právo státu uznání nepřipouští rozvod/rozluku nebo prohlášení za neplatné. Článek 26 zakazuje přezkum rozhodnutí ve věci samé.

Uznání ve věcech rodičovské zodpovědnosti – na základě článku 21 odst. 1 dochází k automatickému uznání. Odst. 3 zakotvuje možnost zvláštního řízení o uznání/neuznání rozhodnutí. Článek 23 pak upravuje důvody pro neuznání, které se zkoumají ex offo. Důvody pro neuznání jsou tyto: zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání (berou se však do úvahy zájmy dítěte); rozhodnutí vydáno bez možnosti dítěte být vyslechnuto, a tím porušeny procesní zásady státu uznání; porušení procesních práv strany; rozhodnutí vydáno bez možnosti strany, která má rodičovskou zodpovědnost, být vyslechnuta; neslučitelnost rozhodnutí; porušen postup pro umístění dítěte do ústavu nebo k pěstounům v jiném státě. Článek 24 pak zakazuje přezkum v oblasti příslušnosti členského státu původu. Článek 26 zakazuje přezkum rozhodnutí ve věci samé.

Prohlášení vykonatelnosti – ověřuje se zde splnění určitých formálních náležitostí. Článek 28 odst. 1 – zakotvuje vykonatelnost ve stát původu; opravný prostředek je zde upraven v článku 33; prohlášení o vykonatelnosti není vyžadováno všude, není potřeba např. u práva na styk s dítětem (článek 41) + u navracení dítěte (článek 42); Důvody pro neuznání jsou upraveny v článku 23 a jsou tyto: zjevný rozpor s veřejným pořádkem státu uznání, porušení procesních práv odpůrce a neslučitelnost rozhodnutí.

Výkon rozhodnutí – podle článku 47 výkon rozhodnutí probíhá podle práva státu výkonu; článek 48 zakotvuje podmínky výkonu práva na styk s dítětem

Ostatní otázky – upravuje je článek 45 a násl.

ÚŘAD PRO MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ

Tento úřad řeší přeshraniční otázky – zejména pak vyživovací povinnost nejčastěji, styk s dítětem, únosy dítěte a mezinárodní osvojení. Úřad vystupuje jako opatrovník či kolizní opatrovník v soudních řízeních ve věcech nezletilých s mezinárodním prvkem.

NAŘÍZENÍ O VÝŽIVNÉM

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Toto nařízení má velmi širokou věcnou působnost, protože se týká vyživovací povinnosti z rodičovství, manželství i švagrovství. Časově je toto nařízení použitelné od 18.6.2011. Územní působnost tohoto nařízení je pro všechny členské státy kromě Dánska. Osobní působnost nařízení se vztahuje na osoby dle jejich obvyklého pobytu. U problematiky nakládání s cizím rozhodnutím je rozhodující aspekt původ daného rozhodnutí.

V rámci příslušnosti je patrná preference pro toho, kdo výživné nárokuje.

Příslušnost:

- Obecně (článek 3) – zde je rozhodující obvyklý pobyt osoby
- Prorogace (článek 4) – volba sudiště (nařízení výslovně upravuje, jaké sudiště si lze zvolit); v případě mladšího dítěte nelze volbu sudiště provést
- Podřízení se zahájenému řízení (článek 5)

Uznání a výkon:

Nařízení o výživném rozlišuje 2 režimy. Prvním režimem je režim členského státu, který je vázán Haagským protokolem a druhý režim je režim členského státu, který není vázán Haagským protokolem o výživném.

Nejprve k prvnímu režimu – rozhodnutí z těchto členských států se uznávají v jiném členském státu, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení, a aniž by existovala možnost jeho uznání napadnout. Rozhodnutí je v tomto duchu vykonatelné a nepotřebuje ani prohlášení o vykonatelnosti. Jediné, co v tomto režimu hrozí je přezkum. Přezkum lze navrhnout, pakliže se odpůrce neúčastnil řízení v členském státu původu rozhodnutí a nebyl mu doručen návrh na zahájení řízení / nemohl se k pohledávce výživného vyjádřit z důvodu vyšší moci. Důvody pro odmítnutí či odložení výkonu rozhodnutí plynou z čl. 21 nařízení o výživném.

K druhému režimu – rozhodnutí z těchto členských států se uznávají v jiném členském státě, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Otázku uznání v tomto režimu uznání však lze položil u soudu členského státu jako předběžnou. Členský soud pak o ni rozhoduje. Článek 24 nařízení o výživném pak uvádí taxativním výčtem důvody pro neuznání:

- Rozpor s veřejným pořádkem členského státu, v němž je uznání navrhováno
- Návrh na zahájení řízení nebyl odpůrci doručen v dostatečném předstihu
- Je-li rozhodnutí neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi týmiž stranami v členském státě, kde uznání navrhováno
- Je-li rozhodnutí neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které bylo vydáno v jiném členském státě/ ve třetím státě (mezi stejnými stranami o stejném nároku)

V druhém režimu je ale jinak upraven vykonatelnost. Rozhodnutí z členského státu, který není vázán Haagským protokolem z roku 2007 bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bude prohlášeno toto rozhodnutí za vykonatelné. Je zde tedy třeba prohlášení o vykonatelnosti ze státu, kde požadujeme výkon.

STRUKTURA PRÁVNÍ ÚPRAVY DLE ZMPS

Zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje rodinné právo v hlavě V a hlavě VI v § 47-67

Poměry mezi manžely (§ 47-52)

Poměry mezi rodiči a dětmi a některé obdobné poměry (§ 53-58)

Práva neprovdané matky (§ 59)

Osvojení (§ 60-63)

Poručenství a opatrovnictví nad nezletilými (§ 64-66)

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Registrované partnerství a obdobné poměry (§ 67)

POMĚRY MEZI MANŽELY

Výchozí právní úprava poměrů mezi manžely je obsažena v: Nařízení Brusel IIa (Brusel IIbis), Nařízení o výživném, Haagském protokolu o výživném a v ZMPS (§ 47-52). Z hlediska poměrů mezi manžely je nutno kvalifikovat pojem „manželství“. K tomuto se využije kvalifikační metoda lex fori a vycházíme tedy z české právní úpravy. Česká právní úprava chápe tento pojem jako svazek mezi mužem a ženou (tedy obecně mezi osobami rozdílného pohlaví). Stejně tak tedy je tento pojem chápán i na poli mezinárodního práva soukromého.

1) ZPŮSOBILOST UZAVŘÍT MANŽELSTVÍ

Zde se využívá hraničního určovatele lex patriae (§ 48 ZMPS). Lex patriae je zde použit z toho důvodu, že jde o natolik spojenou otázku s osobním statusem fyzické osoby, že zde byl tento hraniční určovatel i přes dosavadní vývoj v mezinárodním právu soukromém uchován. Jedná se o lex specialis ve vztahu k § 29 ZMPS. Podmínky a platnost se řídí právním řádem státu, jehož je tato osoba občanem (použije se zde česká věková hranice + nemožnost uzavřít manželství při již existujícím manželství + překážka bigamie). Překážky se zkoumají v okamžiku uzavření manželství, překážky je nutno posuzovat pro obě osoby zvlášť při přihlédnutí k právním řádům obou osob vstupujících do manželství. V případě, že by snoubenec byl cizím státním příslušníkem, tak je nutné obvykle dodat potvrzení o právní způsobilosti uzavřít manželství + dokumenty osvědčující oprávněnost pobytu v ČR (u osob v rámci EU toto není nutné).

2) FORMY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Zde se využívá hraničního určovatele lex loci celebrationis. Forma uzavření manželství se podle § 48/2 řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá. V třetím odstavci je pak upravena možnost uzavřít manželství před zastupitelským úřadem ČR, kde se poté řídíme dle českého právního řádu. Ve čtvrtém odstavci § 48 je pak upravena nemožnost uzavření manželství na cizím zastupitelském úřadě. Takovéto manželství nebude uznáno dle českého práva, a tudíž nebude mít právní účinky. Z Vídeňské úmluva o konzulárních stycích plyne možnost konzulárních sňatků. V případě ohrožení je možnost uzavřít manželství před velitelem námořního plavidla plujícího pod českou vlajkou/před velitelem letadla zapsaného v leteckém rejstříku ČR/před velitelem vojenské jednotky v zahraničí.

3) OSOBNÍ VZTAHY MANŽELŮ

Osobní poměry manželů se řídí právním řádem státu, jehož jsou oba občany (§ 49/1). Jako osobní poměry manželů nazýváme všechny poměry mimo majetkové a vyživovací povinnosti. Je zde využito hraničního určovatele lex patriae. Pak následuje tzv. kaskádovitá úprava: 1) lex patriae, 2) obvyklý pobyt manželů, 3) pokud různé státní příslušnosti manželé, tak pak dojdeme nakonec k českému právu. Lze zde uplatnit výhrada veřejného pořádku (např. nutný souhlas manžela k některým úkonům).

4) MAJETKOVÉ VZTAHY MANŽELŮ

Majetkové poměry manželů se řídí právním řádem státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt (§ 49/3). Opět se zde projevuje tzv. kaskádovitá úprava: 1) obvyklý pobyt manželů, 2) pokud různé obvyklé pobyty, tak pak lex patriae, 3) nakonec české právo.

Společné jmění manželů § 708 OZ nám definuje, co je to společné jmění manželů.

Nařízení Rady EU posílená spolupráce v oblasti příslušnosti rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství – toto nařízení je závazné jen pro státy, které chtějí ve formě tzv. posílené spolupráce (pro ČR je závazné). Toto nařízení se použije teprve od 19. ledna 2019 a nahrazuje právní úpravu ZMPS. Forma posílené spolupráce byla zvolena, protože registrované partnerství všechny členské státy nechtěly akceptovat, proto byla zvolena právě tato forma závaznosti.

5) VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI MANŽELY

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Zde nám úprava přímo odkazuje na nařízení o výživném. Jedná se o tzv. kolizní normy (§ 49/2) – bude se postupovat dle Haagského protokolu o výživném, na který odkazuje zase pro změnu čl. 15 Nařízení o výživném.

6) ZRUŠENÍ MANŽELSTVÍ ROZVODEM

Procesní normy se použijí dle nařízení Brusel IIbis. § 50/1 v ZMPS je v tomto smyslu nesamostatnou kolizní normou – opět se zde využívá tzv. kaskádovité úpravy: 1) lex patriae, 2) obvyklý pobyt, 3) české právo. §49/1 – hovoří o tom, že rozvod je důsledkem nefungujících osobních poměrů mezi manžely. §50/2 – pokud by bylo potřeba použít cizího právního řádu, které rozvod manželství nedovoluje anebo jej připouští jen za okolností mimořádně tíživých, použije se české právo (pokud alespoň jeden z manželů má v ČR obvyklý pobyt – jedná se o materializovanou kolizní normu, která chrání).

7) PROHLÁŠENÍ MANŽELSTVÍ ZA NEPLATNÉ

Procesní normy se použijí dle nařízení Brusel IIbis. § 50/3 v ZMPS je kolizní normou, která upravuje způsobilost uzavřít manželství a formu jeho uzavření, což se posoudí dle právních řádů rozhodných pro ně v době uzavření manželství (vazba na časový okamžik uzavření manželství).

8) VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI BÝVALÝMI MANŽELY

Procesní normy se použijí dle Nařízení o výživném. § 50/4 v ZMPS je kolizní normou, která odkazuje na Nařízení o výživném (konkrétně do článku 15), který pak odkazuje finálně na Haagský protokol o výživném.

9) SMLUVENÁ ÚPRAVA MANŽELSKÉHO MAJETKOVÉHO PRÁVA

Smluvená úprava manželského majetkového práva se řídí právním řádem, který byl v době sjednání úpravy rozhodný pro majetkové poměry manželů (§ 49/4). Jinak se mohou manželé dohodnout a vybrat si právo ve volbě práva. Zákon však stanoví, z jakých řádů mohou vybrat (1) lex patriae jednoho z manželů, 2) obvyklý pobyt manželů, 3) lex rei sitae (nemovitost, o kterou ve sporu jde), 4) české právo). Je zde stanovena nutná forma notářského zápisu, pokud je uzavřeno v cizině.

UZNÁNÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TÝKAJÍCÍCH SE POMĚRU MEZI MANŽELY (NAPŘ. ROZVOD…)

Primárně upraveno nařízením Brusel IIbis, ale § 51–52 ZMPS se použije, pokud by nedošlo k aplikaci úpravy unijní či mezinárodní. Tato úprava v rámci ZMPS je lex specialis k § 16 odst. 2 ZMPS. Uplatní se v případě uznání rozhodnutí, které pochází z nečlenského státu EU, který není ani smluvním státem Haagské úmluvy o rozvodech (+ zde neexistuje ani žádná dvoustranná smlouva o právní pomoci pro ČR.

NAŘÍZENÍ O MAJETKOVÝCH POMĚRECH REGISTROVANÝCH PARTNERŮ

Jedná se o nařízení, které je přijato v režimu tzv. posílené spolupráce. Tento režim se zvolil z toho důvodu, že některé členské státy se proti registrovanému partnerství poměrně ostře vymezují (např. Polsko). Toto nařízení se použije od 19. ledna 2019 a nahrazuje právní úpravu ZMPS v tomto směru. Partneři se mohou dohodnout na tom, ze které země budou právní předpisy, které se budou uplatňovat na majetek jejich registrovaného partnerství, a to buď: (čl. 22 – volba práva)

- země, v níž má jeden nebo oba „obvyklý pobyt“,
- země státní příslušnosti některého z manželů nebo partnerů,
- země, podle jejíhož práva registrované partnerství vzniklo.

Pokud si pár z těchto možností nevybere, bude v případě manželského majetku příslušnost stanovena na základě (bráno v pořadí): (čl. 26 – objektivní hraniční určovatel)

- země, v níž oba z páru žili po ukončení manželství, nebo
- společné státní příslušnosti páru po ukončení manželství, nebo

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

- země, s níž je pár nejblíže spojen v době ukončení manželství.

Definice registrovaného partnerství pro účely nařízení = právně upravený režim společného života dvou osob, jehož registrace je podle dotčeného práva povinná a jenž splňuje právní náležitostí vyžadované tímto právem pro jeho vznik (čl. 3 odst. 1 písm. a)).

Příslušnost: je upravena pro tyto situace: příslušnost v případě úmrtí jednoho z partnerů (čl. 4) a příslušnost v případech zrušení registrovaného partnerství nebo jeho prohlášení za neplatné (čl. 5). Příslušnost v ostatních případech se řídí dle kaskády kritérií (v čl. 6) – poslední – soudy členského státu, podle jehož práva registrované partnerství vzniklo. Rovněž je možné provést volbu soudu (čl. 7). Tichá prorogace je rovněž možná (tzv. příslušnost založená na účasti odpůrce na řízení (čl. 8)). Institut „forum necessitatis“ nalezneme upravený v čl. 11.

V oblasti uznání a výkonu: Použije se pouze mezi členskými státy. Uznání je upraveno v čl. 36. Důvody pro odepření uznání (čl. 37). Zákaz přezkumu příslušnosti soudu původu je upraven (čl. 39). Je zde rovněž vyloučen přezkum ve věci samé (čl. 40). Hodí se říct, že uznání a výkon rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství neznamená uznání registrovaného partnerství, které je jejich základem.

NAŘÍZENÍ O MAJETKOVÝCH POMĚRECH MANŽELŮ

Mezi hlavní cíle tohoto nařízení patří: stanovit jeden příslušný orgán, stanovit jedno rozhodné právo, zavést volný pohyb soudních rozhodnutí, dát možnost autonomii vůle stran. Nařízení preferuje kritérium obvyklého pobytu. Je zde patrná snaha zabránit paralelním řízením.

Struktura nařízení je následující: preambule + 70 článků v 6 kapitolách: 1) Oblast působnosti a definice, 2) Příslušnost, 3) Rozhodné právo, 4) Uznávání, vykonatelnost a výkon rozhodnutí, 5) Veřejné listiny a soudní smíry a 6) Obecná a závěrečná ustanovení.

Věcná působnost nařízení je vymezena jakožto: Majetkové poměry manželů (čl. 1 odst. 1) v tomto ohledu lze vnímat toto vymezení jako soubor pravidel týkajících se majetkových poměrů mezi manžely navzájem a ve vztahu ke třetím osobám vyplývajících z manželství nebo z jeho zrušení (čl. 3 odst. 1 písm. a). Vyloučené otázky jsou upraveny v čl. 1 odst. 2. Manželství je vykládáno podle lex fori (bod 17 preambule).

Územní působnost nařízení je vymezena v bodě 11 preambule, čl. 70. Jedná se celkem o 19 členských států EU (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Estonsko).

Časová působnost nařízení je od 29. ledna 2019 (čl. 70). Přechodná ustanovení (konkrétně pak čl. 69) zavádí osobní působnost nařízení, kde záleží na části nařízení, v které se pohybujeme.

Pro rozhodné právo je zde stanovena univerzální použitelnost. V oblasti uznání a výkonu se musí jednat o rozhodnutí vydané v členském státě.

PŘÍSLUŠNOST SOUDU

V případě smrti jednoho z manželů (v čl. 4) a v případech rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné (v čl. 5). Lze akceptovat i dohodu manželů pro některé případy. V ostatních případech je stanovena příslušnost v (čl. 6). Zde je příslušnost uvedena hierarchicky (= kaskádovitě): obvyklý pobyt manželů v době zahájení řízení u soudu/poslední obvyklý pobyt manželů, pokud zde v době zahájení řízení u soudu jeden z manželů dosud žije/obvyklý pobyt odpůrce v době zahájení řízení u soudu/státní příslušnost manželů v době zahájení řízení u soudu.

Volba soudu je upravena v čl. 7. Toto nařízení zná i tzv. tichou prorogaci, která je upravena v čl. 8. Zde je možnost podat námitku nepříslušnosti.

Nařízení zná i tzv. alternativní formu příslušnosti, která je upravena v čl. 9, ale v tomto kontextu se jedná o příslušnost, která je využívána ve výjimečném případě (např. když nelze uznat manželství, tak soud v tomto směru může).

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Institut „forum necessitatis“ je upraven v čl. 11. Je to situace, kdy žádný soud členského státu není příslušný podle jiných pravidel příslušnost soudů členského státu. Jedná se o výjimečný případ, kdy ve třetím státě není řízení možné nebo jej v něm nelze rozumně zahájit nebo vést.

Nařízení pamatuje rovněž na úpravu institutu přezkoumání příslušnosti (čl. 15. Jedná se o povinnost soudů členských států, u kterých bylo zahájeno řízení, ale které nejsou příslušné podle žádného z pravidel, z vlastního podnětu prohlásit svoji nepříslušnost. Litispendence je upravena v čl. 17 jedná se o povinnost soudu členského státu, u něhož bylo řízení v téže věci mezi týmiž stranami zahájeno později, bez návrhu přerušit řízení

ROZHODNÉ PRÁVO

V tomto kontextu se uplatňuje princip jednoty (čl. 21) a upravují se majetkové poměry jako celek. Nebere se v potaz povaha a poloha majetku. Hlavním hraničním určovatelem je zde volba práva (čl. 22) – volba práva je zde kolizně omezena. Navazuje se zde na: právo státu obvyklého pobytu alespoň jednoho z (budoucích) manželů v době uzavření dohody o volbě práva/právo státu státní příslušnosti alespoň jednoho z (budoucích) manželů v době uzavření dohody o volbě práva

Pokud neexistuje volba práva, tak nařízení obsahuje kaskádu hraničních určovatelů v čl. 26 odst. 1 - První společný obvyklý pobyt manželů po uzavření manželství/společná státní příslušnost manželů v době uzavření manželství (čl. 26 odst. 2) /nejužší spojení v době uzavření manželství (tzv. úniková doložka (čl. 26 odst. 3) /poslední společný obvyklý pobyt manželů.

Působnost rozhodného práva je vymezena pak v čl. 27.

Toto nařízení rovněž pamatuje na ochranu práv třetích osob: třetí osoby jsou chráněny před ztrátou nabytých práv v důsledku retroaktivní volby práva (čl. 22 odst. 3), při použití únikové doložky (čl. 26 odst. 3) a před použitím manželského majetkového statutu, který nemohly předvídat (čl. 28).

Další otázky upravené tímto nařízením: Přizpůsobení (adaptace) věcných práv (čl. 29), imperativní normy lex fori (čl. 30), výhrada veřejného pořádku (čl. 31), vyloučení zpětného a dalšího odkazu (čl. 32), mezioblastní (interlokální) kolize (čl. 33) a meziosobní (interpersonální) kolize (čl. 34)

Uznání je upraveno v čl. 36 a čl. 37 pak upravuje důvody pro odepření uznání. Je zde stanoven zákaz přezkumu příslušnosti soudu původu (v čl. 39). Rovněž je vyloučen přezkum ve věci samé v čl. 40. Zde je dobré zmínit, že uznání a výkon rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů manželů neznamená uznání manželství, které je jejich základem.

ZMPS se používá pro případy, které nastaly před 29. lednem 2019. Mezinárodní příslušnost je upravena v čl. 69 odst. 1, kde jsme odkázáni do úpravy ZMPS (§ 6, 85 a 86). Rozhodné právo a použití ZMPS je upraveno v čl. 69 odst. 3, kde jsme odkázáni do úpravy ZMPS (§ 49 odst. 3 a 4). V § 49 odst. 3 je obsažena kaskáda objektivních hraničních určovatelů: společný obvyklý pobyt manželů/společná státní příslušnost manželů. Smluvená úprava manželského majetkového práva = manželské majetkové smlouvy je upravena v § 49 odst. 4.

Použití ZMPS v oblasti uznání a výkonu je upraveno v čl. 69 odst. 2.

19. Rodinné právo (vztahy mezi rodiči a dětmi) s mezinárodním prvkem.

Přehled pramenů právní úpravy a nařízení Brusel IIbis **viz otázka č. 18.**

STRUKTURA PRÁVNÍ ÚPRAVY DLE ZMPS

Zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje rodinné právo v hlavě V a hlavě VI v § 47-67

Poměry mezi manžely (§ 47-52)

Poměry mezi rodiči a dětmi a některé obdobné poměry (§ 53-58)

Práva neprovdané matky (§ 59)

Osvojení (§ 60-63)

studocu

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Poručenství a opatrovnictví nad nezletilými (§ 64-66)

Registrované partnerství a obdobné poměry (§ 67)

NAŘÍZENÍ O VÝŽIVNÉM (ČL. 15) VS. HAAGSKÝ PROTOKOL O VÝŽIVNÉM

„Právo rozhodné pro otázky vyživovacích povinností se v členských státech, které jsou vázány Haagským protokolem ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti (dále jen „Haagský protokol z roku 2007"), určuje v souladu s uvedeným protokolem."

Nařízení o výživném (unijní úprava) tak samo o sobě neupravuje kolizně problematiku vyživovací povinnosti, ale odkazuje pouze na Haagský protokol o výživném. Nařízení o výživném vznikalo ve stejné době jako Haagský protokol o výživném. Potenciálně tedy mohlo dojít ke kolizím a překrývání těchto právních úprav. Z toho důvodu se Evropská unie poměrně prozřetelně rozhodla, že dá přednost v tomto Haagskému protokolu a vtáhne tedy úpravu z tohoto dokumentu do sebe odkazem v článku 15. Haagský protokol o výživném územně nepůsobí na Dánsko a VB – ostatní působnosti jsou však identické s Nařízením o výživném. Zajímavostí u Haagského protokolu o výživném je, že nerozlišuje mezi výživným mezi manželi a rozvedenými manželi.

NAŘÍZENÍ O VÝŽIVNÉM

Toto nařízení má velmi širokou věcnou působnost, protože se týká vyživovací povinnosti z rodičovství, manželství i švagrovství. Časově je toto nařízení použitelné od 18.6.2011. Územní působnost tohoto nařízení je pro všechny členské státy kromě Dánska. Osobní působnost nařízení se vztahuje na osoby dle jejich obvyklého pobytu. U problematiky nakládání s cizím rozhodnutím je rozhodující aspekt původ daného rozhodnutí.

V rámci příslušnosti je patrná preference pro toho, kdo výživné nárokuje.

Příslušnost:

- Obecně (článek 3) – zde je rozhodující obvyklý pobyt osoby
- Prorogace (článek 4) – volba sudiště (nařízení výslovně upravuje, jaké sudiště si lze zvolit); v případě mladšího dítěte nelze volbu sudiště provést
- Podřízení se zahájenému řízení (článek 5)

POMĚRY MEZI RODIČI A DĚTMI

Okruhy úpravy:

- Určení a popření rodičovství
- Vztahy mezi rodiči a dětmi – výchova, výživa, péče o nezletilé
- Vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi

Prameny této právní úpravy:

- Nařízení Brusel IIbis, Nařízení o výživném
- Haagská úmluva o ochraně dětí
- ZMPS - § 53 až § 58

URČENÍ RODIČOVSTVÍ

Zjištění a popření rodičovství je upraveno v ZMPS. Procesní normy jsou obsaženy v § 53. § 54 je kolizní normou (/1 – určení a popření rodičovství se řídí právním řádem státu, jehož příslušnost nabylo dítě narozením; pokud d

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

narozením více než jednu státní příslušnost, rozhoduje se podle českého právního řádu; jestliže je v zájmu dítěte, tak se použije právního řádu státu, v němž měla matka dítěte obvyklý pobyt v době početí; /2 – rozšiřující kolizní norma – pokud dítě žije v ČR a svědčí tomu rovněž i zájem dítěte, tak se použije české právo; /3 – podpůrná kolizní norma – u platnosti uznání otcovství postačí stane-li se tak podle právního řádu státu, kde k uznání došlo). § 55 upravuje poté uznání cizích rozhodnutí ve věcech určení a popření rodičovství.

VZTAHY MEZI RODIČI A DĚTMI VE VĚCECH VÝŽIVY

Odkazuje zde české ZMPS na Haagský protokol o výživném. K tomuto odkazu dochází na základě odkazu od Nařízení o výživném (čl. 15) – (§ 57/1).

VZTAHY MEZI RODIČI A DĚTMI VE VĚCECH VÝCHOVY A PÉČE

Procesní normy jsou obsaženy v nařízení Brusel IIbis. Kolizní normou pro tyto vztahy je pak § 57/2 – zde je odkazováno do Haagské úmluvy o ochraně dítěte. Tato úmluva má působnost erga omnes (bez ohledu na právo rozhodné, zda se jedná o rozhodné právo některého členského státu EU) a vylučuje zpětný a další odkaz.

PRÁVA NEPROVDANÉ MATKY

České právo považuje práva neprovdané matky a neprovdané těhotné ženy za druh vyživovací povinnosti, takže procesní normy upraveny v Nařízení o výživném. Kolizní úprava je v českém ZMPS. S tím, že kolizní úprava je v českém ZMPS a není rovněž obsažena v Nařízení o výživném jsou často v odborných kruzích dohady.

Rozlišujeme:

- **Práva neprovdané těhotné ženy vůči otci dítěte** – § 59/1 – obvyklý pobyt v době podání žádosti, je zde možnost dovolat se hraničního určovatele lex patriae v době narození dítěte
- **Práva neprovdané matky vůči otci dítěte** - § 59/1 – obvyklý pobyt matky v době narození dítěte

OSVOJENÍ

Jedná se o natolik citlivou problematiku, že zůstává zcela neupravena unijním právem. Unijní úprava považuje tento vztah za natolik významný – vztah mezi rodičem a dítětem, že ponechává v této problematice volnou ruku vnitrostátním úpravám. Kolizní úprava je tedy v českém ZMPS. Konkrétně je obsažena v § 61/1, kde je stanoven hraniční určovatel lex patriae osvojitele a osvojence. Druhý odstavec tohoto paragrafu upravuje situaci, kdy má osvojitel a osvojenec rozdílnou státní příslušnost. V tomto případě se zohledňují obě příslušnosti (je to důsledek velké důležitosti tohoto tématu). V § 61/3 je upravena situace, když je třeba použít zahraničního právního řádu, který osvojení nedovoluje nebo jej připouští jen za okolností mimořádně tíživých, tak se použije českého právního řádu, jestliže osvojitel nebo alespoň jeden z osvojujících manželů nebo osvojenec mají v ČR obvyklý pobyt. K osvojení do zahraničí je nutné souhlasu Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Účinky osvojení jsou upraveny v § 62/1. Poměry mezi osvojencem a osvojiteli jsou obsaženy v § 62/2. Procesní normy neplynou z nařízení Brusel IIbis (čl. 1 odst. 3 písm. b)), z toho důvodu mají pravomoc české soudy upraveny v § 60 ZMPS. Výlučně české soudy u osvojení českých nezletilců. Otázku uznání cizích rozhodnutí o osvojení upravuje článek 63. K problematice uznání cizích rozhodnutí se váže jeden z Nálezů ÚS Pl. ÚS 6/20–V tomto nálezu šlo o situaci, kdy bylo odepřeno v ČR uznání osvojení pro 2 registrované partnery. ÚS uvedl, že je na ČR, aby si stanovila podmínky pro možnost osvojení. Z tohoto ÚS plyne závěr, že nelze uznat faktickou životní realitu za předpokladu, že tyto podmínky nejsou zákonem v ČR dány. Označil českou úpravu ZMPS za souladnou s ústavním pořádkem.

PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ NAD NEZLETILÝMI

Procesní normy jsou obsaženy v nařízení Brusel IIbis. Kolizní normy pak v českém ZMPS. Konkrétně pak v § 65/1-3. Je zde opět odkazováno do Haagské úmluvy o ochraně dětí. Pro poručenství a opatrovnictví se použije české hmotné právo, pokud o nich koná řízení český soud. Dále pak § 65/1 stanovuje možnost přihlédnutí k jinému právnímu řádu.

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ A OBDOBNÉ POMĚRY

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Jedná se o trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví (zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství). Nařízení Rady (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství upravuje tyto poměry. Pro ČR je toto nařízení závazné ve formě posílené spolupráce a to od 29. ledna 2019, kdy nařízení vstoupilo v platnost. Procesní normy jsou obsaženy v českém ZMPS § 67/1 – zrušení/neplatnost/neexistence – rozhodují české soudy, pokud bylo registrované partnerství uzavřeno v ČR nebo alespoň jeden z partnerů český občan a obvyklý pobyt má v ČR. Kolizní normy upraveny v § 67/2 – účinky způsobilost, způsob uzavření, zrušení – právo rozhodné bude dle místa uzavření registrovaného partnerství. Uznání těchto rozhodnutí je upraveno v § 67/3, kde je stanoveno, že se tyto rozhodnutí uznávají bez dalšího řízení.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

DOPLŇKOVÉ OTÁZKY

- Jak řešit příklady v MPS? (postup + metodika).

URČENÍ ROZHODNÉHO PRÁVA – ŠABLONA

1) Určení fóra – V zadání se nachází informace, že případ máme řešit z pohledu českého soudu, takže fórum v tomto případě budou české soudy (ČR).

2) Určení kvalifikační metody – Jelikož se nacházíme u případu, který bude řešen z pohledu českého soudu, tak použiji metodu LEX FORI (§ 20 – ZMPS, případně + funkční dle odst. 2, nebo + lex causae dle odst. 3, nebo lex rei sitae dle § 69). Dále použiji metodu AUTONOMNÍ – protože zde bude docházet k aplikaci unijního předpisu a ČR je vázáná evropskými unijními předpisy.

3) Určení kvalifikačního statutu – Určení toho, jaké právo se použije – unijní a české právo, případně mezinárodní smlouva

4) Určení právního vztahu – soukromoprávní/veřejnoprávní

5) Určení právního odvětví – např. občanské právo/obchodní právo…

6) Určení typu právního vztahu – smlouva/mimosmluvní závazkový vztah a co konkrétně řešíme – neplatnost, porušení smlouvy, způsobilost, … (např. kupní smlouva/spotřebitelská smlouva…)

7) Určení mezinárodního prvku – Je mezinárodní prvek dostatečně významný? O jaký se konkrétně jedná?

8) Určení právního předpisu – např. Nařízení Řím I./ II./ZMPS (př. § 101 Mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy)

9) Pokud Řím I

a) Určení věcné, časové, osobní a územní **působnosti** (viz tabulka)
b) Je zde **speciální působnost** dle čl. 5-8? (Smlouvy o přepravě, spotřebitelské, pojistné, pracovní)
c) Byla provedena **volba práva** dle čl. 3?
d) **Obecná působnost** dle čl. 4
e) (nezapomenout na čl. 12 „právem rozhodným pro smlouvu se řídí zejména výklad, plnění závazků, důsledky porušení, …)
f) Meze obligačního statutu – Okruh věcí, na které dopadá rozhodné právo je omezen mezemi obligačního statutu.
    - Meze obligačního statutu V ŘÍM I. čl. 10-17.
    - V ZMPS osobní statut § 29-30 a věcný statut § 69
    - Materiální platnost čl. 10 – lex causae (pro materiální platnost se použije stejný právní řád jako pro hlavní závazkový vztah)
    - Formální platnost čl. 11 – lex causae

10) Pokud Řím II

a) Určení věcné, časové, osobní a územní **působnosti** (viz tabulka)
b) Byla provedena **volba práva** dle čl. 14?
c) Civilní delikty
    - **speciální** pravidla

        škoda způsobená vadou výrobku čl. 5

        nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž čl. 6

        škoda na životním prostředí čl. 7

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

porušení práv z duševního vlastnictví čl. 8

protestní akce v kolektivním vyjednávání čl. 9

- **obecné** pravidlo – lex loci damni infecti čl. 4 (právo země, kde vznikla škoda)

  pokud stejné bydliště subjektů – Lex domicilli čl. 4 odst. 2

  úniková doložka odst. 3 (užší spojení s jinou zemí)

d) Bezdůvodné obohacení čl. 10
e) Nepřikázané jednatelství čl. 11
f) Předsmluvní odpovědnost čl. 12
g) použitelnost čl. 8 i v této kapitole (práva z duševního vlastnictví) čl. 13

11) Určení konkrétního právního řádu na základě výše uvedených kroků

Pozn.: V rámci kvalifikace je nutné zohlednit i případné INCOTERMS doložky a zakomponovat jejich význam do řešení příkladu. Není možné je opomenout a v řešení je nutné je výslovně zhodnotit.

URČENÍ SUDIŠTĚ – ŠABLONA

1) Určení fóra – V zadání se nachází informace, že případ máme řešit z pohledu českého soudu, takže fórum v tomto případě budou české soudy (ČR).

2) Určení kvalifikační metody – Jelikož se nacházíme u případu, který bude řešen z pohledu českého soudu, tak použiji metodu LEX FORI (§ 20 – ZMPS). Dále použiji metodu AUTONOMNÍ – protože zde bude docházet k aplikaci unijního předpisu a ČR je vázaná evropskými unijními předpisy.

3) Určení kvalifikačního statutu – unijní a české právo (povětšinou)

4) Určení právního vztahu – soukromoprávní/veřejnoprávní

5) Určení právního odvětví – např. občanské právo/obchodní právo…

6) Určení mezinárodního prvku – (Je mezinárodní prvek dostatečný?)

7) Určení typu závazku – smlouva/mimosmluvní závazkový vztah a co konkrétně řešíme – neplatnost, porušení smlouvy, způsobilost, … (např. kupní smlouva/spotřebitelská smlouva…)

8) Určení právního předpisu – např. Nařízení Brusel Ibis/II bis…

9) Pokud Brusel Ibis

a) Určení věcné, časové, osobní a územní **působnosti** (viz tabulka)
b) Je zde **výlučná** příslušnost dle článku 24?
c) Je zde **prorogace** dle článku 25 nebo tichá dle článku 26?
d) Je zde **speciální** příslušnost dle článků 10-23 (pojištění, spotřebitel, pracovní smlouvy)?
e) **Obecná** (“základní”) příslušnost dle článku 4!
f) + zvláštní (“**alternativní**”) příslušnost dle článku 7 (pokud byla určena obecná, vždy k ní určit i alternativní)
   - pokud odst. 1 – pokud nebylo určeno místo plnění konkrétního závazku (např. pro zaplacení kupní ceny účet u banky v zemi X), použijeme písm. b), pokud místo plnění určeno bylo, přejdeme do písm. a)
   - Pokud odst. 2 - “místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události” → vykládá se jako místo kde vznikla škoda a místo, kde se projevily účinky škodné události! (nezapomenout určit obojí)
   - + dále odst. 3-7

10) Příslušnost je možné určit i podle jiných přepisů – Brusel IIbis, EET, DN, EPR, …

11) Závěr – Kde bude sudiště? – např. Žaloba může být podána u polského soudu (na základě zvláštní příslušnosti dle čl. 7 odst. 2) nebo u českého soudu (na základě obecné příslušnosti dle článku 4).

TABULKA PŮSOBNOSTÍ

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

PŘEDPISY/PŮSOBNOSTI	Věcná	Osobní	Územní	Časová
Brusel I bis	Věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu	Žalovaný má bydliště na území členského státu čl. 4 + čl. 63 (výj. u prorogace – příslušnost je daná dohodou)	Přímo použitelné ve všech členských státech EU + s Dánskem dohoda o uznání a výkonu rozhodnutí	Řízení zahájená od 10. 1. 2015
Brusel II bis	Občanskoprávní věc týkající se rozvodu, rozluky, prohlášení manželství za neplatné a určení, zda tu manželství je či není; přiznání výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti	Pro určení mezinárodní příslušnosti soudů – bydliště osoby Pro uznání a výkon rozhodnutí – původ rozhodnutí (pouze soudy členského státu EU)	Přímo použitelné ve všech členských státech EU kromě: Dánska	Řízení zahájená, veřejné listiny přijaté, dohody uzavření od 1. 3. 2005
Řím I.	Smluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva; kolize pr. řádu – čl. 1 (smlouvy)	Univerzální použitelnost (erga omnes) – čl. 2	Přímo použitelné ve všech členských státech EU kromě: Dánska	Použitelné od 17.12.2009
Řím II.	Mimosmluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva; kolize pr. řádu – čl. 1 (delikty) – nevztahuje se na: osobnostní práva	Univerzální použitelnost (erga omnes) – čl. 3	Přímo použitelné ve všech členských státech EU kromě: Dánska	Použitelné od 11.1.2009
ZMPS	§ 1 poměry s mezinárodním prvkem ve vyjmenovaných oblastech (soukromé právo)	Soudy a jiné orgány + FO a PO nacházející se na území ČR	Národní předpis – ČR	Od 1.1.2014
Haagská úmluva o právu rozhodném pro dopravní nehody	Dopadá na silniční nehody, přičemž nejde o vyloučenou otázku podle čl. 2	Erga omnes	Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Černá Hora, Maroko, Srbsko, Švýcarsko a	K nehodě došlo po roce 1976

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

			Ukrajina + členské státy EU	
Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu	Dopadá na záležitosti s mezinárodním prvkem; dopadá jen na výlučné dohody o volbě soudu; dopadá jen na věci občanské + obchodní s vyloučením spotřebitelských otázek, pracovních otázek + další otázky uvedené v čl. 2 odst. 2	? (asi Erga omnes)	Mexiko, Singapore, Černá Hora, Dánsko, Velká Británie, EU	?
Nařízení o evrop. plateb. rozkazu	Věci občanské a obchodní i bez ohledu na povahu soudu – čl. 1 EPR	Přeshraniční případy (čl. 3) – alespoň jedna ze stran bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byl podán návrh na vydání platebního rozkazu	Členské státy vyjma Dánska (čl. 2 odst. 3)	Použije se od 12. 12. 2008, s výjimkou článků 28, 29, 30 a 31, které se použijí od 12. června 2008 (čl. 33)
Nařízení o výživném	Věcná působnost (čl. 1) – vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství	Příslušnost – obvyklé bydliště (zásadně) Uznání a výkon – rozhodnutí vydané soudem členského státu (x Dánsko)	Členské státy EU kromě Dánska	Od 18. 6. 2011
Brusel Ibis – v oblasti UZNÁNÍ A VÝKONU	Věci občanské a obchodní – čl. 1 (bez ohledu na druh soudu) – soudní rozhodnutí/veřejné listiny/soudní smíry	Musí se jednat o soudní rozhodnutí ze členského státu EU	Soudy členských států EU	Od 10.1.2015
Nařízení o dědictví	Čl. 1 – vymezena věcná působnost (dědění majetku zemřelých	Příslušnost – obvyklý pobyt zůstavitele	EU kromě Dánska a Irska	Dědictví osob, které zemřely od 17.8.2015 (čl. 83

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

	osob, nepoužije se na daňové a celní věci) – negativní výčet	(zásadně) Rozhodné právo – univerzální Uznání a výkon – rozhodnutí vydané soudem členského státu (x Dánsko, Irsko)		3)
Nařízení o drobných nárocích	Věci občanské a obchodní	Přeshraniční případ	EU kromě Dánska	Od 1.1.2009
Nařízení o evropském exekučním titulu	Věci občanské a obchodní	Přeshraniční případ	EU kromě Dánska	Použije se od 21. října 2005 s výjimkou článků 30, 31 a 32, které se použijí od 21. ledna 2005
Haagský protokol o výživném	Vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů	Erga omnes	Smluvní státy Haagské konference	???
Římská úmluva	Smlouvy s mezinárodním prvkem (X čl. 1 odst. 2,3) – NE pojistné smlouvy	Erga omnes	Smluvní státy (členské státy ES)	Smlouvy uzavřené mezi 1.7.2006 a 16.12.2009
Luganská úmluva	Občanské a obchodní věci	Domicil žalovaného na území smluvních stran	Smluvní strany Úmluvy	Od 1.1.2011

TABULKA – NAŘÍZENÍ BRUSEL IBIS – PRAVIDLA O PŘÍSLUŠNOSTI

Typ příslušnosti	Článek nařízení	Vazba na jiné příslušnosti	Poznámka
Základní	4	Na čl. 7 a 8	
Alternativní	7 + 8	Na čl. 4	Musí být dána základní příslušnost
Speciální	10-23	Přednost před základní a alternativní příslušností	Prorogace výslovně omezena
Výlučná	24	Přednost přede všemi ostatními příslušnostmi	V rámci působnosti nelze využít jiné ustanovení
Dohodnutá	25	Přednost přede všemi mimo výlučné	U speciální vymezena a omezena

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Podřízení se zahájenému řízení	26	Přednost přede všemi mimo výlučné	U speciální vymezena a omezena

TABULKA – EVROPSKÝ EXE. TITUTL VS. EVROPSKÝ PLATEB. ROZKAZ VS. DROBNÉ NÁROKY

Evropský exekuční titul (EET)	Evropský platební rozkaz (EPR)	Drobné nároky (DN)
Řeší nesporné nároky	Řeší „nesporné“ nároky	Řeší sporné i nesporné nároky
Týká se peněžitých nároků, výše je zde neomezena	Týká se peněžitých nároků, výše je zde neomezena	Týká se peněžitých i nepeněžitých nároků max. 5000 EUR
Je to jen „potvrzení“ exekučního titulu	Samostatné nalézací řízení	Samostatné nalézací řízení

TABULKA HRANIČNÍCH URČOVATELŮ

HRANIČNÍ URČOVATEL LATINSKY	HRANIČNÍ URČOVATEL ČESKY
lex patriae	právo státní příslušnosti
lex domicilii	obvyklý pobyt
lex loci incorporationis	právní řád, podle kterého vznikla právnická osoba
lex loci actus	místo (učinění) jednání
lex loci conclusionis contractus	právo uzavření smlouvy
lex loci solutionis	místo plnění
lex loci laboris	místo výkonu práce
lex loci delicti	místo deliktu
lex loci damni infecti	místo vzniku škody
lex loci delicti commissi	místo deliktního jednání
lex fori	právo sídla soudu, úřadu
lex electa, lex voluntatis	volba práva
lex causae	hraniční určovatel, který navazuje na právo, kterým se řídí základní právní vztah
lex rei sitae	právo polohy věci
lex loci protectionis	právo místa ochrany práva
lex loci expeditionis	právo místa odeslání věci
lex loci destinationis	právo místa určení věci
lex situs chartae	právo místa cenného papíru
lex bandarae	právo vlajky lodi

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

● Vybrané stěžejní příklady se vzorovým řešením.

V souvislosti s touto kapitolou bychom rádi upozornili na publikaci, která je dostupná na tomto odkaze: http://dovednosti.law.muni.cz/dok/Klauzury.pdf

Tato publikace se přímo zabývá tím, jak psát klauzurní práce. Především jsou zde materiály pro psaní klauzur v rámci předmětu Právo mezinárodního obchodu (PMO), ale jelikož je tento předmět vyučován stejnou katedrou, tak dává smysl mu věnovat patřičnou pozornost.

PŘÍKLAD Č. 1

V březnu 2020 pan Barák reklamoval zakoupený mobil. Švédská společnost MobilSweden však odmítla reklamaci uznat. Pan Barák se rozhodl podat žalobu. Určete sudiště.

Jedná se o soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem, který spočívá v uzavření kupní smlouvy mezi švédskou společností a českým občanem. Konkrétně kvalifikuji jako práva z vadného plnění, tzn. ze smluvního závazkového vztahu. Pro určení sudiště připadá v úvahu použití nařízení Brusel I bis, provedu aplikační test.

Věcná působnost je splněna, protože se jedná o nárok vyplývající z vadného plnění, což je věc občanská ve smyslu čl. 1 nařízení, také se nejedná o vyloučenou otázku podle čl. 1/2 nařízení. Časová působnost podle čl. 66 je splněna, protože řízení musí být zahájeno po 10.1.2015, což je splněno, protože mobil byl zakoupen v zimě 2019/2020. Osobní působnost podle čl. 4 je splněna, protože žalovaný (MobilSweden) má bydliště (čl. 63) na území členského státu EU – ve Švédsku. Územní působnost je splněna, předpokládám sudiště na území členského státu EU.

O výlučnou příslušnost podle čl. 24 se nejedná, k prorogaci také nedošlo. Jedná o speciální příslušnost podle čl. 17 a násl. nařízení, neboť byla uzavřena spotřebitelská smlouva ve smyslu čl. 17/1 písm. a) – pan Barák smlouvu uzavřel mimo svou podnikatelskou nebo profesionální činnost a koupil movitou věc (mobil) na splátky – pan Barák je podle nařízení tzv. pasivní spotřebitel. Podle čl. 18/1 má pan Barák právo podat žalobu buď u soudů členského státu, v němž má smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má svoje bydliště. Pan Barák tak může žalobu podat buď v **ČR**, nebo ve **Švédsku**.

PŘÍKLAD Č. 2

Určete, jakým právem se řídí smlouva o koupi mobilu uzavřená mezi švédskou společností MobilSweden a panem Barákem.

Kvalifikaci byla provedena už u předchozí otázky. Pro určení rozhodného práva přichází v úvahu nařízení Řím I, provedeme aplikační test.

Věcná působnost je splněna, protože strany uzavřely kupní smlouvu, vznikl tedy smluvní závazkový vztah podle občanského práva (čl. 1). Časová působnost podle čl. 28 je také splněna, protože nařízení se použije na smlouvy uzavřené ode dne 17. 12. 2009 a předmětná kupní smlouva byla uzavřena v zimě 2019/2020. Osobní působnost je erga omnes a územní působnost je také splněna, protože sudiště je ve členském státě EU.

Volba práva podle čl. 3 neproběhla, v úvahu připadá speciální úprava ve čl. 6 – spotřebitelská smlouva. V tomto případě se nicméně tato úprava nepoužije, protože nejsou splněny podmínky pro její aplikaci – ze zadání vyplývá, že MobilSweden neprovozuje svou podnikatelskou činnost v ČR, ani se nijak nezaměřuje na české zákazníky. Právo rozhodné tedy určím podle čl. 4/1 písm. a) (náhradní hraniční určovatel) – smlouva o koupi zboží se řídí právem země, ve které má prodávající obvyklé bydliště, což je v našem případě Švédsko.

Smlouva o koupi mobilu se tedy bude řídit **švédským právem**.

PŘÍKLAD Č. 3

Určete sudiště pro případ, kdy pan Barák nesouhlasil s výpovědí z pracovního poměru a rozhodl se soudně bránit, protože na jeho místo manažera společnosti Neuhaster nastoupil o týden později jiný zaměstnanec.

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Jedná se o soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem, který spočívá v pracovněprávním vztahu mezi rakouskou společností a českým občanem, jedná se tedy o věc občanskou. Pro určení sudiště připadá v úvahu použití nařízení Brusel I bis, ověřím jeho působnost.

Věcná působnost (čl. 1 nařízení) je splněna, neboť se jedná o věc občanskou a nařízení spory vzniklé z pracovněprávních vztahů v čl. 1 odst. 2 ze své působnosti nevylučuje. Osobní působnost (čl. 4) je také splněna – žalovaný (společnost Neuhaster) má sídlo v Rakousku, tedy ve členském státě EU. Územní působnost rovněž sedí, nařízení je aplikováno před všemi členskými státy EU. A konečně, pan Barák výpověď dostal v roce 2019, takže časová působnost nařízení (v souladu s čl. 81 se použije na řízení zahájená po 10.1.2015) je také splněna. Nařízení Brusel I bis tedy v tomto případě můžeme aplikovat.

O výlučnou působnost podle čl. 24 se nejedná, ale jedná se o speciální příslušnost podle čl. 20 a násl. nařízení, protože se jde o spor vzniklý z pracovněprávního vztahu, který je založený na individuální pracovní smlouvě. Podle čl. 21/1 písm. a) může zaměstnanec (pan Barták) zaměstnavatele (společnost Neuhaster) žalovat u soudů členského státu, v němž má zaměstnavatel bydliště (resp. sídlo podle čl. 63 nařízení) – **tedy v Rakousku**. Druhou možností je pravidlo obsažené v čl. 21/1 písm. b) i), které zaměstnanci přiznává právo žalovat zaměstnavatele u soudu místa, kde nebo odkud zaměstnanec obvykle vykonává (resp. vykonával) svoji práci, což je rovněž Rakousko. **Příslušnými soudy pro rozhodnutí tohoto sporu jsou tedy rakouské soudy.**

Pracovní smlouva mezi panem Bartákem a společností Neuhaster obsahuje také prorogační doložku, nicméně tato doložka se vzhledem k čl. 23 nařízení Brusel I bis neaplikuje, protože od speciálních ustanovení, které se týkají příslušnosti ve věcech individuálních pracovních smluv, je možné se odchýlit pouze dohodou uzavřenou po vzniku sporu nebo dohodou, která zaměstnanci umožňuje podat žalobu u jiných soudů než u těch, u kterých to nařízení zaměstnanci umožňuje.

PŘÍKLAD Č. 4

Pan Barák během své cesty navštívil také švédské lyžařské středisko Åre. Zapůjčil si lyže. Při třetím sjezdu srazil pana Joakima, finského státního příslušníka s bydlištěm v Helsinkách. Pan Joakim upadl a kromě majetkové škody na svém oblečení utrpěl poranění ruky a nohy, což si vyžádalo ošetření u lékaře v tamější nemocnici. Lékařské ošetření stálo 22.500 švédských korun (v přepočtu cca 2.100 EUR). Částku za ošetření se pan Joakim rozhodl vymáhat po panu Barákovi. Určete, kde může podat žalobu. Neberte v potaz úvahy o pojištění.

+ Určete právo rozhodné pro nárok pana Joakima popsaný výše.

Jedná se o soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem, který spočívá v právní skutečnosti, která nastala v zahraničí. Konkrétně kvalifikuji jako nárok na náhradu škody a nemajetkové újmy z nehody na lyžích, tudíž z mimosmluvního závazkového vztahu. Pro určení sudiště provedu aplikační test nařízení Brusel I bis.

Věcná působnost je splněna, protože se jedná o nárok na náhradu škody, resp. nemajetkové újmy plynoucí z nehody na lyžích, což je věc občanská v souladu s čl. 1 Brusel I bis, rovněž se nejedná o vyloučenou otázku. Časová působnost podle čl. 66 nařízení je splněna – k nehodě došlo v zimě 2019/2020, tudíž řízení muselo být zahájeno po 10. 1. 2015. Osobní působnost podle čl. 4 je splněna, protože žalovaný (pan Barák) má bydliště v členském státě EU (ČR). Územní působnost je splněna, předpokládám sudiště na území členského státu EU.

O výlučnou příslušnost podle čl. 24 se nejedná, prorogace podle čl. 25 neproběhla, rovněž se nejedná o speciální příslušnost. Použijeme tedy základní příslušnost v čl. 4, podle které může pan Joakim podat žalobu ve státě, ve kterém má pan Barák bydliště – tedy v ČR. Dále je možné postupovat podle alternativní příslušnosti v čl. 7/2 (místo deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo ke škodné události – tzn. Švédsko). Místo škodné události je třeba vykládat jako místo příčiny nebo následku, v našem případě ale obě místa splývají. Pan Joakim může žalobu podat u švédských nebo českých soudů.

Kvalifikaci jsme již provedli výše. V úvahu připadá aplikace nařízení Řím II, provedeme aplikační test.

Věcná působnost je splněna, protože se jedná o nárok na náhradu škody (viz výše), tudíž o mimosmluvní závazkový vztah podle občanského práva v souladu s čl. 1 nařízení. Osobní působnost je erga omnes, časová působnost je také

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

splněna, neboť nařízení se aplikuje od 11.1.2009 a k naší nehodě došlo v zimě 2019/2020. Územní působnost je také splněna, nařízení se použije před soudy všech členských států EU.

Volba práva podle čl. 14 neproběhla, nejedná se ani o speciální skutkové podstaty v čl. 5-13. Pro určení rozhodného práva použijeme obecné pravidlo v čl. 4 – **rozhodným právem je právo země, kde škoda vznikla (Švédsko)**. Podle čl. 15 se rozhodným právem řídí zejména určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění, dále základ a rozsah odpovědnosti.

- Judikatura.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 7. prosince 2010. Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliveru Hellerovi. Spojené věci C-585/08 a C-144/09

Ve věci C-144/09 žalovala společnost Hotel Alpenhof, trvale sídlem v Rakousku, pana Petra Hellera, trvale bydlištěm v Německu, o zaplacení dlužné částky za služby. Pan Heller si přes internet pomocí e-mailu, který měla společnost na svých internetových stránkách uveden pro tyto účely, rezervoval několik pokojů na týdenní dovolenou. Pan Heller nebyl se službami hotelu spokojen a odjel bez zaplacení účtů. Společnost Hotel Alpenhof tedy žalovala pana Hellera a žalobu podala u rakouských soudů. Pan Heller oponoval tím, že jako německý občan musí být souzen u německých soudů. Rakouský nejvyšší soud (Oberster Gerichtshof) se proto obrátil na Evropský soudní dvůr s otázkou, jestli fakt, že jsou stránky společnosti, která nabízí své služby v jednom členském státě, dostupné i v jiných členských státech, znamená, že své služby zaměřují i na ostatní členské státy. Tedy jestli se tato skutečnost dá považovat za naplnění článku 15 odst.1 písm. c) Nařízení Rady (ES) č.44/2001 ze dne 22.prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. **Toto nařízeni ve svém Oddílu čtvrtém, jehož je článek 15 součástí, stanoví pravidla pro podání žalob ve věcech spotřebitelských smluv a to tak, že spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo u soudů členského státu, kde má bydliště smluvní partner. Smluvní partner ovšem musí spotřebitele žalovat u soudu členského státu, na jehož území má bydliště spotřebitel. Evropský soudní dvůr rozhodl tak, že je třeba ověřit, zda před případným uzavřením smlouvy z obsahu internetových stránek a z celkové činnosti podnikatele vyplývalo, že zamýšlí uzavřít smlouvu i se spotřebitelem, který má bydliště v jiném členském státu, než má podnikatel sídlo. Dále ESD judikoval demonstrativním výčtem obsah internetových stránek, ze kterého lze usuzovat, že podnikatel svou činnost zaměřoval i na zahraniční spotřebitele. Jsou to mezinárodní povaha činnosti, použití jiného jazyka, měny, jména domény prvního řádu, než které jsou ve státě, v němž má podnikatel sídlo, obvyklé, uvedení telefonického kontaktu s mezinárodním předčíslím a další.** Pouhá dostupnost internetové stránky podnikatele nebo jeho zprostředkovatelské společnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nepostačuje k tomu, aby smlouva mezi nimi uzavřená podléhala ustanovení čl.15odst.1 písm. c) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001

Rozhodnutí 20 Cdo 3102/2005

Dovolání bylo zamítnuto. Jelikož exekuční titul v souzené věci byl vydán dne 3. 10. 2000, tedy před přistoupením České republiky a Polské republiky k Evropské unii, ustanovení čl. 32 a násl. nařízení Rady (ES) č. 44/2001 na něj použít nelze.

Marc Rich & Co. AG proti Società Italiana Impianti PA, Věc C-190/89

Mezi společnostmi Marc Rich se sídlem ve Švýcarsku a Impianti se sídlem v Itálii, které obchodovaly s naftou, vznikl spor, zda smlouva, kterou uzavřely, obsahuje rozhodčí doložku. Londýnský odvolací soud předložil ESD otázku, zda má být čl. 1 odst. 2 bod 4 Úmluvy vykládán tak, že se vztahuje na právní spor zahájený u státního soudu, jehož předmětem je jmenování rozhodců. Platí vyloučení i tehdy, když předběžnou otázku v tomto sporu představuje platnost rozhodčí smlouvy? **ESD rozhodl, že pro aplikaci nařízení Brusel I je určující předmět sporu (hlavní nárok). Pokud předmět sporu souvisí s rozhodčím řízením, je je celý spor vyloučen z dosahu nařízení bez ohledu na případné předběžné otázky (tj. výjimka z čl. 1 odst. 2 bod 4 Úmluvy zahrnuje i jmenování rozhodců).**

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Nález Ústavního soudu ze dne 25.4.2006 709/05

“Přistoupení České republiky k Evropské unii mělo za následek převzetí všech právních závazků vyplývajících ze členství v EU, resp. ES, včetně převzetí celé masy právních předpisů, které jsou za podmínek v minulosti judikovaných Evropským soudním dvorem přímo aplikovatelné a mají přednost před domácími právními předpisy. Takovým předpisem je bez pochyby i nařízení Rady (ES) č. 44/2001, které jsou tedy obecné soudy povinny od 1. 5. 2004 aplikovat na případy uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných soudy členských států EU”

Rozhodnutí 20 Cdo 4032/2007

Podle ustálené soudní praxe i právní teorie platí, že rozhodnutí, má-li být uznáno podle Nařízení, musí být vydáno po vstupu Nařízení v platnost v České republice (tedy od 1. 5. 2004).

Andrew Owusu proti N. B. Jackson, jednajícímu pod obchodní firmou "Villa Holidays Bal-Inn Villas", a dalším. Věc C-281/02

Žalovaní v původním řízení podali k soudu námitku nedostatku příslušnosti, co se týče žaloby proti nim podané. Na podporu svého návrhu uplatnili, že spor má užší vztah k Jamajce, a soud tohoto státu je tedy příslušným soudem, před kterým může být spor vyřešen způsobem vhodnějším pro všechny účastníky řízení a za účelem dosažení lepší spravedlnosti. **Soudní dvůr rozhodl, že pravidla uvedená v bruselské úmluvě, a zejména základní pravidlo soudní příslušnosti podle místa bydliště žalovaného, mají povahu kogentní normy a že jejich použití nemůže být na základě vnitrostátního práva opominuto. To platí i ve vztahu k třetím zemím (“brání tomu, aby soud smluvního státu prohlásil, že není dána jeho příslušnost, která pro něj vyplývá z článku 2 uvedené úmluvy, z důvodu, že je vhodnější, aby dotčený spor rozhodl soud státu, jenž není smluvním státem úmluvy”).**

Tento judikát řešil mezinárodní prvek + bydliště žalovaného v členském státě dle čl. 4 (osobní působnost Brusel Ibis).

LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol. Věc C-29/76

Evropská organizace pro bezpečnost letecké navigace (dále jen “Eurocontrol”) uložila vlastníkům letadel povinnost zaplatit poplatek za užívání jejích bezpečnostních služeb. Eurocontrol podala žalobu k německému soudu, který měl pravomoc vykonat rozhodnutí, které vydal ve prospěch Eurocontrolbelgický soud, proti německé společnosti LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG. Belgický soud odsoudil německou společnost k zaplacení konkrétních poplatků, které dlužil za užívání služeb a zařízení Eurocontrol. Řízení prošlo několika instancemi. Věc se také octla před vyšším okresním soudem v Düsseldorfu (Oberlandesgericht, Düsseldorf), který ji na základě ustanovení článku 3Protokolu ze 3. června 1971 o otázkách týkajících se výkladu Úmluvy o pravomoci a výkonu rozhodnutí občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968 předložil Evropskému soudnímu dvoru. **Tázal se, zda se pro účely výkladu koncepce “občanské a obchodní věci” ve smyslu ustanovení článku 1 Úmluvy aplikuje právo státu, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí nebo právo státu, ve kterém má být výkon tohoto rozhodnutí nařízen. Soudní dvůr rozhodl, že nelze odkázat na právo jednoho z dotyčných států, ale je třeba odkázat zaprvé na cíle a soustavu úmluvy, a zadruhé na obecné zásady, jež vyplývají ze souboru vnitrostátních právních řádů. 2) Z působnosti úmluvy je vyloučeno rozhodnutí vydané ve sporu mezi veřejným orgánem a soukromoprávní osobou, kdy veřejný orgán jedná při výkonu svých pravomocí**

Tento judikát řešil tzv. vyloučené otázky z věcné působnosti nařízení Brusel Ibis. Zabýval se rovněž v souvislosti s tímto tzv. autonomním výkladem v unijním právu.

Jakob Handte & Co. GmbH proti Traitements Mécano-chimiques des Surfaces SA. Věc C-26/91

V letech 1984 a 1985 Traitements mécano-chimiques des surfaces SA (TMCS) registrovaná v Bonneville ve Francii prodala dva stroje na leštění kovu od firmy Bulla & Fils, společností s ručením omezeným podle švýcarského práva. Stroje byly vybaveny odsávacím systémem vyrobeným německou společností Handte, ale byl prodaný a instalovaný společností Handte France SARL, Strasbourg. V roce1987 TMCS podalo žalobu na Bula, Handte Germany a na Handte France k Tribunal de grande instance Bonneville ve Francii. Žádal kompenzaci za škodu způsobenou skutečností, že vyrobené a prodané zařízení nebylo slučitelné s hygienickými předpisy a předpisy o bezpečnosti práce a

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

zamýšlené účely nevyhovující. Soud rozhodl, že není v jeho pravomoci zabývat se žalobou proti Bula, na rozdíl od věci proti Handte Germany a Handtte France podle článku 5, odst. 1 Dohody z 27.9.1968 o pravomoci a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních ve znění dodatku z 9.10.1978 po přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Odvolání Handte Germany k odvolacímu soudu ve Francii (Cour d´appel Chambéry) bylo zamítnuto. Odvolání bylo podáno k soudu kasačnímu (Cour de Cassation), který vznesl otázku k Evropskému soudnímu dvoru v souladu s článkem 3 Protokolu z 3.6.1971 o výkladu Dohody. **Otázkou bylo, zda článek 5, odst. 1 Dohody je možno použít na žalobu mezi sub-kupujícími ("sub-buyer") zboží a výrobcem, který není prodejcem, a týkající se vad tohoto zboží nebo jeho pro zamýšlené účely nevyhovujícímu charakteru. Ustanovení čl. 5 bodu 1 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnuti v občanských a obchodních věcech musí být vykládáno tak, že se nevztahuje na spor posledního kupujícího věci s výrobcem, který není prodejcem, v souvislosti s vadami této věci nebo její nezpůsobilosti pro použití k určenému účelu.**

- **kritérium – místo plnění závazku, o který se jedná**
- **Dohoda stran/ neexistence dohody o místě plnění – lex fori**

Car Trim GmbH proti KeySafety Systems Srl. Věc C-381/08

V občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42, dále jen „nařízení"), a zejména otázky, jak je třeba rozlišovat mezi smlouvami o „prodeji zboží" a smlouvami o „poskytování služeb", jakož i určit místo plnění závazku v případě zásilkového prodeje. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Car Trim GmbH (dále jen „CarTrim") a podnikem KeySafety Systems Srl (dále jen „KeySafety" ohledně smluvních závazků stran týkajících se dodávky komponentů pro výrobu airbagových systémů.1) Článek 5 bod 1 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že smlouvy, jejichž předmětem je dodání zboží, které má být vyrobeno nebo zhotoveno, musí být kvalifikovány jako „prodej zboží" ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. b) první odrážky tohoto nařízení, i když kupující stanovil určité požadavky ohledně pořízení, zpracování a dodání zboží, aniž by poskytl materiály pro jeho výrobu nebo zhotovení, a dodavatel je odpovědný za kvalitu a soulad zboží sesmlouvou.2) Článek 5 bod 1 písm. b) první odrážka nařízení Rady (ES) č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě zásilkového prodeje musí být místo, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno, určeno na základě ustanovení této smlouvy**. Pokud nelze místo dodání určit na tomto základě bez odkazu na hmotné právo použitelné na smlouvu, je tímto místem místo fyzického předání zboží, na základě, něhož kupující nabyl nebo měl nabýt oprávnění skutečně s tímto zbožím nakládat v konečném místě určení prodeje.**

- Dohoda stran o místě dodání zboží/ místě poskytnutí služby
- Jinak – kam zboží bylo nebo mělo být dodáno/ kde služby byly nebo měly být poskytnuty
- Dohoda stran o místě plnění závazku, o který se jedná → písm. a)

Hypoteční banka, a. s. vs. Udo Mike Lindner. Věc C-327/10

Žalobou podanou dne 16. září 2008 k předkládajícímu soudu se Hypoteční banka, společnost založená podle českého práva se sídlem v Praze (Česká republika), domáhá toho, aby bylo U. Lindnerovi, německému státnímu příslušníkovi, uloženo zaplatit částku 4 383 584,60 CZK s úrokem z prodlení jako nedoplatek hypotečního úvěru, který byl poskytnut U. Lindnerovi na základě smlouvy uzavřené mezi účastníky řízení dne 19. srpna 2005. V článku VIII bodě 8 smlouvy si Hypoteční banka a U. Lindner dohodli s odkazem na § 89a občanského soudního řádu, že „pro případné spory ze […] smlouvy je příslušný obecný soud banky, určený podle jejího sídla zapsaného v obchodním rejstříku v době podání žaloby. Hypoteční banka nicméně uvádí, že se obrátila na „obecný soud žalovaného", a nikoliv na „obecný soud sídla banky", protože ke dni podání žaloby nemohla z důvodů nezávislých na její vůli předložit soudu originál smlouvy, a splnit tím zákonnou podmínku podání žaloby k posledně uvedenému soudu. Byla položena následující otázka soudu: Brání nařízení [č. 44/2001] použití takového ustanovení národního práva, které umožňuje vést řízení proti osobám, jejichž pobyt není znám? **Vzhledem k tomu, že ve věci v původním řízení jde**

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

kterou podal smluvní partner proti spotřebiteli, je v tomto ohledu třeba připomenout, že čl. 16 odst. 2 tohoto nařízení stanoví, že taková žaloba může být podána pouze u soudů členského státu, na jehož území má spotřebitel bydliště. Jestliže má tedy vnitrostátní soud rozhodnout o žalobě proti spotřebiteli, musí nejprve ověřit, zda má žalovaný bydliště na území členského státu tohoto soudu, přičemž v souladu s čl. 59 odst. 1 nařízení č. 44/2001 použije své právo. Dále, pokud jako ve věci v původním řízení uvedený soud dospěje k závěru, že žalovaný v původním řízení nemá bydliště na území členského státu tohoto soudu, musí pak ověřit, zda má žalovaný bydliště v jiném členském státě. Za tímto účelem použije v souladu s čl. 59 odst. 2 tohoto nařízení právo tohoto jiného členského státu. Konečně jestliže vnitrostátní soud stále není schopen určit místo bydliště spotřebitele a nedisponuje ani průkaznými indiciemi, které by mu umožnily dospět k závěru, že spotřebitel má skutečně bydliště mimo území Unie, může užít informace o posledním známém pobytu žalovaného.

V tomto judikátu tedy byl rovněž definován soudně pojem „bydliště spotřebitele“.

Hassan Shenavai vs. Klaus Kresicher

Tento judikát definuje pojem individuální pracovní smlouvy, což prý jsou smlouvy, které začleňují zaměstnance do organizační struktury zaměstnavatele a jsou spojeny s místem, kde je vykonávána pracovní činnost; to prý předurčuje aplikaci imperativních ustanovení. Dále se ESD zabýval otázkou, kde je místo plnění. V tomto judikátu – se soud vyjádřil k pracovní smlouvě a uvedl určité základní znaky těchto smluv – aplikace kolektivních smluv a aplikace imperativních norem (mají nějaký zájem za sebou – hygiena, BOZP atd.

Věc C-13/73

Definuje obvyklé bydliště dítěte a dospělé osoby. Dlouhodobě judikatura jako toto obvyklé bydliště považuje za místo, které se jeví jako tzv. centrum zájmu. To by mělo být místo, kam se dítě vrací s přihlédnutím ke všem každodenním a společenským aktivitám (zkrátka dalším okolnostem). Pouhá přítomnost dítěte ve státě v něm neurčuje obvyklé bydliště; přihlédne se k okolnostem vyjadřujícím, zda je přítomnost dočasná či ne, a zda je dítě integrováno v prostředí sociálním i rodinném (trvání, pravidelnost, podmínky a důvody pobytu na území členského státu, státní příslušnost dítěte, místo a podmínky školní docházky, jazykové znalosti, rodinné a sociální vazby dítěte v uvedeném státě).

Rozhodnutí Krajského soudu, sp. zn. 5 Co 2019/2013

Toto rozhodnutí říká, že jsou možná 2 obvyklá bydliště.

Věc C-269/95 „Benincasa“

Pan Benincasa uzavřel smlouvu o franšíze se společností Dentalkit, na jejímž základě měl na určitém území podnikat (prodávat pod hlavičkou společnosti dentalkit prostředky ústní hygieny). Součástí smlouvy byla doložka o výlučné příslušnosti soudu ve Florencii. Pan Benincasa ukončil svou podnikatelskou činnost, ale společnosti dentalkit zůstal dlužen. Pan Benincasa vyvolal spor u Krajského soudu v Mnichově o platnost dohody o franšíze a tvrdil, že dohoda o výlučné příslušnosti je neplatná z toho důvodu, že podle čl. 14 odst. 2 Bruselské úmluvy se jako spotřebitel může rozhodnout, kde žalobu podá.

Mnichovský soud vyjádřil svou nepříslušnost a věc byla přeložena Evropskému soudnímu dvoru k rozhodnutí, zda může být žalobce považován za spotřebitele ve smyslu čl. 13 a 14 Bruselské úmluvy, jestliže se jeho žaloba týká smlouvy, kterou neuzavřel za účelem, již existujícího obchodu, ale za účelem obchodu, který měl v začít provozovat teprve v budoucnu.

Evropský soudní dvůr měl tedy řešit otázku, jaké jsou podmínky pro to, za jakých podmínek lze považovat danou osobu za spotřebitele.

Evropský soudní dvůr konstatoval: „pouze smlouvy za účelem uspokojení vlastních potřeb jednotlivce ve smyslu osobní potřeby, spadají pod ustanovení určená k ochraně spotřebitele jako hospodářsky slabší strany. V případě smluv, jejichž účelem je obchodní či profesní aktivita, byť by byla plánovaná pouze do budoucna, se neztrácí žádným způsobem její profesní či obchodní charakter“.

messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Podle Evropského soudního dvora je tedy v souladu se smyslem právní úpravy na ochranu spotřebitele chránit pouze smlouvy uzavřené nezávisle na jakékoli obchodní či profesní aktivitě nebo účelu, ať již současného či budoucího. Podstatné je tedy postavení osoby ve smluvním vztahu s přihlédnutím k povaze a účelu smlouvy a nikoli k subjektivní situaci dotčené osoby.

Potvrzuje separaci smlouvy a doložky prorogační. Dnes je toto výslovně v článku 25 odst. 5 Brusel I bis.

Věc C 589/10

Tento judikát řešil problematiku obvyklého bydliště ve spojitosti sociálního zabezpečení – **došel k závěru, že jedna osoba nemůže mít současně dvě obvyklá bydliště. Mělo to vliv pro budování nařízení na poli MPS.**

eDate Advertising GmbH proti X a Olivier Martinez a Robert Martinez proti MGN Limited, spojené věci C-509/09 a C-161/10

Jiný přístup než ve věci Shevill. Soudní dvůr odmítl pro tyto případy použít kritérium státu, kde byl daný článek zveřejněn (šířen), neboť **„rozsah šíření obsahu informací na internetu je v zásadě univerzální. Navíc z technického hlediska není vždy možné tento rozsah šíření s určitostí a spolehlivostí kvantifikovat ve vztahu ke konkrétnímu členskému státu [EU]**, a proto ani ohodnotit újmu způsobenou výlučně v tomto členském státě“ (bod 46 judikátu eDateAdvertising). **Podle SDEU dopad obsahu informace zveřejněné na internetu na osobnostní práva může být lépe posouzen soudem místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů. Za místo, kde má osoba centrum svých zájmů, je podle SDEU obecně místo jejího obvyklého bydliště. Podle soudu však osoba může mít centrum svých zájmů také v členském státě EU, v němž nemá obvyklé bydliště, pokud „jiné indicie, jako například výkon profesní činnosti, mohou prokázat zvláště úzkou vazbu k tomuto státu“ (bod 49 judikátu eDateAdvertising).** Soudní dvůr dále uvedl, že příslušnost soudu místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů, je předvídatelná ve vztahu k žalovanému vzhledem k tomu, že vydavatel poškozujícího obsahu může v době zveřejnění tohoto obsahu na internetu znát centrum zájmů osob, kterých se týká. Podle SDEU je tak „tedy třeba mít za to, že určovatel týkající se centra zájmů umožňuje zároveň žalobci snadno určit soud, u něhož může podat žalobu, a žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu může být žalován“ (bod 50 judikátu eDateAdvertising). **Soudní dvůr tímto svým rozhodnutím tak v podstatě umožňuje poškozenému, aby vydavatele internetové zprávy, která údajně poškodila jeho osobnostní práva, žaloval ve státě svého bydliště. Jinými slovy to znamená, že ti, co odpovídají za obsah webových stránek, musejí počítat s tím, že za případné porušení osobnostních práv mohou být žalováni v zemi, kde má poškozený své bydliště, tedy potenciálně daleko od místa, kde byla problematická zpráva uploadována**. Pro úplnost dodávám, že SDEU zachoval i možnost podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu, ale tyto soudy (nejde-li samozřejmě o zemi bydliště vydavatele či bydliště – centra zájmů – poškozeného) jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána. **Celkově lze postoj Soudního dvora nejlépe shrnout jeho vlastními slovy: „[V] případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána“ (bod 52 a výrok judikátu eDateAdvertising**

Rozhodnutí ve věci C-68/93 Fiona Shevill.

Žalovaný Presse Alliance SA ve svých novinách France Soir uveřejnil článek o drogovém zátahu na směnárnu provozovanou společností Chequepoint SARL. Článek uváděl jména Chequepoint aFiona Shevill. Žalobci tvrdili, že článek byl urážlivý, protože je spojoval s obchodem s drogami a praním špinavých peněz z těchto obchodů. **Obrátili se proto na anglický soud a požadovali náhradu škody za pomluvu. Článek byl publikován ve Francii, Velké Británii a dalších evropských zemích. Bylo tedy nutné vyřešit, co se rozumí pod pojmem škodná událost v případě mezinárodní pomluvy. Místem protiprávního jednání, tedy skutečnosti, která je příčinou vzniku škody, je v případě takovéto pomluvy místo, kde má vydavatel svůj podnik. V tomto místě byla pomluva vydána a dána**

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Soudy v tomto místě tak musí mít pravomoc projednat žalobu na náhradu veškeré škody, která poškozenému v důsledku pomluvy vznikla. Místem, kde vznikla škoda, je místo, kde protiprávní jednání vyvolalo negativní důsledky, tzn. v případě pomluvy újmu na cti, pověsti a dobrém jménu. Jedná se o každé místo, kde je vydání daných novin distribuováno, pokud je poškozený v tomto místě známý. Soudy v těchto místech mají pravomoc projednat žalobu na náhradu škody, ale pouze takové, která v daném místě vznikla. Každý z těchto soudů je nejvhodnější pro zhodnocení pomluvy a jejího rozsahu v daném místě. Nevýhoda spočívá vtom, že různé aspekty téhož sporu bude posuzovat více soudu. Žalobce se však vždy může obrátit na soud státu, kde má žalovaný domicil nebo na soud, kde má vydavatel svůj podnik.

Handelskwekerij Biera Reinwater proti Mines de Potasse d'Alsace, věc C-21/76

Zahradnická školka G. J. Bier B.V. (dále jen „Bier“) se sídlem v Nieuwerkerk aan de IJssel(Nizozemsko) používá na zalévání a zavlažování svých záhonů vodní plochu, která obklopuje její pozemek. Tyto takto využívané povrchové vody pocházejí hlavně z Rýna. Silná slanost těchto vod způsobuje škody na záhonech a společnost Bier musí provádět nákladná opatření na omezení těchto škod. Nadace Reinwater (dále jen „Reinwater“), se sídlem v Amsterodamu, se snaží podporovat veškerá možná zlepšení kvality vody v povodí Rýna, zejména odporem proti veškerému zhoršování přirozené kvality vody. Prostředky, kterými chce dosáhnout tohoto cíle, jsou zejména právní kroky za účelem zajištění ochrany práv jednotlivců, jejichž životní prostředí je ovlivněno kvalitou vody z Rýna, a zejména těch, jejichž živobytí je na ní závislé. Společnost Bier a nadace Reinwater podaly k Arrondissementsrechtbank (prvoinstanční soud) v Rotterdamu žalobu na společnost Mines de Potasse d´Alsace se sídlem v Mulhouse, která provozuje doly v Alsasku. Tato společnost údajně vylévá do Rýna odtokovým kanálem více než 10 000 tun chloridů za každých 24 hodin nebo v každém případě takové množství průmyslového odpadu ve formě zbytkových solí, že se obsah soli v Rýnu podstatně a závažně zvýšil. Společnost Bier a nadace Reinwater požadovaly na nizozemském soudu zejména, aby rozhodl, že vypouštění odpadních solí do Rýna společností Mines de Potasse d´Alsace je protiprávní a že dotyčná společnost má nahradit škodu,kterou takto způsobila nebo kterou může takto způsobit.Společnost Mines de Potasse d´Alsace, aniž by se hájila ve věci samé, namítla, že Arrondissementsrechtbank a obecně nizozemské soudy nejsou příslušné v této věci podle článků 2 a 3 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Rozsudkem ze dne 12. května 1975 prohlásil Arrondissementsrechtbank, že není příslušný, neboť jednáním, které způsobilo škodu, je vypouštění odpadních solí do Rýna ve Francii, a tudíž v souladu s úmluvou z roku 1968 spadá spor do příslušnosti francouzského soudu, v jehož obvodě byly soli vypouštěny. Společnost Bier a nadace Reinwater podaly proti tomuto rozsudku odvolání dne 13. června 1975 k Gerechtshof (odvolacímu soudu) v Haagu a požadovaly, aby tento soud rozhodl, že je příslušným k projednání jejich žaloby. V případě, kdy se místo, kde došlo k události, která může založit odpovědnost za nedovolené jednání nebo jednání, které je postaveno na roveň nedovolenému jednání, a místo, kde tato událost způsobila škodu, neshodují, **musí být výraz „místo, kde došlo ke škodné události“ v čl. 5 odst. 3 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech chápán v tom smyslu, že zahrnuje jak místo, kde došlo ke škodě, tak místo, kde došlo k události, jejímž následkem vznikla škoda. Z toho vyplývá, že žalovaný může být žalován podle výběru žalobce buď u soudu místa, kde došlo ke škodě, nebo u soudu místa události, v jejímž důsledku došlo ke škodě a která je zdrojem této škody**

C-115/88 Mario Reichert a další vs. Dresdner Bank

Pan a paní Reichertovi, kteří přebývali v Německu, byli vlastníky nemovitého majetku nacházejícího se ve Francii, kteří později darovali svému synovi na základě notářského zápisu, provedeného ve Francii. Darování bylo zpochybněno Dresdner Bank AG, která byla věřitelkou manželů Reichertových. Banka podala návrh u francouzského soudu. Ve Francii můžou věřitelé zpochybnit transakce dlužníku na základě tzv. action paulienné. Soud potvrdil svou příslušnost na základě výlučné příslušnosti dle článku 16 Bruselské úmluvy. Žalovaní podali odvolání. Odvolací soud se na Soudní dvůr obrátil s otázkou: „Jestli se článek 16 odst. 1 Bruselské úmluvy nepoužije, vztahuje se na žalobu dle článku 1167 Francouzského Civil Code, kterou se věřitel snaží o zrušení s ním souvisejícího převodu věcných práv k nemovitému majetku jeho dlužníka způsobem, který věřitel považuje za podvod na svých právech, pravidla příslušnosti v článku 5 odst. 3, článku 24 nebo článku 16/5 uvedené úmluvy, je li brán zřetel na protiprávní, deliktní nebo kvazideliktní povahu údajného podvodu nebo existence ochranných opatření, kterými by se rozhodnutí o podstatě věci zamýšlelo umožnit vykonat na majetku, který je předmětem věcných práv převedených dlužníkem?“

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

„Žaloba upravená národním právem jako takzvaná action paulienne dle francouzského práva, jejímž účelem není přikázání dlužníkovi nahrazení škody, kterou způsobil svým podvodným jednáním, ale dosáhnout neúčinnost dispozice vůči věřiteli, kterou dlužník učinil, **nemůže být chápána jako nárok snažící se o určení odpovědnosti žalovaného ve smyslu článku 5 odst. 3 Bruselské úmluvy. Taková žaloba nespadá pod působnost tohoto ustanovení.“**

Tento judikát řeší tzv. polohu nemovitosti pro řízení o věcných právech k nemovitostem.

C-38/98 Renault SA v Maxicar SpA and Orazio Formento

Spor vznikl mezi firmami Régie Nationale des Usines Renault SA (dále jen Renault) a Maxicar SpA(dále jen Maxicar) a ředitelem Maxicaru panem Formentem. Maxicar a pan Formento byli soudem v Dijonu odsouzeni k náhradě škody 100 000 Fr za škody způsobenou paděláním a následným prodejem náhradních dílů na vozy Renault. Po zamítnutí opravného prostředku se stal rozsudek konečným a Renault požádal v Itálii o prohlášení vykonatelnosti. To bylo zamítnuto s odůvodněním, že rozhodnutí bylo vydáno v trestním řízení a žádost měla být podána ve lhůtě stanovené italským trestním řádem. Renault se proti tomuto rozhodnutí odvolal. **Žalovaní namítali, že rozhodnutí nelze v Itálii uznat, protože odporuje rozhodnutí vydanému v Itálii mezi týmiž stranami, a tedy i veřejnému pořádku (italské právo na rozdíl od francouzského neuznává existenci práva průmyslového vlastnictví k náhradním automobilovým dílům).** Italský odvolací soud následně předložil ESD tři otázky, z nichž jedna se vztahovala k výkladu čl. 27 odst. 1 Úmluvy. **I tentokrát ESD s odvoláním na předchozí judikaturu rozhodl, že soud dožádaného státu nemůže odmítnout uznání rozhodnutí jiného státu jen proto, že se domnívá, že národní nebo komunitární právo bylo aplikováno chybně. Takový postup by odporoval cíli Úmluvy.** Definice pojmu „uznání“ stejně jako stanovení jeho účinků v Nařízení chybí. Podle Jenardovy zprávy se účinky uznání řídí zásadně právem státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno. ESD se touto problematikou zabýval ve svém rozhodnutí

C-343/04 Land Oberösterreich vs. ČEZ a. s

Land Oberösterreich vlastní 60 km od Temelína pozemky, kde působí zemědělská škola a v polovině roku 2001 zažalovala v Linci ČEZ z důvodu zasažení pozemků ionizujícím zářením. Petitem bylo odstranění těchto účinků. Předběžná otázka se v tomto případě týkala toho, zda se na žalobu vztahuje výlučná nebo alternativní příslušnost. **Soudní dvůr konstatoval, že výlučná příslušnost soudů státu, kde se nachází nemovitost, se týká pouze žalob k určení rozsahu a obsahu vlastnictví, držby a existence jiných věcných práv, ne však žaloba na zabránění imisí.**

Tento judikát řeší tzv. polohu nemovitosti pro řízení o věcných právech k nemovitostem.

C-7/98 Krombach vs Bamberski

Proti lékaři panu Krombachovi (s bydlištěm v Německu) bylo zahájeno přípravné řízení kvůli smrti čtrnáctileté Francouzsky. Na základě trestního oznámení, které podal pan Bamberski (s bydlištěm ve Francii), otec nezletilé, bylo přípravné řízení zahájeno i ve Francii; francouzské soudy se považovaly za příslušné na základě státní příslušnosti oběti, na jehož základě byl vydán rozsudek. Obžaloba i civilní žaloba, kterou proti Bamberskému podal otec oběti, byly panu Krombachovi doručeny. Ačkoli mu bylo uloženo, aby se k hlavnímu líčení dostavil osobně, neučinil tak. Podle francouzského trestního řádu nesmí obžalovaného zastupovat obhájce, pokud se má žalovaný dostavit k jednání osobně. Z toho důvodu proběhlo řízení v nepřítomnosti, a i rozsudek byl vydán v nepřítomnosti obžalovaného. Tímto rozsudkem byl pan Krombach odsouzen k 15 letům vězení a dalším rozsudkem – vydaným též v nepřítomnosti – mu byla v adhezním řízení uložena náhrada škody 350 000 FRF. Německý soud prohlásil rozsudek za vykonatelný, proti čemuž podal Krombach stížnost a případ se tak dostal až k BGH. Jako odůvodnění uvedl, že se před odsouzením nemohl před francouzským soudem účinně obhajovat. Na základě toho položil BGH ESD tři otázky týkající se interpretace pojmu „veřejného pořádku“ podle čl. 27 odst. 1 Úmluvy (čl. 34 odst. 1 Nařízení). **Podle ESD nemůže soud uznávajícího soudu odmítnout uznání cizího rozhodnutí pouze s odvoláním na skutečnost, že soud, který rozhodnutí vydal, založil svou příslušnost na základě státní příslušnosti oběti trestného činu. ESD dále konstatoval, že rozhodnutí cizího státu nelze přezkoumávat věcně a uznání a prohlášení vykonatelnosti nelze odmítnout jen z důvodu, že druhý stát aplikoval jiné normy, než by v tomtéž případě aplikoval soud uznávajícího státu. Výhradu veřejného pořádku lze použít jen v případě, kdy uznání**

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

prohlášení vykonatelnosti odporuje základním principům právního řádu státu, v něm žije podán návrh na uznání. Pro tento konkrétní případ však ESD zastává názor, že právo být slyšen je jedna ze základních zásad spravedlivého procesu a obviněný ho nesmí pozbýt jen proto, že se nezúčastnil jednání. Tento postoj koresponduje s judikaturou ESLP. Ačkoli má tedy Úmluva zajistit zjednodušení formalit v souvislosti s uznáním a výkonem cizího rozhodnutí, nelze tohoto cíle dosáhnout porušováním práva na spravedlivý proces. **Proto lze v této věci uznání odmítnout s odvoláním na výhradu veřejného pořádku.**

Rozhodnutí C-383/95 Petrus Wilhelm Rutten v. Cross Medical Ltd.

Pan Rutten byl zaměstnancem Cross Medical Ltd. (UK) – vykonával svou práci v Nizozemí jiných zemích. Poté, co svou práci ukončil, podal žalobu na zaměstnavatele v Nizozemí. **Otázka – jak má být určeno místo výkonu práce? Místo výkonu práce je skutečným centrem pracovních aktivit.**

Rozhodnutí C-111/09 Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group proti Michal Bilas

Žaloba pojistitele podaná k soudu místa jeho sídla a směřující k zaplacení pojistného pojistníkem, který má bydliště v jiném členském státě. Jednalo se o předběžnou otázku položenou Okresním soudem v Chebu, v níž bylo sporné, zda může být účastí žalovaného na řízení podle čl. 24 nařízení 44/2001 (Brusel I) založena příslušnost jinak nepříslušného soudu i tehdy, pokud se jedná o spor z pojistné smlouvy, pro který jsou nařízením upravena pravidla pro určování soudní příslušnosti zvlášť s ohledem na ochranu slabší strany smlouvy. **Soudní dvůr konstatoval, že účast žalovaného na řízení u jinak nepříslušného soudu, pokud se nejedná o věc výlučné příslušnosti dle čl. 22 nařízení, a nevznesení námitky nepříslušnosti znamená, že tento soud je k projednání věci příslušný. Zároveň Soudní dvůr odmítl úvahy předkládajícího soudu, že by pak mohlo být rozhodnutí stiženo důvodem pro neuznání podle čl. 35 nařízení – ten se totiž týká pouze rozhodnutí vydaného nepříslušným soudem, což však nenastane, pokud je příslušnost založena účastí žalovaného na řízení podle čl. 24 nařízení.** Soud však nemá povinnost upozornit žalovaného, který je slabší stranou sporu, na důsledky takového postupu –jelikož by taková povinnost musela být v nařízení výslovně zakotvena, což není. Nicméně nic soudu nebrání, aby žalovaného v tomto smyslu poučil.

Group Josi Reinsurance Company SA proti Universal General Insurance Company (UGIC), Věc C-412/98

UGIC byla pojišťovací společností se sídlem v Kanadě. Group Josi byla zajišťovací společností sídlem v Belgii. UGIC pověřila svého zprostředkovatele, francouzskou společnost Euromepa, aby uzavřela zajišťovací smlouvu na kmen sdruženého pojištění domácností. Euromepa nabídla společnosti Group Josi podíl na zajišťovací smlouvě. Group Josi nabídku přijala. Euromepa následně požadovala po Group Josi zaplacení 54 679, 34 kanadských dolarů. Group Josi odmítla zaplatit z důvodu, že byla nucena uzavřít zajišťovací smlouvu na základě údajů, které se ukázaly být nepravdivé. UGIC podala na Group Josi žalobu u soudu ve Francii. Group Josi namítala nepravomoc tohoto soudu, protože na základě Bruselské úmluvy tato náleží soudu v Belgii, kde má společnost svoje sídlo. Soud ve Francii potvrdil svoji pravomoc s tím, že UGIC je společností se sídlem mimo území Společenství a Úmluva proto nemůže být aplikována. **Soudní dvůr tedy vysvětlil, že pravidla pro určení příslušnosti stanovená nařízením (dříve Úmluvou) se uplatní ve sporu mezi žalovaným z členského státu a navrhovatelem z třetí země.**

Industrie Tessili Italiana Como proti Dunlop AG, Věc 12/76

Německá společnost Dunlop AG se sídlem v Hanau, Německo si od italské společnosti Tessili se sídlem v Como, Itálie objednala zásilku zimního oblečení určeného pro lyžování. Oblečení bylo ušito podle pokynů německé společnosti. Do Německa bylo doručeno dodavatelskou společností se sídlem v Como podle pokynů německé společnosti. Německá společnost část oblečení prodala. Na základě stížností spotřebitelů německá společnost tvrdila, že oblečení bylo defektní a nevyhovovalo specifikacím, které si strany mezi sebou dohodly a zažalovala italskou společnost u německého okresního soudu (Landgericht) v místě svého sídla. V rozhodnutí o předběžném opatření okresní soud zamítl tvrzení italské společnosti, že dotčený soud nemá pravomoc. Italská společnost se odvolala k vyššímu okresnímu soudu ve Frankfurtu (Oberlandsgericht). Odvolací soud prohlásil, že rozhodnutí o otázce pravomoci závisí na výkladu článku 5(1) Úmluvy o pravomoci a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968, který upravuje místo plnění ze smlouvy (osoba s[illegible]

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

jednom státě, který je smluvní stranou, může být žalována v jiném státě: **Pokud žaloba vychází ze smlouvy nebo práv vyplývajících ze smlouvy, tuto žalobu je možno podat u soudu místa, kde byl závazek splněn nebo měl být splněn).** Soud potom předložil Evropskému soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě Protokolu z 3. června 1971 ohledně výkladu Úmluvy. **„Místo, kde závazek byl nebo měl být splněn“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 Úmluvy ze dne 27. září1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba stanovit v souladu s právem, které upravuje sporný závazek podle kolizních norem soudu, jemuž byla věc předložena.**

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 15. března 2011. Heiko Koelzsch proti Lucemburskému velkovévodství. Věc C-29/10

Tento judikát definoval pojem „místo obvyklého výkonu práce“.

„Za těchto podmínek je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy zaměstnanec vykonává svou činnost ve více než jednom smluvním státě, je zemí, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci ve smyslu tohoto ustanovení, země, v níž nebo z níž zaměstnanec s přihlédnutím ke všem okolnostem, které charakterizují uvedenou činnost, plní podstatnou část svých povinností vůči svému zaměstnavateli.“

Anton Schlecker, vystupující pod firmou „Firma Anton Schlecker“ proti Melitta Josefa Boedeker, věc C-64/12

Tento judikát definoval pojem „místo obvyklého výkonu práce“.

„Naproti tomu je třeba z množiny významných prvků vazby zohlednit zejména zemi, ve které zaměstnanec odvádí daně a poplatky z příjmů ze své činnosti, jakož i zemi, ve které se účastní sociálního pojištění a různých systémů důchodového pojištění, zdravotního pojištění a pojištění pro případ invalidity. Kromě toho vnitrostátní soud musí rovněž zohlednit všechny okolnosti věci, jako jsou zejména skutečnosti spojené se stanovením mzdy nebo ostatních pracovních podmínek. Z výše uvedené vyplývá, že čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že i v případě, že zaměstnanec při plnění pracovní smlouvy vykonává práci obvykle, dlouhodobě a nepřetržitě v jedné a téže zemi, může vnitrostátní soud na základě poslední části věty tohoto ustanovení nepoužít právo této země, jestliže z celkových okolností vyplývá, že existuje užší vazba mezi uvedenou smlouvou a jinou zemí.“

Johann Gruber proti Bay Wa AG, věc C-464/01

Tento judikát definoval pojem „spotřebitel“.

„Definice spotřebitelské smlouvy odpovídá tomu, co je obsaženo v článku 13 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Měla by být vykládána s ohledem na svůj účel, kterým je ochrana slabší strany, a v souladu s ostatními mezinárodními nástroji s tím samým účelem, jako je např. Úmluva o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí. Z tohoto důvodu […] se toto ustanovení neuplatňuje na smlouvy uzavřené živnostníky, výrobci nebo osobami vykonávajícími svobodná povolání (např. lékaři), kteří nakupují vybavení nebo služby pro takovou živnost nebo povolání. Pokud taková osoba jedná částečně v rámci a částečně mimo rámec své podnikatelské činnosti, taková situace spadá do působnosti článku 5 pouze tehdy, jestliže tato osoba jedná v první řadě mimo rámec své podnikatelské činnosti. Jestliže příjemce zboží nebo služeb nebo půjčky skutečně jednal v první řadě mimo rámec své podnikatelské činnosti, ale druhá strana toto nevěděla a ani to nemohla s ohledem na všechny skutečnosti vědět, pak taková situace nespadá do působnosti článku 5. Pokud se tedy příjemce zboží nebo služeb prezentuje jako podnikatel, např. objedná na svém hlavičkovém papíře zboží, které může být použito pro jeho podnikatelskou činnost, dobrá víra druhé strany je chráněna a taková situace se nebude řídit článkem 5.“

Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a dalším, věc C-168/02

Řeší pojem „škodná událost“.

C 139/10 Prism Investments BV vs. Jaap Anne van der Meer

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by

Další důvody (mimo obecné důvody) pro odepření uznání a výkonu soudního rozhodnutí mohou plynout rovněž i z národního práva daného státu. Zde zjevný rozpor s veřejným pořádkem.

C-148/86 Hoffmann vs Krieg

Zde byla dovozena tzv. zásada rozšíření účinku v souvislosti s uznáním soudního rozhodnutí dle Brusel Ibis. Zabývá se především neslučitelností rozhodnutí s dřívějším soudním rozhodnutím.

C-394/07 Marco Gambazzi vs. Daimler-Chrysler Canada Inc., CIBC Mellon Trust Company

Důvody pro odepření uznání a výkonu soudního rozhodnutí – zjevný rozpor s veřejným pořádkem.

Rozhodnutí C-96/00 Rudolf Gabriel v. Schlank&Schick

Jednalo se o případ rakouského občana Rudolfa Gabriela, který obdržel dopis od německé společnosti, ve kterém mu byla přislíbena výhra pod podmínkou objednání zboží v určité hodnotě. Pan Gabriel splnil podmínky požadované společností Schlank & Schick, objednal za požadovanou cenu a očekával vyplacení výhry. Objednané zboží bylo následně doručeno, ovšem výhra nikoliv. Pan Gabriel se domáhal svého práva na výhru u rakouského soudu, který poté řízení přerušil a obrátil se na ESD s předběžnou otázkou, zdali se vůbec jedná v daném případě o smluvní jednání mezi spotřebitelem a společností a bude-li možné použití čl. 13 Bruselské úmluvy, případně pouze čl. 5 odst. 1 nebo odst. 3.

ESD v této věci rozhodl, že se v tomto případě jednalo o spotřebitelskou smlouvu, neboť spotřebitel splnil podmínky společnosti tím, že si objednal zboží a má tedy nárok se domáhat peněžité náhrady po společnosti, která mu nevyplatila výhru. V případě pana Gabriela se tedy jednalo o smlouvu ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I.

Rozhodnutí C-23/78 Metth v. Glacetal

Na základě písemné smlouvy se společnost Glacetal s místem podnikání ve Francii zavázala dodat izolační sklo podniku pana Meetha (výrobce oken se sídlem ve Spolkové republice Německo). Ve smlouvě stálo, že použitelným právem bude německé právo; místem splnění závazku obou smluvních stran budou prostory pana Meetha; a že pokud pan Meeth bude žalovat společnost Glacetal, budou pravomocnými soudy pouze soudy francouzské. Naopak v případě, že společnost Glacetal bude žalovat společnost Meeth, budou pravomocnými soudy pouze soudy německé.

„Článek 17 odst. 1 Úmluvy nemůže být vykládán tak, že zakazuje smlouvu, podle které dvě strany kupní smlouvy s domicilem v různých státech mohou být žalovány pouze před jejich vlastními soudy. Existuje-li doložka o příslušnosti stejná jako je ta, která je popsána v odpovědi na první otázku, článek 17 odst. 1 nemůže být vykládán jako zakazující soudu, u nějž bylo žalováno na základě této doložky, aby vzal v úvahu protinárok související se sporným právním vztahem.“

studocu
messages.pdf_cover_qr_code_label
messages.downloaded_by